

Uniwersytet
Wrocławski

Joanna Helios
Wioletta Jedlecka

Podstawy prawoznawstwa dla ekonomistów

Materiały do ćwiczeń

Wrocław 2017

100-LECIE
SĄDU
NAJWYŻSZEGO
I SĄDOWNICTWA
POWSZECHNEGO
1917 - 2017

Podstawy prawoznawstwa dla ekonomistów

Materiały do ćwiczeń

Joanna Helios
Uniwersytet Wrocławski

Wioletta Jedlecka
Uniwersytet Wrocławski

**Podstawy prawoznawstwa
dla ekonomistów**

Materiały do ćwiczeń

Wrocław 2017

Kolegium Redakcyjne

prof. dr hab. Leonard Górnicki – przewodniczący

dr Julian Jezioro – zastępca przewodniczącego

mgr Aleksandra Dorywała – sekretarz

mgr Bożena Górna – członek

mgr Tadeusz Juchniewicz – członek

Recenzent: *dr hab. Tomasz Bekrycht, Uniwersytet Łódzki*

© Copyright by Joanna Helios, Wioletta Jedlecka

Korekta: *Marta Uruska*

Projekt i wykonanie okładki: *Karolina Drozd*

Skład i opracowanie techniczne: *Marta Uruska, Tomasz Kalota eBooki.com.pl*

Druk: *Drukarnia Beta-druk, www.betadruk.pl*

Wydawca

E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa.

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

ISBN 978-83-65431-44-8 (druk)

ISBN 978-83-65431-45-5 (online)

Spis treści

WSTĘP.....	9
ROZDZIAŁ 1. FUNKCJE WYPOWIEDZI.....	11
ROZDZIAŁ 2. NORMY PRAWNE	15
ROZDZIAŁ 3. PRZEPISY PRAWNE	27
ROZDZIAŁ 4. TWORZENIE PRAWA.....	33
ROZDZIAŁ 5. SYSTEM PRAWNY.....	39
ROZDZIAŁ 6. WYKŁADNIA PRAWA	47
ROZDZIAŁ 7. WNIOSKOWANIA PRAWNICZE	83
ROZDZIAŁ 8. STOSOWANIE PRAWA.....	105
ROZDZIAŁ 9. PRZYKŁADOWE TESTY Z PRAWOZNAWSTWA.....	131

Wstęp

Poniższe opracowanie zostało przede wszystkim napisane z myślą o studentach ekonomii, zwłaszcza tych, którzy w programie studiów mają przewidziany przedmiot podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa. Jednakże może być ono przydatne także dla studentów prawa, administracji, politologii, stosunków międzynarodowych, europeistyki, generalnie tych kierunków, w ramach których występują przedmioty związane z problematyką prawoznawstwa.

Materiały do ćwiczeń są dość ściśle powiązane z monografią autorstwa Joanny Helios i Wioletty Jedleckiej *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, dostęp online: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/67006>, szczególnie z częścią pierwszą pt. *Podstawy prawa i prawoznawstwa*.

W zamierzeniu Auterek ćwiczenia mają służyć głównie usystematyzowaniu wiedzy studentów na temat pojęć prawoznawstwa oraz pokazać sposoby ich prawidłowego używania w różnych kontekstach. Zaprezentowane w książce zadania można wykorzystywać w pracy samodzielnej, także na konwersatoriach. W treści pozostawiono miejsce na rozwiązywanie poszczególnych zadań w ramach pracy własnej studentów. Po każdym rozdziale wskazano wykaz książek, zbiorów zadań, do których student może sięgnąć, rozwiązując zawarte w podręczniku ćwiczenia. W rozdziale ostatnim zamieszczono przykładowe testy z prawoznawstwa.

Książka *Podstawy prawoznawstwa dla ekonomistów. Materiały do ćwiczeń* ma pokazać studentowi praktyczne zastosowanie pojęć prawoznawstwa, zarazem podkreślić znaczenie prawoznawstwa w praktyce, nie tylko prawniczej, ale także ekonomicznej. Wszak każdy ekonomista w swojej pracy spotyka się z takimi pojęciami jak: normy czy przepisy prawne, źródła prawa, system prawa, wykładnia, wnioskowania czy stosowanie prawa.

Podręcznik jest owocem wieloletnich doświadczeń dydaktycznych Auterek na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy oraz w Wyższej Szkole Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, filii we Wrocławiu.

Autorki

Wrocław, październik 2016 r.

Rozdział 1

Funkcje wypowiedzi

I. Wskaż właściwą odpowiedź.

- 1) **Jaką podstawową rolę semiotyczną spełnia wypowiedź: „Jeżeli chcesz zdać egzamin, powinieneś uczęszczać na wykłady i studiować skrypt”?**
 - a) opisową;
 - b) sugestywną;
 - c) performatywną;
 - d) ekspresyjną.

- 2) **Wskaż wypowiedź, w której dominuje funkcja ekspresyjna:**
 - a) Ja już nie wytrzymam z tym testem!
 - b) Czy jest na sali lekarz?
 - c) Zapowiada się pogodny dzień.
 - d) Aby zaliczyć egzamin ze wstępu do prawoznawstwa, należy rozwiązać przynajmniej 60% pytań testowych.

- 3) **Wypowiedź: „Aspiryna jest dobra na przeziębienie” jest:**
 - a) oceną samoistną;
 - b) oceną zrelatywizowaną systemowo;
 - c) oceną zrelatywizowaną instrumentalnie;
 - d) oceną niezrelatywizowaną.

- 4) **Wypowiedź typu: „Norma N ma wartość W” (np. jest słuszna, sprawiedliwa) wyraża:**
 - a) ocenę zrelatywizowaną instrumentalnie;
 - b) ocenę zasadniczą (bezwzględna, niezrelatywizowaną);
 - c) ocenę zrelatywizowaną systemowo;
 - d) zdanie deontyczne.

- 5) **Wypowiedź: „Jeżeli zadzwoni dzwonek, to powinieneś otworzyć drzwi” jest:**
 - a) dyrektywą celowościową;
 - b) zdaniem deontycznym;
 - c) zdaniem anankastycznym;
 - d) normą postępowania.

6) Na czym polega performatywna funkcja wypowiedzi?

- a) Wypowiedź jest zgodna z regułami gramatyki określonego języka.
- b) Poprawne wykonanie aktu językowego prowadzi do zmiany sytuacji normatywnej mówiącego lub innych osób.
- c) Wypowiedź służy wyrażaniu stanów emocjonalnych (postaw i przekonań) mówiącego.
- d) Wypowiedź dostarcza nam wyłącznie informacji o rzeczywistości, której dotyczy.

7) Wypowiedź typu: „Jeżeli chcesz osiągnąć cel C, to powinieneś zachować się w sposób Z” wyraża:

- a) normę postępowania;
- b) powinność bezwarunkową;
- c) pragnienie, aby coś się zdarzyło;
- d) dyrektywę celowościową.

8) Wskaż przykład na doniosłą prawnie czynność konwencjonalną:

- a) Głosowanie w parlamencie nad projektem ustawy.
- b) Ogłoszenie przez sędziego zwycięzcy w walce bokserskiej.
- c) Zapłacenie podatku.
- d) Przejście przez ulicę na czerwonym świetle.

9) Dyrektywa celowościowa to:

- a) norma prawna dotycząca procesu produkcji;
- b) składnik tzw. zasad techniki legislacyjnej;
- c) wypowiedź uzależniająca obowiązek od akceptacji określonego celu;
- d) norma określająca treść obowiązku przez określenie stanu rzeczy, jaki należy osiągnąć.

10) Dyrektywy celowościowe mają charakter:

- a) semidyspozytywny;
- b) dyspozytywny;
- c) opisowy;
- d) bezwzględnie wiążący.

11) Wypowiedź typu: „Norma N ma wartość W według systemu aksjologicznego S” to:

- a) ocena zrelatywizowana instrumentalnie;
- b) ocena zrelatywizowana systemowo;
- c) wypowiedź optatywna;
- d) wypowiedź performatywna.

- 12) **Ocena, której nie odnosimy do żadnych wcześniej ustalonych wzorców, a uznajemy jakieś zachowanie lub ideę za dobrą lub złą zawsze i wszędzie, to ocena:**
- a) względna;
 - b) instrumentalna;
 - c) absolutna;
 - d) zrelatywizowana.
- 13) **Znaczeniem znaku, oznaczaniem i prawdziwością interesuje się:**
- a) semantyka;
 - b) semiotyka;
 - c) syntaktyka;
 - d) pragmatyka.
- 14) **Zdanie: „45-procentowa skala podatkowa jest niesprawiedliwa z punktu widzenia wartości liberalnych” to przykład oceny:**
- a) zrelatywizowanej kontekstowo;
 - b) zrelatywizowanej systemowo;
 - c) zrelatywizowanej instrumentalnie;
 - d) oceny zasadniczej.
- 15) **Określ, jaką funkcję pełni podana wypowiedź: „Należy oddawać w terminie książki do biblioteki”:**
- a) opisową;
 - b) performatywną;
 - c) sugestywną;
 - d) ekspresyjną.

**II. Stwórz zdanie anankastyczne, opierając się na regule celowościowej:
„Jeżeli chcesz być dobrym prawnikiem, jedz dużo pizzy”:**

.....
.....

III. Wypowiedź wskazującą, co należy czynić, aby osiągnąć określony skutek, nazywamy:

.....
.....

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Oficyna ars magna, Wrocław 1997.
- Bator A. (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Dobrzeńiecki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, TNOiK, Toruń 2000.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pulka Z., *Podstawy prawa. Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2008.
- Seidler L. G., Groszyk H., Malareczyk J., Pieniążek A., *Wstęp do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo Morpol, Lublin 1996.

Odpowiedzi:

- I. 1B 2A 3C 4B 5D 6B 7D 8A 9C 10B 11B 12C 13A 14B 15C
- II. „Jeżeli będziesz jadł dużo pizzy, zostaniesz dobrym prawnikiem”
- III. dyrektywą celowościową

Rozdział 2

Normy prawne

I. Wskaż właściwą odpowiedź.

1) Czynność konwencjonalna to:

- a) zachowanie sterowane świadomością ludzką oraz uzewnętrznienie gestem, działaniem, znakiem lub innym substratem materialnym, dającym się z zewnątrz obserwować;
- b) świadome i celowe zachowanie się człowieka wymagające wcześniejszego istnienia stosownych reguł, posiadające na gruncie określonego porządku normatywnego określoną doniosłość;
- c) czynność pojęciowo niezależna od jakichkolwiek reguł w tym sensie, że do ich dokonywania reguły takie nie są potrzebne;
- d) zbliżony do normy postępowania zwrot wyrażający w sposób warunkowy powinność zachowania się określonego adresata (adresatów).

2) *Ius commune*:

- a) to normy prawne obowiązujące na pewnym obszarze będącym częścią ogólnopństwowego porządku prawnego;
- b) to normy prawne posiadające szerszy zakres zastosowania lub normowania niż jakaś inna norma regulująca podobny typ sytuacji lub zachowań;
- c) to normy prawne, które mają cechę powszechnego obowiązywania;
- d) to normy względnie stosowane.

3) „W ujęciu historycznym termin ten używany był na określenie prawa uniwersalizowanego adresowanego do szerokiego kręgu ludzi średniowiecznej Europy, a będącego unifikacją prawa europejskiego opartego na silnej recepcji prawa rzymskiego”. Definicja ta dotyczy:

- a) *ius particulare*;
- b) *ius generale*;
- c) *ius singulare*;
- d) *ius commune*.

4) *Lex generalis*:

- a) jest typowym pojęciem relacyjnym, tj. takim, którego użycie zakłada każdorazowe odniesienie do innego pojęcia;

- b) to normy prawne, które mają cechę powszechnego obowiązywania;
 - c) określa rodzajowo powinność zachowania się określonej osoby lub grupy osób;
 - d) nakłada na określoną osobę lub uchyla obowiązek zachowania się będący konsekwencją ważnego wykonania przez określony podmiot posiadanej kompetencji prawnej.
- 5) Legitymacją wymaganą od podmiotów tworzących i stosujących prawo jest:**
- a) czynność konwencjonalna;
 - b) reguła dokonywania czynności konwencjonalnych;
 - c) kompetencja prawna;
 - d) norma kompetencyjna.
- 6) Termin „norma podstawowa” został wprowadzony do literatury teoretycznoprawnej przez:**
- a) H. Kelsena;
 - b) R. Dworkina;
 - c) H.L.A. Harta;
 - d) J. Austina.
- 7) Norma programowa:**
- a) to norma postępowania adresowana do inżynierów i techników, regulująca standardy doniosłe dla człowieka w jego kontaktach ze środowiskiem naturalnym, produkcją, bezpieczeństwem pracy, a więc w obszarze szeroko pojętej techniki;
 - b) to norma określająca osobę legitymowaną do stosowania przymusu, a także okoliczności, formy, rodzaj i rozmiary przymusu, który powinien być zastosowany w przypadku stwierdzenia zachowania się polegającego na nieprzestrzeganiu prawa;
 - c) to norma postępowania konstruowana na podstawie wiedzy empirycznej, naukowej bądź potocznej, odwołującej się do doświadczenia życiowego, a dotyczącej związków przyczynowych zachodzących między określonymi zachowaniami a stanami rzeczy, które są konsekwencją owych zachowań;
 - d) to norma postępowania określająca, zwykle w formie nakazu, realizację – lub co najmniej dążenie do osiągnięcia – określonego celu (pożądanego stanu rzeczy) wskazanego przez normodawcę.
- 8) Norma prawna wyposażająca określony podmiot w tytuł prawny do dokonywania określonych czynności prawnych to:**
- a) norma semiimperatywna;

- b) norma upoważniająca;
 - c) norma kompetencyjna;
 - d) norma programowa.
- 9) **„Na podstawie uchwały nr 1/2009 rady miejskiej w Legnicy właściciele psów corocznie uiszczają podatek w wysokości 350 zł”. Jest to przykład:**
- a) zdania anankastycznego;
 - b) zdania deontycznego;
 - c) dyrektywy celowościowej;
 - d) zasady prawa.
- 10) **W art. 759 k.c. stanowiącym, że: „W razie wątpliwości poczytuje się, że agent jest upoważniony do przyjmowania zapłaty za świadczenie, które spełnia, oraz do przyjmowania oświadczenia, za które płaci, jak również do odbierania zawiadomień o wadach oraz innych oświadczeń dotyczących wykonania umowy, którą zawarł w imieniu dającego zlecenie” – zakresem zastosowania jest następujący fragment:**
- a) „[...] jest upoważniony do przyjmowania zapłaty za świadczenie, które spełnia, oraz do przyjmowania oświadczenia, za które płaci, jak również do odbierania zawiadomień o wadach oraz innych oświadczeń dotyczących wykonania umowy, którą zawarł w imieniu dającego zlecenie”;
 - b) „[...] poczytuje się, że agent jest upoważniony do przyjmowania zapłaty za świadczenie, które spełnia, oraz do przyjmowania oświadczenia, za które płaci, jak również do odbierania zawiadomień o wadach oraz innych oświadczeń dotyczących wykonania umowy, którą zawarł w imieniu dającego zlecenie”;
 - c) „W razie wątpliwości poczytuje się, że agent [...]”;
 - d) „W razie wątpliwości poczytuje się [...]”.

II. Wskaż zakres zastosowania oraz zakres normowania:

- 1) **„Jeżeli w zamian za przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zapewnić zbywcy dożywotnie utrzymanie (umowa o dożywocie), powinien on, w braku odmiennej umowy, przyjąć zbywcę jako domownika, dostarczyć mu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym” (art. 908 § 1 k.c.);**
- 2) **„Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze” (art. 172 § 2 k.c.);**

- 3) „Ograniczone prawo rzeczowe wygasa, jeżeli przejdzie na właściciela rzeczy obciążonej albo jeżeli ten, komu prawo takie przysługuje, nabędzie własność rzeczy obciążonej” (art. 247 k.c.).

III. Który z cytowanych niżej przepisów zawiera normę:

- **generalną i konkretną**
 - **indywidualną i konkretną**
 - **generalną i abstrakcyjną**.....
- a) „Zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu we wszystkich punktach sprzedaży detalicznej [...] na terenie całego kraju w dniu 1 maja 1989 r.”
- b) „Na stanowisko Generalnego Komisarza Wyborczego powołuje się Obywatela Jana Nowaka”.
- c) „Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusza państwowego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności”.
- d) „Każdy student, który nosi nazwisko Artur Kowalski, zgłosi się do dnia 30 października 2016 roku do dziekanatu celem odbioru legitymacji studenckiej”.
- e) „Każdy ze współwłaścicieli może rozporządzać swoim udziałem bez zgody pozostałych właścicieli”.
- f) „Prezydent RP czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności terytorium”.
- g) „Sąd uznaje oskarżonego Adama Adamkiewicza za winnego przestępstwa z art. 11 § 1 k.k. w związku z art. 227 § 2 k.k. i w związku z art. 60 § 1 k.k. popełnionego w sposób wyżej opisany i za przestępstwo to na zasadzie art. 36 § 3 k.k. wymierza mu grzywnę w wysokości 2000 zł z zamianą w razie nieuiszczenia w terminie na zastępczą karę pozbawienia wolności, przyjmując 1 dzień pozbawienia wolności jako równoważny 10 zł grzywny”.
- h) „Właścicielowi nie wolno dokonywać robót ziemnych w taki sposób, żeby to groziło nieruchomościom sąsiednim utratą oparcia”.

IV. Wskaż normę programową. Uzasadnij swój wybór. Czym charakteryzuje się norma programowa, a czym norma kompetencyjna?

- a) „Sejm może powołać komisję śledczą do zbadania określonej sprawy”.

- b) „Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania”.

V. Jakie są różnice pomiędzy normami – regułami a normami – zasadami? Wymień kilka z nich. Następnie wśród podanych przykładów wskaż zasadę prawa i regułę zwykłą:

- a) Art. 6 k.p.c.: „Sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy”.
- b) Art. 129 k.p.c.: „Strona powołująca się w piśmie na dokument obowiązana jest na żądanie przeciwnika złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą”.

VI. Normę, którą uznajemy za obowiązującą, ponieważ wskazywane przez nią postępowanie powoduje skutki oceniane dodatnio, nazywamy:

.....

VII. Normę, którą uznajemy za obowiązującą, ponieważ ustanowił lub uznał ją ktoś, kto ma władzę nad jej adresatami, nazywamy:

.....

VIII. Na czym polega behawiorystyczne pojmowanie obowiązywania normy?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

IX. „Podmioty typu P w okolicznościach typu O powinny zachować się w sposób Z” – formuła ta określa:

.....

X. Wymień podstawowe cechy norm moralnych:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XI. Trójelementową strukturę normy prawnej tworzą następujące części:

.....
.....
.....

XII. Scharakteryzuj sankcję nieważności czynności prawnej:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XIII. W koncepcji tzw. norm sprzężonych norma prawna stanowi całość złożoną z dwóch norm:

.....
.....

XIV. Czym jest norma sankcjonowana?

.....
.....
.....

XV. Kiedy znajduje zastosowanie norma sankcjonująca?

.....
.....
.....
.....

XVI. Normę: „Każdy, kto ściąga na egzaminie, podlega karze trzech godzin dodatkowego wykładu” – zapisz jako układ norm sprzężonych:

norma sankcjonowana

.....
.....
.....
.....

norma sankcjonująca

.....
.....
.....
.....

XVII. Normę: „Studentowi nakazane jest uczenie się pod groźbą otrzymania oceny niedostatecznej” – zapisz jako układ norm sprzężonych:

norma sankcjonowana

.....
.....
.....
.....

norma sankcjonująca

.....
.....
.....
.....

XVIII. Zrekonstruuj normę prawną na podstawie podanych przepisów Kodeksu karnego:

- 1) **Art. 130 § 1: „Kto bierze udział w działalności obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat”.**

.....
.....
.....
.....

- 2) **Art. 150 § 1: „Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.**

.....
.....
.....
.....

- 3) **Art. 251: „Kto, naruszając przepisy o tajności głosowania, wbrew woli głosującego zapoznaje się z treścią jego głosu, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.**

.....
.....
.....
.....

XIX. Podaj przykłady sankcji:

skupionych

.....
.....
.....
.....
.....
.....

rozsianych

.....
.....
.....
.....
.....

XX. Wśród podanych przykładów wskaż normę *ius cogens*, *ius dispositivum* i semiimperatywną:

- a) W braku odmiennej umowy przyjmującemu zamówienie należy się wynagrodzenie w chwili oddania dzieła.
- b) Nie może zawrzeć małżeństwa, kto już pozostaje w związku małżeńskim.
- c) Strony mogą odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jednakże w umowach z udziałem konsumentów ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest dopuszczalne tylko w wypadkach szczególnych.
- d) Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.
- e) Odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej na raty może być przez umowę wyłączona lub ograniczona tylko w wypadkach przewidzianych przez przepisy szczególne. Umowa nie może utrudnić kupującemu wykonania uprawnień z tytułu rękojmi.
- f) W braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Ius cogens:.....

Ius dispositivum:.....

Normy semiimperatywne:

XXI. Hipoteza normy prawnej to:

.....
.....
.....
.....
.....

XXII. Dyspozycja normy prawnej to:

.....
.....
.....
.....

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Oficyna ars magna, Wrocław 1997.
- Bator A. (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.
- Dobrzeńcki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, TNOiK, Toruń 2000.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pulka Z., *Podstawy prawa. Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2008.
- Seidler L. G., Groszyk H., Malarezyk J., Pieniążek A., *Wstęp do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo Morpol, Lublin 1996.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. 1B 2C 3D 4A 5C 6A 7D 8C 9B 10C
- II. 1) Zakres zastosowania: „Jeżeli w zamian za przeniesienie własności nieruchomości nabywca zobowiązał się zapewnić zbywcy dożywotnie utrzymanie (umowa o dożywocie). [...] w braku odmiennej umowy, [...]”.
- Zakres normowania: „powinien on, [...] przyjmując zbywcę jako domownika, dostarczyć mu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, zapewnić mu odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie oraz sprawić mu własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym”.
- 2) Zakres zastosowania: „Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości [...] choćby uzyskał posiadanie w złej wierze”.
- Zakres normowania: „[...] nabywa jej własność [...]”.
- 3) Zakres zastosowania: „Ograniczone prawo rzeczowe [...], jeżeli przejdzie na właściciela rzeczy obciążonej albo jeżeli ten, komu prawo takie przysługuje, nabędzie własność rzeczy obciążonej”.
- Zakres normowania: „[...] wygasa [...]”.
- III. Norma generalna i konkretna: A
Norma indywidualna i konkretna: B D G

Norma generalna i abstrakcyjna: C E F H

IV. B

Norma programowa określa, zwykle w formie nakazu, realizację, lub co najmniej dążenie do osiągnięcia, określonego celu (pożądanego stanu rzeczy) wskazanego przez normodawcę. Normy takie licznie są obecne w różnego rodzaju dokumentach niemających statusu źródeł prawa powszechnie obowiązującego, takich jak statuty i programy partii politycznych, organizacji gospodarczych, programy gospodarcze rządu, państwowe plany i programy rozwoju.

Norma kompetencyjna to norma postępowania nakładająca na określoną osobę lub uchylająca obowiązek zachowania się będący konsekwencją ważnego wykonania przez określony podmiot posiadanej kompetencji prawnej. Norma ta kształtuje specyficzny stosunek prawny (stosunek podległości kompetencji) między osobą A (podmiot kompetencji) i osobą B (podległą kompetencji A).

V. A

Zasady prawa to normy o szczególnym znaczeniu w systemie prawa, określane też jako normy zasadnicze.

Różnice między zasadami prawa a zwykłymi normami:

- zwykle normy mają wyraźnie określony zakres zastosowania, a zasady prawa tego zakresu nie mają wyraźnie sformułowanego;
- jeśli zakres zastosowania zwykłej normy został spełniony, to normę należy zastosować, jeśli nie, to normy stosować nie wolno; w przypadku zasady, w związku z niedookreślonością jej zakresu zastosowania, organ stosujący prawo ma swobodę, czy zastosować zasadę, czy nie;
- w razie kolizji zwykłych norm jedna z nich musi być uznana za nieobowiązującą; natomiast w przypadku zasad organ stosujący prawo ma możliwość wyboru zasady, która w jego przekonaniu legitymuje się mocniejszym uzasadnieniem aksjologicznym, tzn. wyraża wartość, którą należy preferować przed wartością wyrażaną przez inną zasadę.

VI. aksjologiczną

VII. tetyczną

VIII. Norma obowiązuje, ponieważ jest realizowana przez jej adresatów w każdym przypadku albo dostatecznie często, a jeśli adresat nie realizuje normy, to najprawdopodobniej spotka go określona sankcja.

IX. normę postępowania

X. Np. wyznaczają, co jest dobre lub uznawane za dobre; ich adresatami są osoby fizyczne; nazywane są normami otwartymi; zagrożone są sankcją rozsianą.

XI. Hipoteza, dyspozycja, sankcja.

- XII. Oznacza bezskuteczność czynności prawnej w przypadku naruszenia reguł dokonywania tej czynności, np. brak zdolności do dokonania danej czynności, niedochowanie formy zastrzeżonej przez prawo pod rygorem nieważności.
- XIII. sankcjonowanej i sankcjonującej
- XIV. Norma sankcjonowana formułuje nakaz, zakaz lub dozwoleństwo dowolnym podmiotom.
- XV. Norma sankcjonująca jest sprzężona z normą sankcjonowaną i znajduje zastosowanie wtedy, gdy zostanie naruszona norma sankcjonowana.
- XVI. Norma sankcjonowana: Zakazane jest ściąganie na egzaminie.
Norma sankcjonująca: Wykładowca może ukarać każdego, kto ściąga na egzaminie, karą trzech godzin dodatkowego wykładu.
- XVII. Norma sankcjonowana: Studentom nakazane jest uczenie się.
Norma sankcjonująca: Wykładowca ma prawo ukarać studentów, którzy się nie uczą, oceną niedostateczną.
- XVIII. Np.
„Zakazane jest branie udziału w działalności obcego wywiadu przeciwko RP”.
„Zakazane jest zabijanie człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego”.
„Nie wolno naruszać przepisów o tajności głosowania i wbrew woli głosującego zapoznawać się z treścią jego głosu”.
- XIX. Sankcje skupione: np. kara pozbawienia wolności, grzywna, kara śmierci.
Sankcje rozsiane: np. stygmatyzacja w grupie koleżeńskiej, napomnienie przez członka rodziny.
- XX. *Ius cogens*: np. d
Ius dispositivum: np. f
Norma semiimperatywna: np. a
- XXI. Hipoteza to ten element normy, który określa adresata normy oraz okoliczności, w których adresat powinien zachować się w sposób przewidziany przez normę.
- XXII. Dyspozycja określa wzór zachowania, formułuje nakazy, zakazy lub dozwoleństwa.

Rozdział 3

Przepisy prawne

I. Określ rodzaj poniższych przepisów prawnych.

- 1) Każda osoba wezwana w charakterze świadka ma obowiązek stawić się i złożyć zeznania.
.....
- 2) Ustawa wchodzi w życie z dniem 24 października 1973 r.
.....
- 3) Przepisy o dzierżawie rzeczy stosuje się odpowiednio do dzierżawy praw.
.....
- 4) Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do złożenia środka odwoławczego od wyroku orzekającego unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalającego nieistnienie małżeństwa, jeżeli choćby jedna ze stron zawarła po uprawomocnieniu się wyroku nowy związek małżeński.
.....
- 5) Nie może zawrzeć małżeństwa, kto już pozostaje w związku małżeńskim.
.....
- 6) Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 163 § 1 k.k., podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
.....
- 7) W braku odmiennej umowy przyjmującemu zamówienie należy się wynagrodzenie w chwili oddania dzieła.
.....
- 8) Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego.
.....
- 9) Traci moc ustawa z dnia 1 stycznia 1995 r.
.....

- 10) Strony mogą odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jednakże w umowach z udziałem konsumentów ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest dopuszczalne tylko w wypadkach szczególnych.
.....
- 11) Biegły ma prawo żądać wynagrodzenia za stawiennictwo do sądu i wykonaną pracę.
.....
- 12) Jeżeli nie umówiono się inaczej, suma ubezpieczenia ustalona w umowie stanowi górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń.
.....
- 13) Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.
.....
- 14) Członkowie samorządu lekarzy podlegają odpowiedzialności zawodowej przed sądami lekarskimi za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i deontologii zawodowej.
.....
- 15) Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ogłaszane są trybie wymaganym dla ustaw. Zasady ogłaszania innych umów międzynarodowych określa ustawa.
.....
- 16) W sprawie, w której orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało uchylone przez sąd drugiej instancji po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, postępowanie toczy się według przepisów tej ustawy.
.....
- 17) Rada Ministrów wyda w drodze rozporządzenia przepisy o kosztach postępowania w sprawach o wykroczenia.
.....
- 18) Do wykonywania tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do wykonywania kary pozbawienia wolności.
.....

19) **Kodeks niniejszy reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi.**
.....

20) **Indos jest pisemnym oświadczeniem umieszczonym na papierze wartościowym na zlecenie i zawierający co najmniej jeden podpis zbywcy, oznaczający przeniesienie prawa na inną osobę.**
.....

21) **Domniemywa się, że zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.**
.....

22) **Zrzekający się oraz jego zstępni, których obejmuje zrzeczenie się dziedziczenia, zostają wyłączeni od dziedziczenia, tak jakby nie dożyli otwarcia spadku.**
.....

II. Wskaż właściwą odpowiedź.

1) **Przepisy odsyłające do ocen interpretatorów prawa, w szczególności do ocen organów stosujących prawo to:**

- a) fikcje prawne;
- b) definicje legalne;
- c) domniemania prawne;
- d) klauzule generalne.

2) **Wyrażenia zawarte w akcie prawotwórczym, za pomocą których objaśnia się cele aktu, motywy jego wydania, miejsce w systemie prawnym itp., to:**

- a) klauzule generalne;
- b) wypowiedzi kreujące;
- c) oceny charakteryzujące;
- d) definicje legalne.

3) **Wypowiedzi kreujące to:**

- a) rodzaje przepisów prawnych określających zakres obowiązywania określonego aktu prawodawczego w wymiarze podmiotowym, przedmiotowym i terytorialno-czasowym;
- b) wyrażenia zawarte w akcie prawotwórczym, za pomocą którego objaśnia się cele aktu, motywy jego wydania, miejsce w systemie prawnym itp.;

- c) przepisy określające wprost elementy uznawane za konieczne składniki struktury normy;
 - d) rodzaje przepisów prawnych formułujących nakaz uznania pewnego faktu za istniejący, istotny w procesie stosowania prawa.
- 4) „Pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat 18” to przykład przepisu:**
- a) bezpośrednio wyznaczającego zachowanie adresata;
 - b) pośrednio wyznaczającego zachowanie adresata;
 - c) dostosowującego;
 - d) przejściowego.
- 5) Umieszczona między tytułem a przepisami merytorycznymi, zawiera najczęściej motywy wydania aktu:**
- a) definicja legalna;
 - b) arenga;
 - c) fikcja prawna;
 - d) delegacja ustawodawcza.
- 6) W art. 29 ustawy z 2.12.1994 roku Prawo dewizowe: „Sprawy dewizowe wszczęte i nie zakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy podlegają rozpatrzeniu według tej ustawy” – zawarty jest przepis:**
- a) odsyłający;
 - b) blankietowy;
 - c) przejściowy;
 - d) programowy.

III. Przepisy ustanawiane w celu uniknięcia w tekstach prawnych wielokrotnego powtarzania tych samych postanowień nazywamy:

.....

IV. Przepis: „Pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę” – nazywamy:

.....

V. Przepis: „Gminy [...], których działalność gospodarcza wykracza poza zakres określony w art. 9 ust. 2, obowiązane są doprowadzić

do jej zgodności z ustawą w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 1995 r.” – nazywamy:

.....

VI. Przepis: „Traci moc ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu [...]” – nazywamy:

.....

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Oficyna ars magna, Wrocław 1997.
- Bator A. (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Dobrzaniecki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, TNOiK, Toruń 2000.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pulka Z., *Podstawy prawa. Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2008.
- Seidler L. G., Groszyk H., Malarczyk J., Pieniążek A., *Wstęp do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo Morpol, Lublin 1996.

Odpowiedzi:

- I. 1) nakazujący
- 2) wprowadzający (o wejściu w życie)
- 3) odsyłający wewnątrzsystemowo
- 4) zakazujący
- 5) zakazujący
- 6) odsyłający wewnątrzsystemowo
- 7) nakazujący

- 8) odsyłający pozasystemowo
 - 9) uchylający
 - 10) uprawniający
 - 11) uprawniający
 - 12) nakazujący
 - 13) zakazujący
 - 14) odsyłający pozasystemowo
 - 15) blankietowy
 - 16) przejściowy
 - 17) blankietowy
 - 18) odsyłający wewnątrzsystemowo
 - 19) wypowiedź kreująca
 - 20) definicja legalna
 - 21) domniemanie prawne formalne
 - 22) fikcja prawna
- II. 1D 2C 3A 4B 5B 6C
- III. odsyłającymi
- IV. definicją legalną
- V. dostosowującym
- VI. uchylającym

Rozdział 4

Tworzenie prawa

I. Wskaż właściwą odpowiedź.

- 1) **Stanowienie jako formę aktywności prawotwórczej charakteryzuje:**
 - a) brak sformalizowania;
 - b) prospektywność;
 - c) wyłącznie deklaratywność;
 - d) brak ogólności.

- 2) **Akt prawotwórczy jest aktem o charakterze:**
 - a) zawsze konstytucyjnym;
 - b) wyłącznie deklaracyjnym;
 - c) konstytucyjnym, ale tylko wtedy, gdy powstaje przez stanowienie;
 - d) deklaracyjnym, ale tylko wtedy, gdy powstaje przez stanowienie.

- 3) **Orzecznictwo Sądu Najwyższego jako czynnik kształtujący źródła prawa w polskim systemie prawnym może odgrywać rolę:**
 - a) tylko precedensu *de facto*;
 - b) również precedensu *de iure*;
 - c) taką samą jak akty prawotwórcze;
 - d) nie odgrywa żadnej roli.

- 4) **Akty prawa miejscowego (np. uchwały rady gminy) są aktami:**
 - a) stosowania prawa;
 - b) prawa powielaczowego;
 - c) prawotwórczymi powszechnie obowiązującymi;
 - d) prawotwórczymi wewnątrznie obowiązującymi.

- 5) **Elementami koniecznymi każdego aktu normatywnego, określanymi jako minimum jego treści, są:**
 - a) tytuł aktu, przepisy przejściowe oraz przepisy o wejściu aktu normatywnego w życie;
 - b) tytuł aktu, przepisy przejściowe oraz przepisy uchylające;
 - c) tytuł aktu, przepisy merytoryczne oraz przepisy uchylające;
 - d) tytuł aktu, przepisy merytoryczne oraz przepisy o wejściu aktu normatywnego w życie.

6) Prawo stanowione charakteryzuje się następującymi właściwościami (wskaż fałsz):

- a) w prawie tym hierarchicznie najwyższe miejsce zajmują reguły zawarte w ustawach ujmowanych jako akty zawierające (w zasadzie) normy generalne i abstrakcyjne;
- b) obowiązuje zasada podległości innych aktów prawnych ustawom;
- c) istnieje rozdział między tworzeniem i stosowaniem prawa;
- d) organy stosujące prawa (w zasadzie) mogą tworzyć prawo.

7) Który z poniższych aktów nie może w Polsce w sensie formalnym tworzyć prawa:

- a) umowa;
- b) rozporządzenie wykonawcze;
- c) precedensowe orzeczenie sądu;
- d) uchwała kolegialnych organów samorządu terytorialnego.

8) Elementem porządku prawa wewnętrznie obowiązującego jest:

- a) ratyfikowana umowa międzynarodowa;
- b) ustawa zwykła;
- c) rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów;
- d) zarządzenie Prezesa Rady Ministrów.

II. Czym różni się umowa publicznoprawna od umowy cywilnoprawnej?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

III. Jak tworzy się prawo w tzw. systemach prawa precedensowego?

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

IV. W systemach prawa precedensowego wiążący dla sądu jest tylko fragment precedensowego rozstrzygnięcia sądu określany jako

.....

V. Działania ciał kolegialnych lub jednoosobowych, którym przyznano kompetencje do wydawania nowych przepisów prawnych nazywamy:

.....

VI. Jak tworzy się prawo w systemach prawa zwyczajowego?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

VII. Jakie normy zawierają akty normatywne (prawotwórcze) powstałe w wyniku procesu stanowienia prawa?

.....
.....

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Oficyna ars magna, Wrocław 1997.
- Bator A. (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Dobrzeńiecki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.
- Jabłońska-Bonca J., *Podstawy prawa dla ekonomistów*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002.
- Lang W., Wróblewski J., Zawadzki S., *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1986.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, TNOiK, Toruń 2000.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pulka Z., *Podstawy prawa. Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2008.
- Redelbach A., Wronkowska S., Ziemiński Z., *Zarys teorii państwa i prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
- Seidler L. G., Groszyk H., Malarczyk J., Pieniążek A., *Wstęp do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo Morpol, Lublin 1996.
- Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, Warszawa 2003.
- Ziemiński Z., *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. 1B 2A 3A 4C 5D 6D 7C 8D
- II. Prawotwórczy charakter mają tylko te umowy, które prowadzą do powstania nowych norm prawnych o charakterze generalnym i abstrakcyjnym oraz które zawierane są przez podmioty kompetentne do działań prawotwórczych. Są to umowy publicznoprawne, których charakter prawotwórczy odróżnia je od nieposiadających takiego charakteru umów cywilnoprawnych. Te ostatnie opierają się na istniejącym prawie ujętym w formę Kodeksu cywilnego i ich zawarcie może być uznane za sposób wykonywania prawa, podczas gdy strony umów publicznoprawnych, ustanawiając wiążące je prawo, dokonują aktu tworzenia prawa.

- III. Precedens prawotwórczy to rozstrzygnięcie konkretnej sprawy tworzące normę generalno-abstrakcyjną, która to norma przez sądy niższe i równe temu, który wydał decyzję, jest uznawana za prawnie wiążącą przy rozpatrywaniu spraw podobnych. Sąd, wydając orzeczenie w danej sprawie, związany jest orzeczeniami wydanymi poprzednio w sprawach tej samej kategorii lub w sprawach podobnych. Z orzeczeń tych wyprowadza ogólną regułę postępowania, na której opiera aktualnie wydawane orzeczenie. O tym, czy jakaś decyzja jest precedensem, świadczy późniejsza praktyka i orzecznictwo. Orzeczenie nie jest precedensem z chwilą rozstrzygnięcia, lecz dopiero wówczas, gdy staje się podstawą późniejszych decyzji.
- IV. *ratio decidendi* (zasada ogólna)
- V. stanowieniem prawa
- VI. Sankcjonowanie norm zwyczajowych przez organy państwa jako fakt prawotwórczy jest uznawane za spontaniczny sposób powstawania prawa, w odróżnieniu od stanowienia. W odróżnieniu jednakże od stanowienia, akt uznania normy zwyczajowej za należącą do prawa nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaracyjny, stwierdzający, że organ państwa uznaje już istniejącą i ukształtowaną zwyczajowo normę za obowiązującą prawnie, wiążąc tę normę z sankcją państwową. Jako akt deklaracyjny jest to akt włączenia już istniejącej normy do systemu prawa. Należy pamiętać, że akt przekształcenia normy zwyczajowej w normę prawa zwyczajowego wygląda odmiennie w prawie międzynarodowym publicznym i w prawie krajowym (wewnętrznym).
- VII. Generalno-abstrakcyjne.

Rozdział 5

System prawny

I. Wśród podanych zasad orzeczniczych polskiego Trybunału Konstytucyjnego wskaż zasady, które:

a) odnoszą się do całego systemu prawnego

b) odnoszą się do części systemu prawa, np. do prawa cywilnego.

- 1) zasada ochrony godności człowieka;
- 2) zasada podziału władzy;
- 3) zasada niezawisłości sędziowskiej;
- 4) zasada *pacta sunt servanda*;
- 5) zasada ochrony własności;
- 6) zasada nieretroakcji;
- 7) zasada jawności prawa;
- 8) zasada legalizmu;
- 9) zasada sprawiedliwości podatkowej;
- 10) zasada ochrony praw osoby ludzkiej;
- 11) zasada autonomii woli stron;
- 12) zasada wolności słowa;
- 13) zasada domniemania niewinności;
- 14) zasada *nullum crimen sine lege*;
- 15) zasada *nullum crimen sine culpa*;
- 16) zasada zaskarżalności decyzji;

II. Oceń prawdziwość zdania:

- 1) Luka aksjologiczna polega na neutralnym aksjologicznie stwierdzeniu braku zupełności istniejącej regulacji prawnej.
- 2) Luka aksjologiczna powstaje z porównania systemu prawa idealnego, postulowanego z systemem istniejącym, obowiązującym.
- 3) Luka konstrukcyjna może zostać usunięta w drodze działań legislacyjnych oraz – o ile to dopuszczalne – w drodze analogii (konkretnie *analogii legis*).
- 4) Luka konstrukcyjna nazywana jest również luką pozorną, dlatego że jej stwierdzenie jest następstwem ujemnej oceny prawa istniejącego, obowiązującego.

- 5) Lukę aksjologiczną można usunąć w drodze działań legislacyjnych.
- 6) Luka techniczna ma miejsce, gdy mimo ukończenia procesu legislacji regulacja prawna określonej kwestii nadal jest niekompletna.
- 7) Luka techniczna występuje, gdy brak jest normy, która powinna zostać ustanowiona zgodnie z inną obowiązującą normą.

III. Jaki rodzaj luki występuje w poniższych przykładach?

- 1) Ustawa o cmentarzach i chowaniu zmarłych z 1959 roku stanowi, że zwłoki mogą być pochowane przez złożenie w grobach ziemnych, w grobach murowanych lub w katakumbach i zatopienie w morzu. Brak regulacji prawnej formy pochówku polegającej na rozsypaniu prochów zmarłych jest przejawem luki. Jakiej?
.....
- 2) W dyskusji poświęconej zwalczaniu pornografii X stwierdził, że aktualnie obowiązujące prawo zawiera lukę polegającą na braku normy zakazującej rozpowszechniania pornografii we wszelkich postaciach. Uzasadniając swoje stanowisko, X uznał, że taka norma jest konieczna ze względu na „potrzebę zadośćuczynienia moralnej konieczności ochrony ludzkiej godności”.
.....
- 3) Ustawa upoważnia Prezesa Rady Ministrów do wydania rozporządzenia wykonawczego, bez którego ustawa nie może być stosowana – w tej sytuacji luka powstanie, gdy Prezes Rady Ministrów nie zrealizuje upoważnienia zawartego w ustawie, czyli nie skorzysta z tzw. delegacji ustawowej i nie wyda stosownego rozporządzenia.
.....
- 4) Wydano przepisy tworzące jakąś instytucję, ale nie określono jej kompetencji bądź trybu jej powoływania.
.....
- 5) Ustawodawca nałożył ograniczenia na hodowlę psów tzw. ras niebezpiecznych, ale nie ustalił procedur dla egzekwowania tych ograniczeń.
.....
- 6) Ustawa o biopaliwach nakazuje odpowiedniemu ministrowi określić w drodze rozporządzenia parametry chemiczne paliw. Zaniechanie wydania takiego rozporządzenia uniemożliwia bądź znacznie utrudnia prawidłowe funkcjonowanie ustawy.
.....

IV. Z jaką kolizją norm mamy do czynienia w poniższych przykładach?

- 1) Jedna norma stanowi, że likwidatorzy powinni zgłosić zakończenie likwidacji i złożyć wnioski o wykreślenie spółki z rejestru, a zgodnie z drugą normą likwidatorzy nie powinni zgłaszać likwidacji i składać wniosku o wykreślenie spółki z rejestru.
.....
- 2) Jedna norma nakazuje Janowi Kowalskiemu, członkowi zarządu spółki „Cisza”, brać udział w zebraniach, które odbywać się będą w piątki o godz. 10.00, nie rzadziej niż raz w miesiącu, a druga norma nakazuje Janowi Kowalskiemu uczestniczenie w każdy piątek o godz. 10.00 w wykładzie z podstawowych pojęć prawa i prawoznawstwa.
.....
- 3) Jedna norma nakazuje posiać przed domem trawę, a druga nakazuje przeprowadzić w tym miejscu przewody podziemne.
.....
- 4) Jedna norma mówi: „Powinieneś otworzyć okno, jeżeli jest zamknięte”, a druga: „Powinieneś zamknąć okno, jeżeli jest otwarte”.
.....
- 5) Prawodawca w jednej normie preferuje dobro dziecka przed interesem rodziców, a w innej normie preferuje interes rodziców przed dobrem dziecka.
.....
- 6) Norma N1 nakazuje osobie X zamieszkałej we Wrocławiu stawiennictwo w sądzie we Wrocławiu w dniu 10 listopada 2016 r., zaś norma N2 całkowicie zakazuje jej jazdy samochodem.
.....
- 7) Norma N1 zakazuje podmiotowi P prowadzenia pojazdów mechanicznych, norma N2 temu samemu podmiotowi P nakazuje podjęcie pracy w charakterze kierowcy.
.....
- 8) Norma N1 nakazuje wybudować w miejscu X osiedle, norma N2 nakazuje umieścić tam zbiornik retencyjny.
.....

V. O niezgodności prakseologicznej norm mówimy wtedy, gdy:

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

VI. Skonstruuj normę logicznie sprzeczną z normą: „Likwidatorzy powinni po upływie każdego roku składać walnemu zgromadzeniu sprawozdanie [...]”:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

VII. Skonstruuj normę przeciwną do normy: „Umowy należy składać w dziekanacie w dniu 15 czerwca”:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

VIII. Podaj treść trzech podstawowych reguł kolizyjnych:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

IX. Podaj treść reguły kolizyjnej, która rozstrzyga konflikt między kryterium zakresowym a kryterium chronologicznym:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

X. Które z poniższych norm:

- 1) Nakazuje się właścicielom sklepów udekorować okna przed każdymi świętami.
- 2) Nakazuje się kobietom wyjeżdżać jesienią do Zakopanego.
- 3) Nakazuje się studentom I roku w ostatnią niedzielę maja w południe złożyć osobiście wydruk z systemu USOS w dziekanacie.
- 4) Zakazuje się posiadaczom lokali odsłaniać okna wystawowe w okresie Bożego Narodzenia.
- 5) Nakazuje się studentom uczestniczyć w zawodach sportowych organizowanych wiosną przez AZS.
- 6) Zakazuje się blondynkom przebywania na wysokości powyżej 100 m n.p.m. –

tworzą pary norm wzajemnie:

- a) sprzecznych:**
-
-
- b) przeciwnych:**
-
-
- c) niezgodnych prakseologicznie:**
-
-

XI. O luce aksjologicznej mówimy wtedy, gdy:

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

XII. Podaj różnice między systemem – typem a systemem konkretnym

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XIII. Wskaż właściwą odpowiedź:

1) Prawo prywatne to:

- a) gałąź prawa chroniąca interes prawny jednostki;
- b) gałąź prawa chroniąca interes państwa;
- c) prawo moralne, które każda osoba prywatna ma w sobie;
- d) synonim sfery intymnej na gruncie filozofii politycznej.

2) System niezdolny do samoregulacji zachodzących w nim procesów i który w związku z tym musi być sterowany z zewnątrz, to system:

- a) konkretny;
- b) typ;
- c) allopojetyczny;
- d) autopojetyczny.

3) *Lex posterior derogat legi priori* to reguła kolizyjna:

- a) hierarchiczna;
- b) merytoryczna;
- c) czasowa;
- d) zakresowa.

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Oficyna ars magna, Wrocław 1997.
- Bator A. (red.), *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, LexisNexis, Warszawa 2010.
- Dobrzeńiecki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015.
- Lang W., Wróblewski J., Zawadzki S., *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1979.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, TNOiK, Toruń 2000.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Pulka Z., *Podstawy prawa. Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań 2008.
- Redelbach A., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995.
- Redelbach A., Wronkowska S., Ziemiński Z., *Zarys teorii państwa i prawa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
- Seidler L. G., Groszyk H., Malarczyk J., Pieniążek A., *Wstęp do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo Morpol, Lublin 1996.
- Zajadło J. (red.), *Leksykon współczesnej teorii i filozofii prawa. 100 podstawowych pojęć*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Ziemiński Z., *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. a) np. 2, 8
b) np. 13, 15
- II. 1F 2P 3P 4F 5P 6P 7F
- III. 1) aksjologiczna 2) aksjologiczna 3) swoista 4) techniczna 5) techniczna
6) swoista
- IV. 1) sprzeczność 2) przeciwieństwo 3) niezgodność prakseologiczna 4) niezgodność prakseologiczna 5) kolizja o charakterze aksjologicznym 6) brak kolizji 7) sprzeczność 8) niezgodność prakseologiczna
- V. Niezgodność prakseologiczna (praktyczna) występuje w dwóch przypadkach:
1) gdy realizacja jednej normy doprowadzi do powstania sytuacji, która wyklu-

- cza przyczynowo realizację drugiej normy, 2) gdy realizacja obu norm prowadzi do sprzecznych celów. Niezgodność prakseologiczna może być dwustronna lub jednostronna.
- VI. Np. „Likwidatorzy nie powinni po upływie każdego roku składać walnemu zgromadzeniu sprawozdania [...]”.
- VII. Np. „W dniu 15 czerwca umowy należy składać w Dziale Kadr w celu ich weryfikacji”.
- VIII. 1. *Lex superior derogat legi inferiori*
 2. *Lex posterior derogat legi priori*
 3. *Lex specialis derogat legi generali*
- IX. *Lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*
- X. Sprzeczne: 2 – 6
 Przeciwne: 3 – 5
 Niezgodne prakseologicznie: 1 – 4
- XI. Luka aksjologiczna powstaje z porównania systemu prawa idealnego, postulowanego z systemem istniejącym. Zwana jest luką pozorną, gdyż jej stwierdzenie jest następstwem ujemnej oceny obowiązującego prawa. System, który faktycznie obowiązuje, może się różnić od postulowanego tym, że nie zawiera norm, które powinien zawierać ze względu na konieczność zapewnienia ochrony pewnym wartościom, lub też system obowiązujący może zawierać normy, których nie powinien zawierać, jeżeli dane wartości mają być chronione. W pierwszej sytuacji postulat dotyczy uchwalenia określonych norm, ponieważ luka polega właśnie na ich braku. Lukę taką nazywamy *extra legem*, gdyż system postulowany wykracza poza system faktycznie obowiązujący. W drugiej zaś sytuacji postuluje się derogację pewnych norm, ponieważ luka polega na ich obowiązywaniu. Taką lukę określamy jako *contra legem*, gdyż system postulowany ma węższy zakres niż faktycznie obowiązujący.
- XII. System konkretny to system norm prawnych obowiązujących na danym terytorium państwowym w określonym czasie. System prawny – typ natomiast to grupa systemów prawa obowiązujących w określonym miejscu i czasie, dla których można znaleźć pewne wspólne cechy. System – typ jest postacią uogólnienia właściwości posiadanych przez rzeczywiste porządki prawne. Klasycznymi systemami – typami będą system *common law* oraz system prawa kontynentalnego.
- XIII. 1A 2C 3C

Rozdział 6

Wykładnia prawa

I. Podane poniżej dyrektywy przyporządkuj odpowiednio do wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej:

- a) „Interpretowanym zwrotom nie można bez dostatecznych powodów przypisywać swoistego znaczenia prawnego, ale gdy się ustali, że takie znaczenie mają, wówczas należy się nim posługiwać bez względu na to, jakie znaczenie mają równokształtne zwroty w języku potocznym”.
- b) „Jeżeli w procesie wykładni uwzględnia się cele prawa, to posługując się celem normy – należy go ustalić w ten sposób, by był on zgodny z celem instytucji prawnej, do której należy zrekonstruowana norma”.
- c) „Nie wolno przypisywać przepisom prawnym znaczenia, które prowadzi do rekonstrukcji norm sprzecznych z zasadami systemu prawa”.
- d) „Jeżeli na gruncie języka potocznego można przypisać wyrażeniom użytym w tekście prawnych kilka znaczeń, to należy wybrać takie znaczenie, które jest najbardziej oczywiste”.
- e) „Interpretując teksty prawne, należy uwzględniać funkcje prawa, tzn. brać pod uwagę konsekwencje społeczne i ekonomiczne, do jakich będzie prowadzić określona interpretacja, i wybrać taką, która prowadzi do konsekwencji najbardziej korzystnych”.
- f) „Interpretowanym zwrotom, których znaczenie określone jest przez język prawny, nie można bez dostatecznych powodów przypisywać znaczenia specjalnego należącego do terminologii części systemu prawa, ale gdy się je ustali, należy posługiwać się nim bez względu na to, jakie znaczenie mają równokształtne zwroty w języku prawnym”.
- g) „Normy prawa wewnętrznego powinny być interpretowane zgodnie z normami prawa europejskiego”.
- h) „Jeżeli określony termin należy do terminów specyficznych w określonej dziedzinie wiedzy lub praktyki społecznej, to należy przyjąć znaczenie, jakie termin ten ma w tej właśnie dziedzinie”.
- i) „Interpretując przepisy należące do danego aktu prawotwórczego, nie można przyjmować ocen i zasad wzajemnie się wykluczających”.
- j) „Nie należy interpretować przepisów prawa w sposób prowadzący do rekonstrukcji norm sprzecznych z innymi normami”.

- k) „Ustalając znaczenie tekstu prawnego, należy brać pod uwagę podstawowe zasady ustroju społecznego, politycznego i ekonomicznego państwa”.
- l) „Jeżeli na gruncie wykładni językowej możliwe są różne warianty normy, to należy wybrać ten, który jest najbardziej zgodny z przyjętymi regułami i ocenami społecznymi”.
- m) „Jeżeli po przeprowadzeniu wykładni językowej istnieją wątpliwości co do znaczenia tekstu prawnego, to należy wybrać takie znaczenie, które pozwala na sformułowanie normy zgodnej z zasadami systemu prawa”.
- n) „Przy interpretacji przepisów prawa należy brać pod uwagę powszechnie akceptowane normy moralne, zasady sprawiedliwości i słuszności”.
- o) „Jeżeli w systemie prawnym wiążąco ustalono znaczenie określonych zwrotów prawnych, to należy ich używać w tym właśnie znaczeniu”.
- p) „Różnym zwrotom w ramach jednego aktu prawnego nie należy nadawać tego samego znaczenia”.
- q) „Nie wolno interpretować przepisów prawa w sposób prowadzący do powstania luk w prawie”.
- r) „Ustalając znaczenie tekstu prawnego, należy brać pod uwagę przede wszystkim zasady konstytucyjne”.
- s) „Tym samym zwrotom w ramach jednego aktu prawnego nie należy nadawać różnych znaczeń”.
- t) „Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę cele regulacji prawnej (*ratio legis*)”.
- u) „Przepisy prawne należy interpretować, biorąc pod uwagę ich miejsce w systematyce zewnętrznej i wewnętrznej aktu normatywnego, chyba że ustalenia uzyskane na podstawie innych dyrektyw zgodnie wskazują, że usytuowanie przepisu w systemie prawa jest wadliwe”.
- v) „Nie wolno tak interpretować tekstów prawnych, aby pewne ich fragmenty okazały się zbędne”.
- w) „Interpretacja prawa polskiego powinna być zgodna z normami prawa międzynarodowego publicznego”.

WYKŁADNIA JĘZYKOWA:

.....

WYKŁADNIA SYSTEMOWA:

.....

WYKŁADNIA FUNKCJONALNA:

.....

II. Scharakteryzuj koncepcję klaryfikacyjną i derywacyjną (wersję ogólną i szczególną) wykładni za pomocą podanych twierdzeń:

- a) Traktuje rozumienie przepisu prawnego jako wykładnię prawa.
- b) Wykładnia prawa to czynność polegająca na przyporządkowaniu przepisom prawnym znaczenia w postaci odkodowanych z tekstów prawnych jednoznacznych norm generalnych i abstrakcyjnych.
- c) Koncepcja, w której zakłada się, że wykładnia to ustalenie językowego znaczenia (sensu) przepisu prawnego w sytuacji, gdy przepis ten budzi wątpliwości semantyczne.
- d) Celem wykładni jest odtworzenie norm prawnych spośród zwrotów wysłowionych w przepisach prawnych.
- e) Opiera się na rozróżnieniu sytuacji bezpośredniego rozumienia przepisu prawnego (sytuacja izomorfii) i pośredniego rozumienia tekstu prawnego poprzez jego interpretację (sytuacja wykładni).
- f) Eksponuje różnicę pomiędzy przepisem prawnym a normą prawną.
- g) Pojęcie wykładni odnosi do wszystkich przypadków ustalania znaczenia tekstów prawnych.
- h) Polega na odtworzeniu wypowiedzi o kształcie normy postępowania na podstawie wypowiedzi zawartych w tekstach prawnych.
- i) Nawiązuje do paremii: *clara non sunt interpretanda*.
- j) Chodzi tu o zrekonstruowanie z przepisów wypowiedzi językowej, która odpowiadałaby formule normy, tzn. nakazywałaby lub zakazywałaby komuś coś czynić w określonych okolicznościach.
- k) Odrzuca koncepcję bezpośredniego rozumienia terminów języka prawnego.

KONCEPCJA KLARYFIKACYJNA WYKŁADNI:.....

.....

KONCEPCJA DERYWACYJNA WYKŁADNI WERSJA OGÓLNA:.....

.....

KONCEPCJA DERYWACYJNA WYKŁADNI WERSJA SZCZEGÓLNA:.....

.....

III. Uzupełnij podane definicje pojęciami: wykładnia statyczna, wykładnia dynamiczna, wykładnia historyczna, wykładnia komparatywiczna, wykładnia legalna.

..... – ma charakter abstrakcyjny, tzn. nie jest związana z rozstrzygnięciem konkretnej sprawy.

..... – to interpretacja prawa krajowego z wykorzystaniem informacji o prawie obowiązującym w innych państwach.

..... – preferuje wynik wykładni funkcjonalnej przed wynikami wykładni językowej i systemowej.

..... – dominuje w okresach stabilizacji ustrojowej i jest charakterystyczna dla nurtu pozytywizmu prawniczego.

..... – określana jest też mianem wykładni subiektywnej lub intencjonalnej, zmierza bowiem do określenia woli, intencji lub zamiarów historycznego prawodawcy.

..... – dokonywana przez organ, który na mocy przepisów prawa ma kompetencję do dokonywania interpretacji tekstów prawnych.

..... – to sposób ustalenia znaczenia tekstu prawnego, w którym interpretator odwołuje się do materiałów historycznych zawierających informacje o genezie aktualnie obowiązującej regulacji prawnej oraz dyskusji towarzyszących jej ustanowieniu.

IV. Odwołując się do dyrektyw wykładni prawa, oceń poprawność poniższej sentencji wyroku:

Trybunał Sprawiedliwości UE, biorąc pod uwagę następujący stan faktyczny: *Pan Nowak był pracownikiem, korzystającym ze swobodnego przepływu pracowników. Zamieszkiwał wraz ze swoją rodziną w państwie członkowskim X. Po osiągnięciu wieku emerytalnego powrócił do swojego kraju ojczystego – państwa macierzystego Y. W państwie X pozostała jego pasierbica Anna – obywatelka państwa spoza Unii Europejskiej. Anna postanowiła podjąć studia wyższe na jednym z uniwersytetów w państwie X. Będąc na pierwszym roku studiów, Anna złożyła do rektora uniwersytetu wniosek o przyznanie stypendium socjalnego. Decyzja rektora była odmowna. Jako jej uzasadnienie wskazano przepis regulaminu studiów, z którego wynikało, że stypendium socjalne z funduszy uczelni nie może zostać przyznane obywatelom państw spoza UE, orzekł: „Uwzględniając ogólne cele UE, zwłaszcza swobodny przepływ pracowników oraz w oparciu o relacje pomiędzy art. 39 TWE a art. 10 i art. 12 Rozporządzenia 1612/68, Anna może korzystać z przywilejów wynikających z treści art. 12, gwarantujących dzieciom pracownika przemieszczającego się dostęp do systemu oświaty, nauki zawodu oraz szkolenia zawodowego na tych samych warunkach, jakie obowiązują obywateli państwa przyjmującego, nawet jeżeli nie pozostaje już na utrzymaniu rodziców [...]. Ponadto art. 10 Rozporządzenia nie zawiera definicji legalnej pojęcia „dziecko”[...]. Odchodząc od literalnego brzmienia art. 10 i koncentrując się na celach i wartościach UE, należy przyjąć, że pasierbicy przysługuje prawo do stypendium [...]”.*

Podstawa prawna:

Art. 39 TWE

1. Zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty.
2. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami Państw Członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
3. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego, swoboda ta obejmuje prawo:
 - a) ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy,
 - b) swobodnego przemieszczania się w tym celu po terytorium Państw Członkowskich,
 - c) przebywania w jednym z Państw Członkowskich w celu podjęcia tam pracy, zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi dotyczącymi zatrudniania pracowników tego Państwa,
 - d) pozostawania na terytorium Państwa Członkowskiego po ustaniu zatrudnienia, na warunkach ustalonych przez Komisję w rozporządzeniach wykonawczych.

Artykuł 10 Rozporządzenia 1612/68

1. Prawo osiedlenia się w innym Państwie Członkowskim wraz z pracownikiem, który jest obywatelem Państwa Członkowskiego i jest zatrudniony na terytorium innego Państwa Członkowskiego, mają następujące osoby, bez względu na przynależność państwową:
 - a) współmałżonek oraz zstępni poniżej 21 roku życia lub pozostający na utrzymaniu pracownika;
 - b) wstępni pracownika lub jego współmałżonka, pozostający na jego utrzymaniu.
2. Państwa Członkowskie ułatwiają przyjęcie członka rodziny, którego nie dotyczy przepis ust. 1, jeżeli pozostaje on na utrzymaniu pracownika lub w kraju pochodzenia i zamieszkuje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.
3. Do celów ust. 1 i 2 pracownik powinien dysponować dla swojej rodziny lokalem o standardzie przyjętym dla pracowników krajowych w regionie, w którym jest zatrudniony, przy czym przepis niniejszy nie może powodować dyskryminacji pracowników krajowych względem pracowników z innych Państw Członkowskich.

Artykuł 12 Rozporządzenia 1612/68

Dzieci obywatela Państwa Członkowskiego, który jest lub był zatrudniony na terytorium innego Państwa Członkowskiego, mają dostęp do powszechnego systemu kształcenia, nauki zawodu oraz szkolenia zawodowego na takich samych warunkach jak obywatele tego Państwa, jeżeli dzieci te mieszkają na jego terytorium.

Państwa Członkowskie popierają wszelkie wysiłki zapewniające tym dzieciom możliwie najlepsze warunki uczestnictwa w zajęciach, o jakich mowa.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

V. Nazwij zastosowaną regułę (reguły) wykładni i krótko opisz każdą z nich. Uzasadnij:

- a) „[...] Zważywszy, że biorąc pod uwagę generalny układ Traktatu w części dotyczącej opłat celnych i opłat mających równoważny skutek, należy podkreślić, że zgodnie z Art. 9 i Art. 10 Wspólnoty oparte są na Unii Celnej. W artykule tym zawarty jest podstawowy zakaz wprowadzania opłat celnych oraz opłat mających równoważny z opłatami skutek [...]. Przepis ten znajduje się w części Traktatu określającej «Podstawy Wspólnot». Znajduje on zastosowanie i jest rozwinięty w Art. 12”.
- b) „[...] wyrażenie z zastrzeżeniem ograniczeń usprawiedliwionych ze względu na porządek publiczny zawarte w art. 48 dotyczy nie tylko prawa przyjętego przez każde z państw członkowskich w celu ograniczenia w obrębie swojego terytorium swobody poruszania się i osiedlania obywateli innych państw członkowskich, lecz także indywidualnych decyzji podejmowanych w procesie stosowania tego prawa. Pojęcie porządku publicznego powinno być w kontekście Wspólnoty, i tam, gdzie w szczególności stosowane jest dla usprawiedliwienia derogacji od fundamentalnych zasad równości traktowania i swobodnego przepływu pracowników, interpretowane restryktywnie, tak by jego zakres nie był określany jednostronnie przez poszczególne państwa członkowskie poza kontrolą instytucji Wspólnoty [...]”.
- c) „[...] Jeżeli litera prawa wtórnego dopuszcza więcej niż jedną wykładnię, należy zastosować taką wykładnię, przy której dane przepisy są zgodne z TWE, a nie prowadzą do niezgodności obu aktów [...]”.
- d) „[...] zachowanie takie jest niezgodne z celami określonymi w art. 3 (f) TWE i rozwiniętymi w art. 86, zwłaszcza zaś w jego ustępach (b) i (c), ponieważ odmowa sprzedaży ograniczałaby rynki ze szkodą dla konsumentów

i stanowiłaby formę dyskryminacji, która w ostateczności mogłaby doprowadzić do wyeliminowania danej firmy handlowej z rynku [...]”.

- e) „[...] Cel Traktatu WE jakim jest utworzenie wspólnego rynku, którego funkcjonowanie dotyczy bezpośrednio zainteresowanych stron jest czymś więcej niż tylko umową [...]. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w preambule Traktatu [...]”.
- f) „[...] jedynym sposobem zgodnym z prawem Wspólnoty, pozwalającym państwu zrealizować w sektorze objętym wspólną organizacją rynku, cele wyznaczone przez ustawodawstwo krajowe i ukierunkowane na zwalczanie wzrostu cen, jest dla tych państw podjęcie na szczeblu Wspólnoty koniecznych działań w celu doprowadzenia, aby kompetentny organ Wspólnoty ustanowił lub autoryzował zastosowanie środków zgodnych z jego rynkiem [...]”.
- g) „[...] przy ustalaniu czy dane zachowanie stanowi znęcanie się nad zwierzętami w myśl obecnie obowiązującej ustawy o ochronie zwierząt można nadal stosować posiłkowo poglądy wypracowane przez doktrynę i orzecznictwo na gruncie przepisu art. 184 kodeksu karnego z 1969 r. i art. 207 k.k. z 1997 r. [...]”.
- h) „[...] dokonując wykładni użytego sformułowania «obszar działalności objętej zezwoleniem» Sąd I instancji pominął istotną dla powyższego kwestię, iż zezwolenie jest formą reglamentacji działalności gospodarczej prowadzonej w związku z nałożonym na gminę obowiązkiem zapewnienia opieki bezdomnym zwierzętom i ich wyłapywania. Publiczny charakter tego zadania własnego oraz obowiązek spełnienia wymagań określonych w uchwale rady gminy uprawnia do stwierdzenia, że «obszar działalności objętej zezwoleniem» to obszar zamykający się w granicach gminy, w której zadanie będzie realizowane. W ten tylko sposób zapewniona zostanie realizacja zadania gminy polegającego na zapobieganiu bezdomności zwierząt [...]”.

- a)
- b)

- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)

VI. Korzystając z posiadanej wiedzy, dokonaj analizy poniższego orzeczenia, wskazując rodzaje wykładni, jakimi posłużył się Europejski Trybunał Sprawiedliwości:

orzeczenie ETS z dnia 23 marca 1982 r. w sprawie Levin v. Staatssecretaris van Justitie (53/81)

„[...] Rozpatrywany przez TSWE stan faktyczny dotyczył małżeństwa, które ubiegało się o pozwolenie na pobyt w Holandii. Jedno z małżonków, pani Levin, w chwili złożenia wniosku o pozwolenie nie była zatrudniona na terytorium Holandii, w związku z czym organy holenderskie odmówiły wydania pozwolenia.

W toku postępowania odwoławczego pani Levin podjęła pracę w Holandii, uzyskując jednakże z tego tytułu dochód niższy niż minimalne wynagrodzenie przewidziane przepisami holenderskimi. Skarżąca podnosiła, iż wraz z mężem z majątku oraz z innych źródeł osiąga dochody pozwalające na utrzymanie się mimo niskiego wynagrodzenia za pracę, a nawet niezależnie od tego wynagrodzenia.

Sąd holenderski rozpatrujący sprawę zwrócił się do TSWE w trybie zapytania prejudycjalnego o wyjaśnienie, czy w powyższym stanie faktycznym skarżąca może się

skutecznie powoływać na traktatową swobodę przepływu pracowników, wyrażoną w art. 48 (teraz art. 39) Traktatu.

Trybunał wskazał, iż stosowanie zarówno art. 48 (teraz art. 39) Traktatu, jak i wtórne ustawodawstwo wspólnotowe dokonujące szczegółowej implementacji tego przepisu zależne jest od możliwości przyznania danej osobie statusu «pracownika» w rozumieniu prawa wspólnotowego oraz zakwalifikowania jej działalności jako «podjętej w roli pracownika najemnego».

Trybunał zauważył, iż wskazane przepisy nie zawierają definicji legalnej powyższych pojęć. Trybunał argumentował, że w takiej sytuacji wyjaśnienie ich treści normatywnej powinno nastąpić z uwzględnieniem powszechnie uznanych reguł interpretacji, w tym – w pierwszej kolejności – poprzez określenie zwykłego znaczenia przypisywanego tym pojęciom w określonym kontekście oraz w świetle celów realizowanych przez Traktat.

W opinii rządu holenderskiego i duńskiego, które przedstawiły swoje stanowiska w postępowaniu, pojęcie pracownika odnosi się wyłącznie do osób, które dzięki wykonywanej pracy najemnej osiągają dochody równe co najmniej minimalnemu dochodowi określoneemu przez prawo krajowe danego państwa członkowskiego lub pracują w wymiarze czasu pracy uważanym za pełny w danym sektorze gospodarki. Trybunał odwołał się jednakże do swojego stanowiska w sprawie Hoekstra (75/63), stwierdzając, iż treści pojęcia «pracownik» nie można ustalić na podstawie przepisów prawa krajowego danego państwa członkowskiego, gdyż jest ono autonomicznym pojęciem prawa wspólnotowego. W przeciwnym wypadku wspólnotowe zasady dotyczące swobodnego przepływu pracowników byłyby w istocie bezskuteczne, ponieważ ich znaczenie mogłoby być jednostronnie ustalane i modyfikowane – bez możliwości jakiegokolwiek kontroli instytucji wspólnotowych – przez przepisy prawa krajowego. Byłoby zatem możliwe wykluczenie mocą regulacji krajowych niektórych kategorii osób z zakresu stosowania uprawnień określonych w Traktacie.

Przykładem takiej sytuacji mogłoby być ustalenie zakresu pojęcia «pracownik» poprzez odniesienie do kryterium minimalnego dochodu, jaki zatrudnienie powinno zapewniać zgodnie z prawem krajowym poszczególnych państw członkowskich. Treść tego pojęcia mogłaby zatem różnić się w zależności od państwa członkowskiego. Dlatego Trybunał uznał, że wykładnia pojęcia «pracownik» winna opierać się na ogólnych zasadach prawa wspólnotowego.

Po pierwsze TSWE podkreślił, iż zakres przedmiotowych pojęć wyznacza jednocześnie zakres zastosowania jednej z fundamentalnych swobód wyrażonych przepisami Traktatu, a więc nie jest dopuszczalna ich zwiężająca interpretacja.

Po drugie Trybunał odniósł się do przepisów wtórnych implementujących postanowienia art. 48 (teraz 39) Traktatu, w szczególności, jak wynika z preambuły do obowiązującego również obecnie rozporządzenia Rady Nr 1612/68 z 15.10.1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty, swoboda przepływu dotyczy w jednakowym stopniu pracowników stałych, jak i granicznych czy sezonowych.

Ponadto, zgodnie z art. 4 dyrektywy Rady Nr 68/360/EWG z 15.10.1968 r. w sprawie zniesienia ograniczeń w przemieszczaniu się i pobycie pracowników państw członkowskich i ich rodzin we Wspólnocie, prawo pobytu na terytorium państwa członkowskiego pracowników mogących okazać określone dokumenty nie podlega żadnym ograniczeniom związanym z rodzajem zatrudnienia lub wysokością wynagrodzenia osiąganego z tego tytułu.

Trybunał przypomniał także, że zgodnie z art. 2 i 3 Traktatu jednym z jego celów jest popieranie w całej Wspólnocie harmonijnego, zrównoważonego i stałego rozwoju działalności gospodarczej oraz podwyższania poziomu i jakości życia poprzez m.in. rynek wewnętrzny, charakteryzujący się zniesieniem między państwami członkowskimi przeszkód w swobodnym przepływie osób.

Ponieważ zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy – mimo iż pozwala na osiągnięcie dochodów mniejszych niż minimalne wymagane dla utrzymania się stanowi dla znacznej grupy osób efektywny sposób poprawy warunków bytowych, ograniczenie swobody przepływu pracowników do osób zatrudnionych w pełnym wymiarze i osiągniętych wynagrodzenie co najmniej równe minimalnemu dochodowi w danym sektorze zagrażałoby skuteczności prawa wspólnotowego oraz realizacji celów Traktatu.

W rezultacie TSWE uznał, iż skarżąca posiadała status pracownika w rozumieniu art. 48 (teraz art. 39) Traktatu. Jak stwierdził Trybunał, osoby otrzymujące wynagrodzenie niższe od minimalnego dochodu określonego w prawie krajowym, które osiągają również z innych źródeł niż zatrudnienie dodatkowe dochody łącznie równe co najmniej minimalnemu dochodowi określonego prawem krajowym, są pracownikami na potrzeby wskazanego przepisu.

Co więcej – konkludował TSWE – osoby takie odpowiadają wspólnotowej definicji pracowników, również wtedy, gdy nie osiągają innych dochodów niż wynagrodzenie, jeśli uważają one wynagrodzenie niższe niż minimalny dochód określony w prawie krajowym za wystarczające dla ich utrzymania w danym państwie członkowskim.

Jednocześnie Trybunał zastrzegł, iż możliwość korzystania z traktatowej swobody przepływu pracowników posiadają wyłącznie ci pracownicy w rozumieniu prawa wspólnotowego (również zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy), którzy podejmują efektywną i rzeczywistą działalność ekonomiczną z wyłączeniem działalności prowa-

dzonej w wymiarze tak nieznacznym, iż może być on uznawany za wyłącznie marginalny i pomocniczy (*marginal and ancillary*).

Co istotne, TSWE odniósł się również do kwestii zamiaru, z jakim skarżąca przybyła na terytorium Holandii. Jak podkreślił sąd krajowy, podjęcie zatrudnienia nie było dla niej podstawową przyczyną zamieszkania w Holandii jak wynika z akt sprawy, skarżąca zamierzała zamieszkać tam niezależnie od pracy zarobkowej, w tym również w przypadku jej braku. Związek pomiędzy zamieszkaniem w państwie członkowskim a poszukiwaniem w nim zatrudnienia był zatem w jej przypadku poboczny i incydentalny.

Trybunał jednakże podkreślił wyraźnie, iż przepisy wyrażające wspólnotową swobodę przepływu pracowników nie odnoszą się w żaden sposób do zamiarów, z jakimi pracownik przemieszcza się pomiędzy państwami członkowskimi, jeśli tylko podejmuje on lub rzeczywiście zamierza podjąć w innym państwie członkowskim pracę najemną [...]”.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

VII. Dokonaj analizy podanych fragmentów orzeczeń Sądu Najwyższego w oparciu o poznane reguły wykładni:

Postanowienie SN – Izba Karna z dnia 14 czerwca 2010 r., IV KK 109/10

„1. Wyrażając pogląd o uzasadnionej, potrzebie gospodarczą, możliwości uśmiercenia psa, sąd powinien w swoich rozważaniach uwzględnić treść przepisu art. 4 pkt 17 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002 ze zm.), który, określając pojęcie zwierzęcia domowego jako zwierzęcia tradycyjnie przebywającego wraz z człowiekiem w jego domu lub innym odpowiednim pomieszczeniu, utrzymywanym przez człowieka w charakterze jego towarzysza, nie pozostaje bez znaczenia dla kształtowania trafnej decyzji sądu. Interpretacja art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zwierząt wymaga również konfrontacji z postanowieniami ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji, hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. Nr 133, poz. 921 ze zm.), która regulując m.in. sprawy z zakresu hodowli, oceny wartości użytkowej zwierząt gospodarskich i uznając, że wartość tę oznacza wymierna cecha lub zespół cech zwierzęcia gospodarskiego o znaczeniu gospodarczym, a więc

i konsumpcyjnym, wprowadziła zamknięty katalog zwierząt gospodarskich, do którego nie zaliczono psa. Swój pogląd sąd powinien odnieść również do uregulowań ustawy z dnia 16 grudnia 2006 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz.U. Nr 17, poz. 127 ze zm.), która, kształtując zasady higieny dotyczącej żywności pochodzenia zwierzęcego, odwołuje się do definicji pojęć «mięso» oraz «produkty pochodzenia zwierzęcego», określonych w rozporządzeniu nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającym szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz.Urz. UE L Nr 139 z 30 kwietnia 2004 r.), w których nie mieszczą się produkty z psów.

2. Jeżeli zebrane w sprawie dowody nie mają jednoznacznego wyrazu, a dokonanie trafnych ustaleń faktycznych, co do istotnych okoliczności czynu, wymaga gruntownego zbadania i wieloaspektowej krytycznej oceny materiału dowodowego, to umorzenie postępowania na posiedzeniu przed rozprawą nie jest dopuszczalne”.

.....

Wyrok SN z dnia 3 marca 2011 r., II UK 303/10

„[...] Skarga kasacyjna jest niezasadna. Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2. W myśl ust. 2 tego artykułu jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. W ocenie Sądu Najwyższego intencją ustawodawcy było powiązanie wymienionej w ust. 1 art. 68 ustawy z 17 grudnia 1998 r. granicy wieku zachowania uprawnień do renty rodzinnej (16 lat) z najniższym wiekiem, od jakiego wolno młodzieży podejmować zatrudnienie. Zgodnie bowiem z art. 190 § 2 k.p. zabronione jest zatrudnianie osoby, która nie ukończyła 16 lat. Z momentem ukończenia

16 roku życia uzyskuje się status młodocianego w rozumieniu prawa pracy. Stosownie do art. 191 § 2 k.p. młodociany nieposiadający kwalifikacji zawodowych może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego. Celem tego unormowania jest więc zapewnienie środków utrzymania młodej osobie do dnia, gdy może ona już samodzielnie zarabiać na swoje utrzymanie, jeżeli nie zamierza uzyskać wyższych kwalifikacji zawodowych w drodze nauki w szkole. W sytuacji kontynuowania nauki po ukończeniu 16 roku życia (co jest powszechne), osobie takiej przysługuje prawo do dalszej wypłaty renty rodzinnej aż do ukończenia 25 roku życia. Utratę uprawnień przed ukończeniem tego wieku spowoduje ukończenie nauki (dotyczy to również takich sytuacji jak usunięcie ze szkoły, skreślenie z listy studentów itp.). Nie ma bowiem wówczas przeszkód do niezwłocznego podjęcia pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami.

Ustawodawca przyjmuje, że z dniem ukończenia granicy wiekowej 25 lat prawo do renty rodzinnej ustaje bez względu na okres, jaki pozostał do zakończenia nauki w szkole, jeżeli jest ona odbywana w szkole niebędącej szkołą wyższą. Jedyny wyjątek – w odniesieniu do odbywania studiów w szkole wyższej – ustanowiony został w art. 68 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r., dopuszczającym dalsze, maksymalne przedłużenie okresu pobierania renty rodzinnej przez dziecko, które osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, do zakończenia tego ostatniego roku studiów. W ocenie Sądu Najwyższego wykładnia celowościowa i funkcjonalna tego przepisu przemawia za możliwością wyjątkowego przedłużenia prawa do renty rodzinnej tylko tym studentom, którym brakuje już niewiele miesięcy do zdobycia dyplomu wyższych studiów, a pozbawienie ich w tym krótkim okresie prawa do renty rodzinnej mogłoby doprowadzić do zaniechania dalszej nauki i zaprzestania kilkuletnich starań, zmierzających do uzyskania wyższych kwalifikacji zawodowych i możliwości zatrudnienia zgodnej z ich poziomem. Bez względu na wiek nabędzie uprawnienia do renty rodzinnej (przy spełnieniu pozostałych wymogów ustawowych) dziecko całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji. Wskazuje to na konieczność interpretacji tych przepisów w aspekcie zdolności do samodzielnego utrzymania się dziecka po śmierci żywiciela oraz zapewnienia temu dziecku kwalifikacji do podjęcia zatrudnienia. Granica wiekowa 25 lat wiąże się z obiektywną i powszechną możliwością ukończenia przez dziecko studiów wyższych. Od osoby pobierającej rentę rodzinną należy oczekiwać w tej kwestii zachowania zwykłej staranności. Celem przyznania prawa do renty rodzinnej innym osobom uprawnionym, np. wdowie, jest również potrzeba zapewnienia środków utrzymania po śmierci żywiciela, choćby przez jeden rok, umożliwiający przystosowanie się do nowej sytuacji, znalezienie pracy, przekwalifikowanie się (art. 70 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r.). [...] W wyroku z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 207/07 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 74) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że ostatni rok studiów

w szkole wyższej w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie odnosi się do studiów podyplomowych. Interpretując powołany przepis nie można abstrahować od tego, że rozróżnienie studiów wyższych i podyplomowych zawarte jest w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, która zawiera jednoznaczne definicje studiów wyższych i studiów podyplomowych (art. 2 ust. 1 pkt 5 i pkt 11). Stwierdza wyraźnie, że studia podyplomowe stanowią inną niż studia wyższe formę kształcenia przeznaczoną dla osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych (art. 2 ust. 1 pkt 11). Zatem w legalnej definicji ustawodawca wyjaśnił różnice prawne i faktyczne, jakie zachodziły pomiędzy studiami wyższymi i podyplomowymi [...]”.

VIII. Dopasuj pojęcia: wykładnia dogmatycznoprawna, wykładnia operatywna, wykładnia humanistyczna, wykładnia autentyczna do podanych poniżej charakterystyk.

..... – dokonywana przez prawodawcę, ma moc równą mocy prawnej aktu normatywnego, który został poddany interpretacji.

..... – nie ma bezpośredniego zorientowania praktycznego, nie służy bezpośrednio rozstrzygnięciom konkretnych stanów faktycznych, może przybierać postać wykładni komentatorskiej lub wykładni krytycznej.

..... – jest to operacja polegająca na skonstruowaniu rozumowania, którego przesłanki stwierdzają, jaka jest wiedza podmiotu czynności na temat możliwych działań i rezultatów, określa, jaki jest system wartości podmiotu czynności, zakłada racjonalność tego podmiotu i prowadzi do wniosku, że podmiot podjął odnośną czynność, odpowiadając na pytanie, dlaczego podmiot czynność tę podjął.

..... – dokonywana przez organ stosujący tekst prawny w celu określenia kwalifikacji prawnej i rozstrzygnięcia konkretnego stanu faktycznego.

IX. W podanych przykładach wskaż wykładnię statyczną, dynamiczną, autentyczną:

- a) W rozporządzeniu Ministra Finansów z 20 grudnia 1991 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz. U. Nr 125, poz. 590) zamieszczone są w formie załącznika *Objaśnienia*, m.in. następującej treści: „1. Podatkową księgę przychodów i rozchodów, zwaną dalej «księgą», prowadzą osoby wykonujące pozarolniczą działalność gospodarczą i działalność w zakresie wolnych zawodów, a także osoby wykonujące działalność na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia, zawartych na podstawie odrębnych przypisów, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z 20.12.1991 r., zwanego dalej «rozporządzeniem», oraz niniejszymi objaśnieniami [...]”.
- b) „[...] Wprawdzie przepisy KH z 1934 r. o spółkach handlowych stanowią od 1965 roku część prawa cywilnego, jednakże pozostawienie legislacyjnej odrębności utrzymanych w mocy przepisów KH miało poważny wpływ na zachowanie znacznej autonomii zawartych w nich norm. [...] Z uwagi na zachowaną przez przepisy o spółkach handlowych odrębność, wynikającą z założeń przyjętych przez kodyfikatora okresu międzywojennego, a przede wszystkim z uwagi na głębokie różnice między klasycznymi stosunkami obligacyjnymi normowanymi w KC, a z reguły wielostronnymi stosunkami obligacyjno-organizacyjnymi spółek handlowych, do tych ostatnich nie da się stosować wprost szeregu przepisów zarówno części ogólnej, jak i tzw. części szczególnej księgi trzeciej KC [...]”.
- c) „[...] wspólna wola stron, która musi być podstawą interpretacji traktatu, jest bardzo często trudna do ustalenia. Międzynarodowe traktaty stanowią zwykle wynik kompromisu, który jest mniej lub bardziej trudny do osiągnięcia [...]”.
- d) „[...] w przypadku wątpliwości językowych, należy powoływać się na cele zawarte w TWE. Najważniejszym z celów jest integracja gospodarcza, zmierzająca do osiągnięcia wspólnego rynku [...]”.

WYKŁADNIA STATYCZNA:

WYKŁADNIA DYNAMICZNA:

WYKŁADNIA AUTENTYCZNA:

- X. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzeczeniu z dnia 13 stycznia 2005 r. (P 15/02, OTK-A 2005, nr 1, poz. 4) stwierdził, iż: „[...] wykładni dokonuje się zawsze, nawet w przypadkach pozornie nie wzbudzających wątpliwości interpretacyjnych [...]”. Biorąc za punkt wyjścia powyższe twierdzenie, spróbuj określić relację pomiędzy parą *clara non sunt interpretanda* a *omnia sunt interpretanda*.**

Clara non sunt interpretanda:

Omnia sunt interpretanda:

Relacja:

.....

- XI. Biorąc za punkt wyjścia wiedzę na temat koncepcji wykładni, dokonaj analizy sposobu rozumowania Sądu Najwyższego, w oparciu o fragment wyroku z dnia 16 maja 2003 r., II FSK 1216/06: „[...] Przepis art. 43 § 1 K.K. wyraźnie stanowi, że zakaz wymieniony w art. 39 pkt 3 K.K., a więc zakaz prowadzenia pojazdów należy do środków karnych wymierzanych w latach – na okres od roku do lat 10, chyba że ustawa stanowi inaczej. Wymiar takiego zakazu musi być określony pełną liczbą lat. Treść obu wskazanych przepisów jest całkowicie jasna i nie wymaga wykładni [...]”.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

- XII. Oceń prawdziwość poniższych zdań, które dotyczą koncepcji poziomej interpretacji:**

- a) Odnosi się do pewnego nurtu badań językoznawstwa i filozofii języka; tradycje tego nurtu sięgają starożytności i średniowiecza.
- b) Autorem koncepcji poziomej interpretacji jest Jerzy Wróblewski, który wskazał trzy poziomy interpretacyjne.

- c) Najgłębszym poziomem jest poziom dyrektywny, obejmujący informacje o współczesnym dla prawodawcy świecie, społeczeństwie, człowieku, jego poglądach i wartościach.
- d) Poziom deskryptywny interpretacji tekstu prawnego to opisowa, wyrażona bezpośrednio w języku warstwa tekstu prawnego, która obejmuje opis osób, zachowań, zdarzeń należących do pewnego świata.

XIII. Korzystając z podanych poniżej twierdzeń, scharakteryzuj wykładnię literalną, rozszerzającą i zwążającą:

- a) każda wykładnia systemowa lub funkcjonalna, która daje wynik szerszy od wykładni językowej;
- b) jej stosowanie podlega ograniczeniom między innymi w stosunku do przepisów określających dozwoleń czy wolności prawnie chronione;
- c) jej dopuszczalność podlega ograniczeniom w prawie karnym w kontekście odpowiedzialności karnej oskarżonego;
- d) jest to sytuacja, w której rezultat wykładni językowej pokrywa się z rezultatem wykładni genetycznej, która jest rozumiana jako wykładnia zgodna z wolą historycznego prawodawcy;
- e) ma miejsce wtedy, kiedy wynik wykładni systemowej lub funkcjonalnej daje wynik węższy od wyniku wykładni językowej;
- f) jej dopuszczalność podlega ograniczeniom w prawie podatkowym w stosunku do zakresu należności podatkowych;
- g) stanowi rezultat wykładni językowej.

WYKŁADNIA LITERALNA:

WYKŁADNIA ZWĘŻAJĄCA:

WYKŁADNIA ROZSZERZAJĄCA:

XIV. Wskaż ewentualne wątpliwości interpretacyjne, które w Twojej ocenie wiążą się z art. 6. 1 z ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2013 r., poz. 856):

„1a. Zabrania się znęcania nad zwierzętami.

2. Przez znęcanie się nad zwierzętami należy rozumieć zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień, a w szczególności:

1) umyślne zranienie lub okaleczenie zwierzęcia, niestanowiące dozwolonego prawem zabiegu lub procedury w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 15 stycznia

2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych, w tym znakowanie zwierząt stałocieplnych przez wypalanie lub wymrażanie, a także wszelkie zabiegi mające na celu zmianę wyglądu zwierzęcia i wykonywane w celu innym niż ratowanie jego zdrowia lub życia, a w szczególności przycinanie psom uszu i ogonów (kopiowanie);

1a) znakowanie zwierząt stałocieplnych przez wypalanie lub wymrażanie;

2) (uchylony);

3) używanie do pracy albo w celach sportowych lub rozrywkowych zwierząt chorych, a także zbyt młodych lub starych oraz zmuszanie ich do czynności, których wykonywanie może spowodować ból;

4) bicie zwierząt przedmiotami twardymi i ostrymi lub zaopatrzonymi w urządzenia obliczone na sprawianie specjalnego bólu, bicie po głowie, dolnej części brzucha, dolnych częściach kończyn;

5) przeciążanie zwierząt pociągowych i jucznych ładunkami w oczywisty sposób nieodpowiadającymi ich sile i kondycji lub stanowi dróg lub zmuszanie takich zwierząt do zbyt szybkiego biegu;

6) transport zwierząt, w tym zwierząt hodowlanych, rzeźnych i przewożonych na targowiska, przenoszenie lub przepędzanie zwierząt w sposób powodujący ich zbędne cierpienie i stres;

7) używanie uprzęży, pęt, stelaży, więzów lub innych urządzeń zmuszających zwierzę do przebywania w nienaturalnej pozycji, powodujących zbędny ból, uszkodzenia ciała albo śmierć;

8) dokonywanie na zwierzętach zabiegów i operacji chirurgicznych przez osoby nieposiadające wymaganych uprawnień bądź niezgodnie z zasadami sztuki lekarsko-weterynaryjnej, bez zachowania koniecznej ostrożności i oględności oraz w sposób sprawiający ból, któremu można było zapobiec;

9) złośliwe straszenie lub drażnienie zwierząt;

10) utrzymywanie zwierząt w niewłaściwych warunkach bytowania, w tym utrzymywanie ich w stanie rażącego zaniedbania lub niechlujstwa, bądź w pomieszczeniach albo klatkach uniemożliwiających im zachowanie naturalnej pozycji;

11) porzucanie zwierzęcia, a w szczególności psa lub kota, przez właściciela bądź przez inną osobę, pod której opieką zwierzę pozostaje;

12) stosowanie okrutnych metod w chowie lub hodowli zwierząt;

13) (uchylony);

14) (uchylony);

15) organizowanie walk zwierząt;

16) obcowanie płciowe ze zwierzęciem (zoofilia);

17) wystawianie zwierzęcia domowego lub gospodarskiego na działanie warunków atmosferycznych, które zagrażają jego zdrowiu lub życiu;

18) transport żywych ryb lub ich przetrzymywanie w celu sprzedaży bez dostatecznej ilości wody uniemożliwiającej oddychanie;

19) utrzymywanie zwierzęcia bez odpowiedniego pokarmu lub wody przez okres wykraczający poza minimalne potrzeby właściwe dla gatunku”.

Czy w Twojej ocenie przepis ten wymaga interpretacji? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

XV. W podanych przykładach wskaż wykładnię doktrynalną i wykładnię operatywną:

a) „[...] Zarzut kasacji, sprowadzający się do twierdzenia, że Sąd Okręgowy do tej argumentacji nie odniósł w należyty sposób, przy czym uchybienie to było rażące i mogło mieć wpływ na treść wyroku, należało uznać za chybiomy. Jak wcześniej odnotowano, organ *ad quem* wytłumaczył na czym polega różnica pomiędzy przestępstwem zgwałcenia i przestępstwem seksualnego wykorzystania [...]. Sąd odwoławczy nie pominął przy tym zasadniczego argumentu podniesionego przez obrońcę, bowiem stwierdził, że «bezsportny na gruncie niniejszej sprawy jest fakt, iż sam akt seksualny odbył się już w momencie, w którym oskarżony zaprzestał stosowania przemocy, a pokrzywdzona obrony» [...]” (orzeczenie SN z 18 lutego 2014 r., II KK 19/14);

b) „[...] W doktrynie prawa polskiego przyjmuje się, że takie rozwiązanie ma chronić pokrzywdzonego przed wtórną wiktyimizacją: «Według przyjętej przez polskiego ustawodawcę koncepcji zgwałcenie lub wymuszenie innej czynności seksualnej (art. 197) podlega ściganiu na wniosek pokrzywdzonego. Uzasadnieniem jest respektowanie woli osoby pokrzywdzonej, która ma prawo zadecydować, czy życzy sobie ścigania, z którym wiążą się traumatyzujące przeżycia i groźba tzw. wtórnej wiktyimizacji (negatywnej reakcji środowiska, a także ujemnych następstw prowadzonego procesu karne-

- go) [...]” (M. Płatek, G. Wrona, *Przestępstwo zgwałcenia – problem prywatny czy publiczny*, „Niebieska Linia” 2012, nr 6);
- c) „[...] przestępstwo znęcania się nad zwierzętami określone w art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt może być tylko popełnione umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim [...]. Za przestępstwo znęcania odpowiada nie tylko osoba, która świadomie zadaje ból lub cierpienie zwierzęciu, ale również ten, kto świadomie dopuszcza do zadania przez inną osobę bólu lub cierpienia zwierzęciu [...]. Zamiar odnosi się więc do samej czynności sprawczej, a nie do spowodowania cierpień lub bólu. Dopuszczenie polega w praktyce na nie przeciwdziałaniu, czyli przyzwoleniu i jest świadome, gdy sprawca zdaje sobie sprawę z następstw swego zachowania się [...]” (wyrok SN z dnia 16 listopada 2009 r., V KK 187/09).
- d) „[...] Należy zauważyć, że właściwie każdy czyn podjęty z zamiarem bezpośrednim powodowania bólu i cierpienia ma znamię takiego «sadyzmu». Czyny mogą się natomiast znacznie różnić natężeniem, zarówno złej woli jak i skutków dla ofiary. Na przykład, zwykłe uderzenie psa ręką, w złości za jego złe zachowanie, byłoby czynem zbyt błahym by stanowił przestępstwo. Tym niemniej, czynowi takiemu można obiektywnie przypisać motyw satysfakcji (tu w formie kompensacji emocji) osiąganey przez zadawanie bólu. Agresja i cierpienie są wszechobecne i naturalne w świecie ludzi i zwierząt [...]” (T. Wypych (red.), *Raport o problemie bezdomnych zwierząt*, Fundacja dla zwierząt „Argos”, Warszawa 2016, s. 85).
- e) „[...] nie każda ingerencja w narządy płciowe innej osoby, poprzedzona użyciem przemocy, groźby bezprawnej lub podstępem, musi pociągnąć za sobą dla sprawcy takiego zachowania odpowiedzialność karną na podstawie art. 197 § 2 k.k. Warunkiem niezbędnym do wypełnienia znamion tego czynu jest bowiem również to, by zachowanie sprawcy miało «charakter seksualny», tj. wiązało się z jakąś formą zaspokojenia lub pobudzenia popędu płciowego [...]” (wyrok SN z 26 października 2001 r., WA 25/01, OSNKW 2002, nr 1–2, poz. 6).
- f) „[...] przemoc przy braku oporu może mieć miejsce wtedy, gdy sprawca siłą fizyczną uniemożliwił jego podjęcie. Formy przejawiania oporu i jego nasilenia są okolicznościami nieistotnymi dla jego stwierdzenia. Jedyną okolicznością konstytutywną jest fakt istnienia negatywnej decyzji woli i jej uzewnętrznienie. Jeżeli ofiara początkowo stawiała opór rzeczywisty, a później jednak dobrowolnie od niego odstąpiła, to nie może być mowy o prze-

mocy. Ciągłości oporu nie można rozumieć w sposób mechanistyczny [...]” (K. Stocka, *Pojęcie „szczególnego okrucieństwa” na gruncie przepisu art. 197§ 3 kodeksu karnego*, [w:] L. Bogunia (red.), *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, t. 15, „Acta Universitatis Wratislaviensis” No 2622, Wrocław 2004, s. 189).

WYKŁADNIA DOKTRYNALNA:

WYKŁADNIA OPERATYWNA:

XVI. Opisz własnymi słowami wpływ wykładni doktrynalnej na praktykę prawniczą.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XVII. Wybierz właściwą odpowiedź:

1) Ideologia dynamicznej wykładni określana jest także jako:

- a) derywacyjna koncepcja wykładni;
- b) klaryfikacyjna koncepcja wykładni;
- c) obiektywna koncepcja wykładni;
- d) subiektywna koncepcja wykładni.

2) Wykładnia funkcjonalna pozwala na:

- a) odejście od językowego znaczenia przepisu prawnego;
- b) ustalenie znaczenia przepisu poprzez uwzględnienie jego miejsca w gałęziowym podziale prawa;
- c) ustalenie, iż pewnym zawartym w treści przepisu zwrotom należy przypisywać swoiste znaczenie prawne;
- d) uwzględnienie w procesie wykładni reguł znaczeniowych języka etnicznego, w którym przepis jest sformułowany.

3) *Argumentum a rubrica*:

- a) odnosi się do systematyki zewnętrznej i wewnętrznej aktu;
- b) odnosi się tylko do systematyki wewnętrznej aktu;
- c) to rodzaj luki w prawie;
- d) to rodzaj domniemania.

4) Dyrektywa zakładająca, że żadnego fragmentu tekstu prawnego nie można uznać za zbędny, jest:

- a) dyrektywą inferencyjną;
- b) dyrektywą wykładni systemowej;
- c) dyrektywą opartą na konsekwencji ocen prawodawcy;
- d) dyrektywą wykładni językowej.

5) Jakim rodzajem wykładni posłużył się Europejski Trybunał Sprawiedliwości w cytowanym orzeczeniu prejudycjalnym: „Zważywszy, że biorąc pod uwagę generalny układ Traktatu w części dotyczącej opłat celnych i opłat mających równoważny skutek, należy podkreślić, że zgodnie z Art. 9 i Art. 10 Wspólnoty oparte są na Unii Celnej. W artykule tym zawarty jest podstawowy zakaz wprowadzania opłat celnych oraz opłat mających równoważny z opłatami skutek [...]. Przepis ten znajduje się w części Traktatu określającej «Podstawy Wspólnot». Znajduje on zastosowanie i jest rozwinięty w Art. 12”:

- a) funkcjonalnej;
- b) językowej;
- c) systemowej;
- d) porównawczej.

6) W podanych orzeczeniach wskaż wykładnię funkcjonalną:

- a) „[...] Użycie *attend que*, zmienia w stosunku do wersji angielskiej, układ całego tekstu [...]”;
- b) „[...] ustawodawca dąży konsekwentnie do zapewnienia w całym prawie pozytywnym zasady równości płci jako zasady równouprawnienia [...]”;
- c) „[...] W rzeczywistości Art. 215(2) odwołuje się do zasad ogólnych wspólnym państwom członkowskim jako podstawy dla odpowiedzialności deliktowej za szkodę spowodowaną przez instytucje Wspólnoty lub przez osoby pozostające w jej służbie w wykonywaniu swoich obowiązków [...]”;
- d) „[...] Cel Traktatu WE jakim jest utworzenie wspólnego rynku, którego funkcjonowanie dotyczy bezpośrednio zainteresowanych stron jest czymś więcej niż tylko umową [...]. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w preambule Traktatu [...]”.

7) Klaryfikacyjna koncepcja wykładni zakłada, że:

- a) konstrukcja bezpośredniego rozumienia terminów języka prawnego powinna zostać odrzucona i pojęcie wykładni odnosi się do wszystkich przypadków ustalania znaczenia tekstów prawnych;
- b) wykładnia jako proces odkodowywania norm z przepisów prawnych obejmuje dwie fazy;
- c) wykładnia prawa jest zawsze potrzebna, nawet w sytuacji jasności przepisów prawnych;
- d) wykładnia to ustalenie językowego znaczenia (sensu) przepisu prawnego, w sytuacji, gdy przepis ten budzi wątpliwości semantyczne (*clara non sunt interpretanda*).

8) Wskaż twierdzenie fałszywe:

- a) Istnieje zakaz stosowania wykładni rozszerzającej przepisów prawa karnego, jeżeli wykładnia taka miałaby prowadzić do rozszerzenia odpowiedzialności karnej oskarżonego. Zakaz ten wynika wprost z zasady *nullum crimen sine lege*.
- b) Wykładnia w ujęciu apragmatycznym to proces, w toku którego za pomocą dyrektyw interpretacyjnych interpretator ustala znaczenie przepisu prawnego (wykładnia jako czynność interpretatora).
- c) W kontekście rozważań nad wykładnią rozszerzającą i zwiężającą warto zwrócić uwagę, że zasada *clara non sunt interpretanda* może być rozumiana nie tylko jako wskazująca na zbyteczność wykładni w sytuacji, gdy znaczenie przepisu można określić w drodze jego bezpośredniego rozumienia, lecz także jako zakaz interpretacji wówczas, gdy wykładnia językowa prowadzi do jednoznacznych wyników.
- d) Wykładnia literalna jest różnie rozumiana w literaturze prawniczej, np. jako rezultat wykładni językowej.

9) Dyrektywa: „Jeżeli na gruncie dyrektyw językowych istnieją wątpliwości co do znaczenia tekstu prawnego, to należy wybrać takie znaczenie, które pozwala na sformułowanie normy zgodnej z zasadami systemu prawa” – jest dyrektywą:

- a) wykładni funkcjonalnej;
- b) systemowej;
- c) historycznej;
- d) celowościowej.

10) Nakaz uwzględniania w procesie wykładni definicji legalnych jest dyrektywą wykładni:

- a) językowej;
- b) systemowej;
- c) funkcjonalnej;
- d) porównawczej.

11) Jakim rodzajem wykładni posłużył się Europejski Trybunał Sprawiedliwości w cytowanym orzeczeniu prejudycjalnym: „[...] Prawo to wynika nie tylko z treści Art. 19 i Art. 20 dotyczących bezpośrednio reklamy, ale także z Art. 3 [...]. Taka interpretacja dyrektywy jest zgodna również z ogólnym schematem Traktatu [...]”:

- a) funkcjonalnej;
- b) językowej;
- c) systemowej;
- d) historycznej.

12) W podanych orzeczeniach wskaż wykładnię językową:

- a) „[...] ustawodawca dąży konsekwentnie do zapewnienia w całym prawie pozytywnym zasady równości płci jako zasady równouprawnienia [...]”;
- b) „[...] W rzeczywistości Art. 215(2) odwołuje się do zasad ogólnych wspólnym państwom członkowskim jako podstawy dla odpowiedzialności deliktowej za szkodę spowodowaną przez instytucje Wspólnoty lub przez osoby pozostające w jej służbie w wykonywaniu swoich obowiązków [...]”;
- c) „[...] Cel Traktatu WE jakim jest utworzenie wspólnego rynku, którego funkcjonowanie dotyczy bezpośrednio zainteresowanych stron jest czymś więcej niż tylko umową [...]. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w preambule Traktatu”;
- d) „[...] słowo ‘quatro’, z którym nazwa ‘Quadra’ mogłaby być mylona, skoro słowo ‘quatro’ oznacza cyfrę w języku innego państwa członkowskiego [...]”.

13) Derywacyjna koncepcja wykładni:

- a) zakłada, że wykładnia to ustalenie językowego znaczenia przepisu prawnego, w sytuacji, gdy przepis ten budzi wątpliwości semantyczne;
- b) w ogóle nie przywiązuje wagi do rozróżnienia na normę prawną i przepis prawny;
- c) przypisuje przepisom prawnym znaczenie w postaci odkodowywanych z tekstów prawnych jednoznacznych norm;
- d) nawiązuje do paremii *clara non sunt interpretanda*.

14) Zakaz interpretacji synonimicznej jest dyrektywą wykładni:

- a) systemowej;
- b) językowej;
- c) funkcjonalnej;
- d) doktrynalnej.

15) Która z wymienionych poniżej dyrektyw jest charakterystyczna dla wykładni systemowej?

- a) Tym samym zwrotom nie należy nadawać różnych znaczeń.
- b) Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę cel regulacji prawnej (*ratio legis*).
- c) Nie należy interpretować przepisów prawa w sposób prowadzący do rekonstrukcji norm sprzecznych z innymi normami.
- d) Żadna z nich nie jest prawidłowa.

16) Dyrektywa, która zakłada, że w języku prawnym nie ma synonimów, jest charakterystyczna dla wykładni:

- a) celowościowej;
- b) systemowej;
- c) językowej;
- d) logicznej.

17) Wykładnia autentyczna dokonywana jest przez:

- a) podmiot stosujący prawo (sąd, organ administracji);
- b) prawodawcę, tzn. podmiot, który ustanowił dany przepis;
- c) prawoznawstwo;
- d) Sąd Najwyższy w formie odpowiedzi na pytania prawne.

18) Dyrektywa: Przepisy prawne należy interpretować, biorąc pod uwagę ich miejsce w systematyce zewnętrznej i wewnętrznej aktu normatywnego, chyba że ustalenia uzyskane na podstawie innych dyrektyw zgodnie wskazują, że usytuowanie przepisu w systemie prawa jest wadliwe – jest określana jako:

- a) *argumentum a fortiori*;
- b) *argumentum a rubrica*;
- c) *argumentum a minori ad maius*;
- d) *argumentum ad absurdum*.

19) Dyrektywa formułująca zakaz interpretacji homonimicznej jest charakterystyczna dla wykładni:

- a) językowej;

- b) systemowej;
- c) celowościowej;
- d) funkcjonalnej.

20) Statyczna ideologia wykładni zakłada, że:

- a) znaczenie tekstu prawnego powinno się zmieniać w zależności od zmian kontekstu, w którym prawo funkcjonuje;
- b) nadrzędną wartością jest efektywność (skuteczność) prawa;
- c) znaczenie tekstu prawnego powinno być stałe oraz zgodne z autentycznymi intencjami historycznego prawodawcy;
- d) interpretator nie jest związany znaczeniem, jakie tekstom prawnym zamierzał nadać historyczny prawodawca.

21) Dyrektywa: Interpretując teksty prawne należy uwzględnić funkcje prawa, tzn. należy brać pod uwagę konsekwencje społeczne i ekonomiczne, do jakich prowadzić będzie określona interpretacja i wybrać taką interpretację, która prowadzi do konsekwencji najbardziej korzystnych – jest charakterystyczna dla:

- a) wykładni lingwistycznej;
- b) wykładni statycznej;
- c) wykładni funkcjonalnej;
- d) wykładni gramatycznej.

22) Dyrektywy pierwszego stopnia – wskaż fałsz:

- a) wskazują, jakie znaczenie należy przypisać tekstom prawnym, biorąc pod uwagę kontekst językowy, systemowy i funkcjonalny;
- b) są to reguły, które służą do ustalania znaczenia przepisów prawnych;
- c) dzielą się na dyrektywy procedury i preferencji;
- d) wszystkie odpowiedzi są fałszywe.

23) Wykładnia operatywna – wskaż fałsz:

- a) wykładnia dokonywana przez organ stosujący prawo w trakcie rozstrzygnięcia konkretnego przypadku;
- b) przeprowadzana w opracowaniach naukowych, mimo braku mocy wiążącej jej faktyczne znaczenie dla praktyki stosowania prawa jest ogromne;
- c) przeprowadzana przez sąd odwoławczy;
- d) wykładnia SN w formie odpowiedzi na pytania prawne.

24) Ze względu na wyniki, czyli zakres dokonanych ustaleń interpretacyjnych, wyróżniamy:

- a) wykładnię autentyczną i legalną;
 - b) wykładnię językową, systemową i funkcjonalną;
 - c) wykładnię literalną, rozszerzającą i zwężającą;
 - d) wykładnię statyczną, dynamiczną.
- 25) Wykładnia komparatystyczna polega na:**
- a) interpretacji prawa krajowego z wykorzystaniem informacji o prawie obowiązującym w innych państwach;
 - b) wykorzystaniu materiałów historycznych;
 - c) interpretacji prawa krajowego z pominięciem informacji o prawie obowiązującym w innych państwach;
 - d) wszystkie odpowiedzi są prawidłowe.
- 26) Dyrektywa: „Interpretacja norm prawa polskiego powinna być zgodna z normami prawa międzynarodowego publicznego” – jest charakterystyczna dla:**
- a) wykładni językowej;
 - b) wykładni systemowej;
 - c) wykładni celowościowej;
 - d) wykładni funkcjonalnej.
- 27) Interpretator powinien przyjąć taką interpretację zasady prawnej, która ze względu na istniejące możliwości prawne i faktyczne gwarantuje jej jak najszerszą realizację – jest to dyrektywa wykładni:**
- a) językowej;
 - b) systemowej;
 - c) funkcjonalnej;
 - d) celowościowej.
- 28) Trybunał Konstytucyjny argumentował, iż w przypadku konfliktu zasady ochrony praw nabytych z innymi zasadami konstytucyjnymi organ powinien poszukiwać przede wszystkim takiego rozwiązania, które pozwoli zrealizować zasadę ochrony praw nabytych bez potrzeby naruszania innych zasad. Jest to przykład wykładni:**
- a) autentycznej;
 - b) językowej;
 - c) legalnej;
 - d) systemowej.
- 29) Sąd Najwyższy, wskazując w jednym ze swych postanowień, że umiejscowienie przepisu art. 21 k.k.w. w części ogólnej Kodeksu karnego wykonawczego**

przesądza o tym, iż przewidziany w nim obowiązek zawiadomienia prokuratora oraz obrońcy skazanego o posiedzeniu sądu odnosi się zarówno do sądu pierwszej, jak i drugiej instancji, powołuje się na dyrektywę wykładni:

- a) systemowej;
- b) funkcjonalnej;
- c) językowej;
- d) celowościowej.

30) Szczególną rolę w okresach głębokich przemian społecznych i ustrojowych, które często stawiają prawników przed zadaniem interpretacyjnego przewartościowania istniejącego materiału prawnego ma do spełnienia wykładni:

- a) systemowa;
- b) operatywna;
- c) legalna;
- d) funkcjonalna.

31) Dyrektywa: Trzeba eliminować takie ustalenia interpretacyjne tekstów prawnych, przy których przyjęciu skutki stosowania odpowiedniego przepisu byłyby wadliwe, a w szczególności prowadziłyby do skutków niezamierzonych – jest dyrektywą wykładni:

- a) językowej;
- b) systemowej;
- c) funkcjonalnej;
- d) żadna z ww. odpowiedzi nie jest prawidłowa.

32) Sąd Najwyższy wskazał, iż należy rozważyć, czy rozumienie art. 28 ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym w sposób zmierzający do zanegowania uprawnienia Rzecznika Ubezpieczonych do przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego mającego na celu wyjaśnienie przepisów prawnych prowadzi do skutków pożądanых z punktu widzenia konstytucyjnych funkcji Sądu Najwyższego. Sąd odwołał się więc do dyrektywy wykładni:

- a) funkcjonalnej;
- b) systemowej;
- c) systemowej i językowej;
- d) systemowej i funkcjonalnej.

33) Dla wykładni historycznej charakterystyczna jest następująca dyrektywa:

- a) W wykładni przepisów można uwzględniać zasady interpretacji podobnych przepisów w innych krajach.

- b) W wykładni przepisów można brać pod uwagę argumenty wynikające z kontekstu historycznego powstania i ewolucji instytucji prawnych.
 - c) Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę wolę historycznego prawodawcy.
 - d) Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę wolę aktualnego prawodawcy.
- 34) W jednym ze swych orzeczeń Sąd Najwyższy konstatuje, iż pojęcie przestoju w pracy, które wprowadził Kodeks pracy z 1974 roku, nie może być obecnie interpretowane tak jak w czasach komunizmu, w warunkach gospodarki nakazowo-rozdzielczej, i musi brać pod uwagę doniosłe zmiany, do których doszło wskutek wprowadzenia gospodarki rynkowej. Sąd Najwyższy posłużył się w cytowanym orzeczeniu wykładnią:**
- a) statyczną;
 - b) historyczną;
 - c) dynamiczną;
 - d) komparatystyczną.
- 35) Opinie zawarte w różnego rodzaju materiałach przygotowawczych, takich jak sprawozdania obrad Sejmu, czy innych instytucji uchwalających akty normatywne, a także sprawozdania różnego rodzaju komisji legislacyjnych lub innego rodzaju instytucji biorących udział w przygotowaniu aktów normatywnych, to przykład wykładni:**
- a) autentycznej;
 - b) legalnej;
 - c) operatywnej;
 - d) żadna z odpowiedzi nie jest prawidłowa.
- 36) W wielu orzeczeniach polskich sądów spotykamy powołanie się na większość przedstawicieli doktryny, dominujący w doktrynie pogląd. Stanowi to odwołanie się do wykładni:**
- a) operatywnej;
 - b) naukowej;
 - c) legalnej;
 - d) autentycznej.
- 37) Ustalenie znaczenia przepisu jest tylko fragmentem procesu wykładni, gdyż jej ostatecznym celem jest rekonstrukcja z przepisów prawnych pełnej i jednoznacznej normy postępowania – tak twierdzą zwolennicy:**

- a) derywacyjnej teorii wykładni;
- b) klaryfikacyjnej teorii wykładni;
- c) statycznej ideologii wykładni;
- d) dynamicznej ideologii wykładni.

38) Dla wykładni komparatystycznej charakterystyczna jest następująca dyrektywa:

- a) W wykładni przepisów można uwzględniać zasady interpretacji podobnych przepisów w innych krajach.
- b) W wykładni przepisów można brać pod uwagę argumenty wynikające z kontekstu historycznego powstania i ewolucji instytucji prawnych.
- c) Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę wolę historycznego prawodawcy.
- d) Interpretując przepisy prawne, należy brać pod uwagę wolę aktualnego prawodawcy.

39) Powinno się kolejno używać dyrektyw językowych, systemowych i funkcjonalnych, kończąc wykładnię wówczas, gdy znaczenie interpretowanego tekstu przestanie budzić wątpliwości – jest to wariant dyrektyw interpretacyjnych:

- a) pierwszego stopnia;
- b) drugiego stopnia – preferencji;
- c) drugiego stopnia – procedury;
- d) żadna z ww. odpowiedzi nie jest prawidłowa.

40) Wykładnia prawa – wskaż fałsz:

- a) W znaczeniu apragmatycznym jest to świadoma aktywność intelektualna mająca na celu ustalenie znaczenia tekstu prawnego.
- b) W znaczeniu apragmatycznym jest to produkt wykładni, ustalone znaczenie tekstu prawnego, treść decyzji administracyjnej.
- c) W znaczeniu pragmatycznym przeciwstawiana jest bezrefleksyjnemu bezpośredniemu rozumieniu tekstu.
- d) W znaczeniu pragmatycznym jest to ciąg czynności mających na celu ustalenie znaczenia tekstu prawnego.

41) Ustalenie dokładnego sensu terminów występujących w zrekonstruowanej z przepisów wypowiedzi o cechach normy to:

- a) pierwsza faza wersji szczególnej derywacyjnej koncepcji wykładni;
- b) druga faza wersji szczególnej derywacyjnej koncepcji wykładni;
- c) wersja ogólna derywacyjnej koncepcji wykładni;

- d) sens klaryfikacyjnej koncepcji wykładni.
- 42) Procesom przemian ustrojowych towarzyszy i jest charakterystyczna dla tych nurtów w prawoznawstwie, które odrzucają założenia pozytywizmu prawniczego:**
- a) klaryfikacyjna koncepcja wykładni prawa;
 - b) derywacyjna koncepcja wykładni prawa;
 - c) statyczna ideologia wykładni prawa;
 - d) dynamiczna ideologia wykładni prawa.
- 43) Dyrektywy interpretacyjne pełnią rolę heurystyczną, tzn.:**
- a) Pełnią rolę wskazówek ułatwiających rozstrzygnięcie wątpliwości związanych ze znaczeniem tekstów prawnych.
 - b) Pełnią funkcję racjonalizującą już podjętą decyzję interpretacyjną.
 - c) Stanowią argument uzasadniający dokonane rozstrzygnięcie interpretacyjne.
 - d) Są eksponowane przez formułę decyzji interpretacyjnej, która jest elementem modelu wykładni operatywnej: „Przepis P ma znaczenie Z ze względu na zastosowane dyrektywy interpretacyjne D1, D2...Dn”.
- 44) Dyrektywy interpretacyjne pełnią rolę uzasadniającą, tzn. (wskaż fałsz):**
- a) Pełnią rolę wskazówek ułatwiających rozstrzygnięcie wątpliwości związanych ze znaczeniem tekstów prawnych.
 - b) Pełnią funkcję racjonalizującą już podjętą decyzję interpretacyjną.
 - c) Stanowią argument uzasadniający dokonane rozstrzygnięcie interpretacyjne.
 - d) Są eksponowane przez formułę decyzji interpretacyjnej, która jest elementem modelu wykładni operatywnej: „Przepis P ma znaczenie Z ze względu na zastosowane dyrektywy interpretacyjne D1, D2...Dn”.
- 45) W okresach stabilizacji ustrojowej dominuje i jest charakterystyczna dla nurtu pozytywistycznego:**
- a) klaryfikacyjna koncepcja wykładni prawa;
 - b) derywacyjna koncepcja wykładni prawa;
 - c) statyczna ideologia wykładni prawa;
 - d) dynamiczna ideologia wykładni prawa.

Literatura:

Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Wydawnictwo Oficyna Ars Magna, Wrocław 1997.

- Bator A. [et al.], *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2006.
- Borucka-Arctowa M., Woleński J., *Wstęp do prawoznawstwa*, „Monografie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1995.
- Dobrzeńcki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Dybowski M. (red.), *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa. Materiały do ćwiczeń*, Wydawnictwo Ars boni et aequi, Poznań 2003.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, dostęp online: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/67006>.
- Jabłońska-Bonca J., *Podstawy prawa dla ekonomistów*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2002.
- Kaźmierczyk S., Pulka Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Korab, Wrocław 1999.
- Morawski L., *Wykładnia w orzecznictwie sądów*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2002.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 10, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, wydanie 4, Wydawnictwo Naukowe Oficyna Wydawnicza, Katowice 1999.
- Płeszka K., *Wykładnia rozszerzająca*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Winczorek P., Stawecki T., Chauvin T., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo: C. H. Beck, Warszawa 2011.
- Sulikowski A., *Wstęp do prawoznawstwa: krótki kurs*, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, Wałbrzych 2007.
- Wróblewski J., *Rozumienie prawa i jego wykładnia*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1990.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2012.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. Wykładnia językowa: a, d, f, h, o, p, t, z
Wykładnia systemowa: c, g, j, m, r, s, w, ź
Wykładnia funkcjonalna: b, e, i, k, l, n, u.
- II. Koncepcja klaryfikacyjna wykładni: e, c, i

Koncepcja derywacyjna wykładni wersja ogólna: a, k, g

Koncepcja derywacyjna wykładni wersja szczególna: f, d, b, j, h

III. Legalna

Komparatystyczna

Dynamiczna

Statyczna

Statyczna

Legalna

Historyczna

IV. Sentencja wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest poprawna. Sąd luksemburski oparł się na dyrektywie celowościowo-funkcjonalnej, która jest dominująca w prawie Unii Europejskiej. Wykładnia językowa (lingwistyczna) jest niewystarczająca, głównie z uwagi na wielojęzyczność przepisów prawa unijnego. W rozpatrywanym przypadku brakuje także definicji legalnej pojęcia „dziecko”. Ponadto TSUE wykorzystał dyrektywy wykładni systemowej, określając relacje pomiędzy przepisami prawa Unii Europejskiej (Traktat – rozporządzenie).

- V. a) Wykładnia systemowa – relacja pomiędzy przepisami prawa Unii Europejskiej;
b) Wykładnia systemowa, funkcjonalna (kontekst, zasady); zwężająca ([...] interpretowane restryktywnie, tak aby jego zakres nie był określany jednostronnie [...]);
c) Wykładnia systemowa – nie wolno interpretować przepisów prawa w sposób prowadzący do rekonstrukcji norm sprzecznych z innymi normami;
d) Wykładnia funkcjonalna – cele i skutki;
e) Wykładnia funkcjonalna (preambuła, w której zawarte są cele);
f) Wykładnia funkcjonalna (cele unijne);
g) Wykładnia systemowa – relacja pomiędzy artykułami Kodeksu karnego, także historyczna – odniesienie do Kodeksu karnego z 1969 roku;
h) Wykładnia funkcjonalna – cel, w tym przypadku celem jest zapobieganie bezdomności zwierząt.

VI. Przy określaniu dyrektyw interpretacyjnych zwróć uwagę na zdanie: „Trybunał zauważył, iż wskazane przepisy nie zawierają definicji legalnej powyższych pojęć. Trybunał argumentował, że w takiej sytuacji wyjaśnienie ich treści normatywnej powinno nastąpić z uwzględnieniem powszechnie uznanych reguł interpretacji [...]”. Analiza orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazuje, że wykładnia językowa jest niewystarczająca. W podanym przykładzie możemy wskazać dyrektywy wykładni systemowej (fragmenty po-

kazujące relację pomiędzy przepisami prawa Unii Europejskiej) oraz wykładni funkcjonalnej (cele, np. zapewnienie swobody przepływu pracowników na całym obszarze Unii Europejskiej, funkcje, skutki).

VII. *Postanowienie SN z dnia 14 czerwca 2010 r., IV KK 109/10:*

Wykładnia systemowa – relacja pomiędzy przepisami zawartymi w ustawie o ochronie zwierząt, organizacji, hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, także w ustawie o produktach pochodzenia zwierzęcego oraz stosownymi aktami unijnymi. Należy zwrócić także uwagę na definicję legalną „zwierzęcia domowego”.

Wyrok SN z dnia 3 marca 2011 r., II UK 303/10

Wykładnia systemowa – relacja pomiędzy stosownymi przepisami dotyczącymi przyznawania świadczeń socjalnych, prawa do renty rodzinnej. Także wykładnia funkcjonalna – celem jest przedłużenie prawa do renty rodzinnej mające umożliwić ukończenie studiów.

VIII. Wykładnia autentyczna

Wykładnia dogmatycznoprawna

Wykładnia humanistyczna

Wykładnia operatywna

IX. Wykładnia statyczna: b, c

Wykładnia dynamiczna: d

Wykładnia autentyczna: a.

X. Relacja *clara non sunt interpretanda* („to co jasne nie wymaga wykładni”) oraz *omnia sunt interpretanda* („wszystkie wypowiedzi podlegają interpretacji”): *clara non sunt interpretanda* jest stosowana w sytuacjach konkretnych, żaden tekst prawny nie może raz na zawsze być uznawany za jasny. *Omnia* zwiększa ograniczenia w dostępie do prawa, ponieważ nakazuje interpretowanie tekstów prawnych z punktu widzenia jasności kwalifikacyjnej w odniesieniu do danego stanu rzeczy.

XI. Koncepcja klaryfikacyjna wykładni – *clara non sunt interpretanda*; pojęcie jasności w rozpatrywanym przypadku jest ujmowane jako jasność kwalifikacyjna, pozwalająca w sposób niewątpliwy na zaliczenie analizowanego przez sąd przypadku do zakresu stosowanej normy prawa.

XII. a) prawda b) fałsz c) fałsz d) prawda

XIII. a) rozszerzająca b) zwężająca c) rozszerzająca d) literalna e) zwężająca f) rozszerzająca g) literalna

XIV. Przepis wymaga interpretacji z uwagi na fakt, iż w pewnych okolicznościach określone sformułowania mogą budzić wątpliwości, np. stosowanie okrutnych

metod w chowie lub w hodowli zwierząt w kontekście rozumienia „okrucieństwa”, które w ujęciu doktrynalnym jest rozmaicie rozumiane. Zawsze należy brać pod uwagę cel, jakim jest ochrona zwierząt.

XV. Wykładnia doktrynalna: b, d, f;

Wykładnia operatywna: a, c, e;

XVI. Wykładnia doktrynalna, inaczej naukowa, jest dokonywana przez doktrynę prawniczą, przeprowadzana w różnego rodzaju opracowaniach naukowych; nie ma mocy wiążącej. Wykładnia doktrynalna ma wpływ na praktykę stosowania prawa ze względu na autorytet nauki prawa. Prawnicy zasiadający w organach stosujących prawo często dokonują wykładni pod wpływem swoich uniwersyteckich nauczycieli.

XVII. 1C 2A 3A 4D 5C 6D 7D 8B 9B 10A 11C 12D 13C 14B 15C 16C 17B 18B 19A
20C 21C 22C 23B 24C 25A 26B 27B 28D 29A 30D 31C 32D 33B 34C 35D
36B 37A 38A 39C 40A 41B 42D 43A 44A 45C

Rozdział 7

Wnioskowania prawnicze

I. Wśród podanych przykładów wskaż wnioskowania logiczne, instrumentalne i aksjologiczne:

- a) Jeżeli obowiązuje norma N1, która nakazuje studentom uzyskać wpisy z konwersatorium do dnia 4 lutego br., to obowiązuje norma N2, która nakazuje przed dniem 4 lutego zaliczyć kolokwium celem uzyskania wymaganego wpisu.
- b) Jeżeli sąd może kogoś pozbawić władzy rodzicielskiej, to tym bardziej władzę tę może ograniczyć.
- c) Jeżeli norma N1 zakazuje wprowadzania do przedszkoli zwierząt, to wynika z niej norma N2, która zakazuje wprowadzania do przedszkoli psów.
- d) Jeżeli norma N1 nakazuje studentom niestacjonarnym uczęszczanie na zajęcia w weekendy, to wynika z niej norma N2, która nakazuje wszelkim studentom niestacjonarnym uczęszczanie na zajęcia w niedzielę.
- e) Jeżeli strażnik ma obowiązek strzeżenia określonego obiektu, to tym samym nie wolno mu spać lub oddalać się w trakcie służby od tego obiektu.
- f) Jeżeli zakazane jest dręczenie zwierząt, to tym bardziej ich niehumanitarne zabijanie jest zabronione.
- g) Jeżeli istnieje zakaz przechodzenia przez pastwisko, tym bardziej nie wolno na nim grać w piłkę.

WNISKOWANIE LOGICZNE:

WNISKOWANIE INSTRUMENTALNE:

WNISKOWANIE AKSJOLOGICZNE:

II. Nazwij zastosowaną *analogię* i krótko opisz ją:

- a) W przepisach normujących postępowanie apelacyjne brak jest podstaw do przyjęcia, że sąd drugiej instancji władny jest zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia dalszego postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne, samodzielne ustalenia.
- b) Istniejące nadzwyczajne środki zaskarżenia prawomocnych orzeczeń sądowych, zapadłych w postępowaniach karnych, stosowane w drodze do-

puszczalnej, w tym wypadku wręcz koniecznej, analogii, pozwalają na uchylene orzeczeń b. Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciem i Szkodnictwem Gospodarczym we wszystkich przypadkach, w których drastycznie zostały naruszone prawa podmiotowe tych pozasądowych represyjnych postępowań.

- c) W przypadkach, gdy występuje biegły o kwalifikacjach zawodowych nie niższych od kwalifikacji lekarzy, sąd może zastosować w drodze analogii względem biegłego stawkę wynagrodzenia, określoną rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 lipca 1956 r. w sprawie taryfy wynagrodzenia za czynności biegłych z zakresu medycyny sądowej w postępowaniu przed sądami powszechnymi (Dz. U. Nr 33, poz. 155).
- d) Racjonalny ustawodawca, posługując się tym samym terminem „znęcanie się” w Kodeksie karnym w odniesieniu do ludzi, jak i w omawianej ustawie w odniesieniu do zwierząt musiał bowiem dopuścić stosowanie analogii w zakresie, w jakim literalna wykładnia tego pojęcia to dopuszcza.

- a)
- b)
- c)
- d)

III. Art. 143 k.r.o. stanowi, iż: „Jeżeli ojcostwo mężczyzny, który nie jest mężem matki, nie zostało ustalone, zarówno dziecko, jak i matka mogą dochodzić roszczeń majątkowych związanych z ojcostwem, tylko jednocześnie z dochodzeniem ojcostwa”. Sąd orzekł, że: „[...] Nie można dochodzić roszczeń majątkowych, jeżeli nie dochodzi się jednocześnie ustalenia ojcostwa”. Na jakim wnioskowaniu oparł się sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....

.....
.....
.....
.....

IV. Uzupełnij:

- a) stanowi dokładne odwrócenie wnioskowania z analogii. O ile analogia upoważnia do zastosowania podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych do sytuacji, które są do siebie pod istotnymi względami podobne, o tyle wskazane wnioskowanie tego zabrania.
- b) W przypadku podstawą wnioskowania nie jest żaden ściśle określony przepis prawa, ale nieraz bardzo ogólnie określone zasady czy idee, na których opiera się prawo.
- c) W ramach wyróżniamy trzy podstawowe etapy: *po pierwsze*,; *po drugie*, stwierdzenie, że istnieje przepis prawny, który reguluje sytuacje pod istotnymi względami podobne do faktu nieunormowanego; *po trzecie*,
- d) opiera się na relacji środek – cel.
- e) O wynikaniu normy N2 z normy N1 możemy mówić, gdy zakres zastosowania lub zakres normowania normy N2 pokrywa się (zawiera) w zakresie zastosowania lub zakresie normowania normy N1, która jest wprost wyrażona w przepisie prawa.
- f) Podstawą wnioskowania jest przepis uprawniający, a struktura ma następującą postać: „Komu wolno jest więcej, temu”.
- g) Podstawą wnioskowania jest przepis zakazujący, a struktura wnioskowania ma następującą postać: „....., to tym bardziej zakazane jest więcej”.

V. Oceń prawdziwość zdań:

- a) Wnioskowanie z przeciwności opiera się na następującym schemacie: *jeżeli norma prawna wiąże konsekwencje prawne k z faktem f i dany fakt nie*

- jest identyczny z faktem f, to nie wolno do niego zastosować konsekwencji k i to nawet wtedy, gdyby był on pod istotnymi względami podobny do faktu f.*
- b) Podstawą *analogii iuris* może być ściśle określony przepis prawa, także bardzo ogólnie określone zasady czy idee, na których opiera się prawo, stąd liczne kontrowersje związane z analogią z prawa.
 - c) Etap trzeci analogii legis polega na powiązaniu z faktem prawnym nieunormowanym podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych, co z faktem bezpośrednio uregulowanym przez przepisy prawa.
 - d) O logicznym wynikaniu normy N2 z normy N1 możemy mówić, gdy zakres zastosowania lub zakres normowania normy N2 pokrywa się z zakresem zastosowania lub normowania normy N1, która jest wprost wyrażona w przepisie prawa.
 - e) *A maiori ad minus*, czyli wnioskowanie z większego na mniejsze, jest stosowane w stosunku do zakazów.
 - f) *A minori ad maius*, wnioskowanie z mniejszego na większe, stosowane w odniesieniu do dozwoleń.
 - g) W prawoznawstwie wyróżnia się trzy grupy reguł wnioskowań aksjologicznych: *a fortiori*, *a simili*, *a contrario*.

VI. Dopasuj schemat do rodzaju wnioskowania:

- Wnioskowanie instrumentalne:.....
- Analogia iuris*.....
- Wnioskowanie *a contrario*.....
- Argumentum a maiori ad minus*.....
- Argumentum a minori ad maius*.....
- a) Jeżeli szereg norm N1, N2, N3, N4... Nn stanowi wyraz ochrony jakiejś wartości W1 (lub dobra D1), to można wnioskować, że obowiązuje norma Nn+1, która nie jest wyrażona w przepisie, ale także stanowi instrument ochrony wartości W1 (lub dobra D1).
 - b) Jeżeli zakazane jest mniej, to tym bardziej zakazane jest więcej.
 - c) Jeżeli norma prawna wiąże konsekwencje K ze stanem faktycznym S1, natomiast nieuregulowany stan faktyczny S2 nie jest identyczny z S1, to nie wolno do niego zastosować konsekwencji K, nawet gdyby był on pod istotnymi względami podobny do stanu S1.
 - d) Komu wolno jest więcej, temu tym bardziej wolno jest mniej.
 - e) Opiera się na relacji środek – cel.

VII. Przyporządkuj podane poniżej przykłady do *argumentum a maiori ad minus* i *argumentum a minori ad maius*:

- a) Jeżeli można jechać z prędkością 50 km/h, to tym bardziej można jechać z prędkością 30 km/h.
- b) Jeżeli można jeździć na rolkach po ścieżce dla pieszych, to tym bardziej można chodzić po niej pieszo.
- c) Jeżeli nie można jechać z prędkością 30 km/h, to tym bardziej nie można jechać z prędkością 50 km/h.
- d) Jeżeli można pozbawić rodzica władzy rodzicielskiej, to tym bardziej można władzę rodzicielską ograniczyć.
- e) Jeżeli nie można kogoś pobić, to tym bardziej nie można go zabić.
- f) Jeżeli wobec kogoś można zastosować karę więzienia, to tym bardziej można wobec niego zastosować karę aresztu.
- g) Jeżeli można nałożyć na kogoś mandat w wysokości 500 zł, to tym bardziej można nałożyć na niego mandat w wysokości 100 zł.
- h) Jeżeli istnieje zakaz deptania trawników, to tym bardziej nie można po tych trawnikach jeździć autem.

Argumentum a maiori ad minus:.....

Argumentum a minori ad maius:.....

VIII. Art. 557 k.c. stanowi: „Sprzedawca jest zwolniony od odpowiedzialności z tytułu rękojmi, jeżeli kupujący wiedział o wadzie w chwili zawarcia umowy”. Sąd wyprowadził z tego normę, że sprzedawca laptopów i innych tego typu urządzeń, aby być zwolnionym z rękojmi, musi udostępnić przed zakupem kupującemu podłączone urządzenie w celu zapoznania się z towarem. Do jakiego wnioskowania odwołał się sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IX. W regulaminie szkolnym funkcjonuje przepis, który nakłada na uczniów obowiązek powiadamiania rodziców/opiekunów prawnych o otrzymaniu dwóch jedynek z tego samego przedmiotu w ciągu jednego miesiąca. Wychowawca ukarał jednego ze swoich uczniów Aleksandra nagana, kiedy ten nie poinformował swoich rodziców o otrzymaniu w tym samym dniu jedynki z języka polskiego i języka angielskiego. Aleksander stwierdził, iż decyzja wychowawcy nie jest zgodna z regulaminem i odwołał się od decyzji wychowawcy do dyrektora szkoły. Kto ma rację: wychowawca czy uczeń? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

X. Art. 696 k.c. stanowi: „Dzierżawca powinien wykonywać swoje prawo zgodnie z wymaganiami prawidłowej gospodarki i nie może zmieniać przeznaczenia przedmiotu dzierżawy bez zgody wydzierżawiającego”. Andrzej, który dzierżawił od Tymoteusza pole, które było przeznaczone tylko i wyłącznie pod uprawy rolne, postanowił wybudować na tym polu stajnie, hodować konie, a część pola przeznaczyć na padok, który by miał służyć do nauki jazdy konnej. Wydzierżawiający – Tymoteusz wystąpił do sądu o rozwiązanie umowy dzierżawy. Komu rację przyzna sąd, do jakiego wnioskowania powinien się odwołać? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XI. Art. 200 k.c. stanowi: „Każdy ze współwłaścicieli zobowiązany jest do współdziałania w zarządzie rzeczą wspólną”. Adam, który jest jednym ze współwłaścicieli limuzyny, przeznaczonej do obsługi wesel, zażądał od współwłaściciela Tomka powiadamiania go telefonicznie lub mailowo o każdorazowym wypożyczeniu limuzyny. Do jakiego wniosku odwołał się Adam? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XII. Dyrekcja przedsiębiorstwa państwowego ukarała swojego pracownika – elektryka Kacpra – za nieprzestrzeganie regulaminu, który obowiązuje na terenie przedsiębiorstwa. Kacper odwołał się od decyzji dyrektora przedsiębiorstwa. Argumentował, iż owszem nie zna regulaminu, bo nie mógł się z nim zapoznać, gdyż nikt z kadr nie dał mu regulaminu do przeczytania, ponadto regulamin nie został wywieszony w miejscu ogólnie dostępnym dla pracowników; nie został mu także przesłany ani mailowo, ani listownie. Sąd uchylił decyzję dyrekcji i nakazał bezzwłocznie wywiesić regulamin zakładowy w miejscu ogólnie dostępnym dla pracowników. Do jakiego wniosku odwołał się sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XIII. Belgijska ustawa z 1919 roku, regulująca handel napojami alkoholowymi, pozwalała sprzedawać alkohol pod warunkiem, że każda sprzedaż będzie obejmować ilość nie mniejszą niż dwa litry. Wedle interpretacji Ch. Perelmana (Ch. Perelman, *Logika prawnicza. Nowa retoryka*, tłumaczenie T. Pajor, Warszawa 1984, s. 96–97) „celem tej pozornie paradoksalnej ustawy było niedopuszczenie do tego, by robotnicy przeznaczali każdego tygodnia część swego wynagrodzenia na zakup napojów wysokowych, gdyż koszt dwu litrów alkoholu przekraczał płacę tygodniową”. Czy można tutaj zastosować wnioskowanie *a fortiori* (*a maiori ad minus*)? Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XIV. Sąd Najwyższy uznał kiedyś, że obowiązująca w postępowaniu karnym reguła, wedle której „termin do wniesienia pisma procesowego jest zachowany, gdy osoba uwięziona złożyła przed jego upływem pismo w zarządzie więzienia”, stosuje się także do postępowania cywilnego. Czy można mówić tu o wnioskowaniu prawniczym? Uzasadnij odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XV. Sąd uznał, opierając swe wnioski na normie: „Małoletni, który nie ukończył lat 13, nie ponosi winy za szkodę”, że dziecko, które nie ukończyło lat 11, nie może ponieść odpowiedzialności za zniszczenie cudzego samochodu (porysowanie lakieru w nowym audi konkubenta matki przez 11-letniego Olka, wybite przedniej szyby). Do jakiego wniosku odwołał się sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XVI. Sąd uznał, że skoro istnieje norma pozwalająca w jakichś okolicznościach pozbawić prawa własności w drodze wyłączenia, to istnieje też norma, która w tych samych okolicznościach pozwala pozbawić słabszych praw rzeczowych, np. użytkowania wieczystego. Do jakiego wniosku odwołał się sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XVII. W oparciu o wynikanie logiczne wyprowadź dwie normy z normy zakazującej przewozić przez granicę zwierzęta bez odpowiednich dokumentów poświadczających ich zdrowie i pochodzenie.

.....
.....
.....
.....

XVIII. Psycholog kliniczny zobowiązany jest do przestrzegania zasad etycznych zawartych w Kodeksie Etyki Psychologa, przyjętym przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne. Czy wynika z tego obowiązek znajomości tych reguł? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XIX. W oparciu o trzy różne wnioski prawnicze wyprowadź trzy normy z normy nakazującej okazać prawo jazdy i ubezpieczenie OC policjantowi w trakcie kontroli drogowej.

.....
.....
.....
.....
.....

XX. Sąd Najwyższy uznał, że organ administracji, który posiada prawo do przyznawania i odbierania koncesji, ma także prawo do jej zawieszania. Jakim wnioskiem posłużył się Sąd? Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

XXI. Wykorzystując dwa różne wnioski prawnicze, postaraj się wskazać dwie normy, które wynikają z normy zakazującej dręczenia zwierząt ze szczególnym okrucieństwem. Uzasadnij swoje propozycje.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XXII. Czy z normy, która upoważnia strażnika w więzieniu do zażądania od osoby odwiedzającej, podejrzanej o przenoszenie w torbie rzeczy zakazanych do zakładu karnego, wynika:

- a) upoważnienie strażnika do zażądania od osoby podejrzanej udostępnienia jej torby;**
- b) upoważnienie strażnika do przeszukania jej domu?**

Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XXIII. Z normy zakazującej urządzania głośnych prywatek na osiedlu strzeżonym na warszawskim Ursynowie po godzinie 22.00 wprowadź dwie normy:

- a) w oparciu o wynikanie logiczne;**
- b) w oparciu o wynikanie aksjologiczne.**

Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XXIV. Wskaż właściwą odpowiedź:

1) Orzekając w sprawie rozwodowej sąd, mając na uwadze szkodliwy wpływ Jana Kowalskiego na dzieci, zakazał mu utrzymywania z nimi jakiegokolwiek kontaktu. Po kilku tygodniach Zofia Kowalska wniosła skargę na Jana Kowalskiego, który raz w tygodniu wysyłał do dzieci list. Do jakiego wniosku prawniczego należy tu się odwołać?

- a) logicznego;
- b) z mniejszego na większe;
- c) instrumentalnego zakazu;
- d) z większego na mniejsze.

2) Orzekając w sprawie rozwodowej sąd zezwolił Janowi Kowalskiemu na widywanie się z powierzonymi matce – Zofii Kowalskiej – dziećmi. Sąd uznał bowiem, że kontakt z naturalnym rodzicem jest korzystny dla rozwoju dzieci. Po jakimś czasie Zofia Kowalska wniosła skargę przeciwko Janowi Kowalskiemu, zarzucając mu, że utrzymuje on z dziećmi korespondencję listowną. Do jakiego rodzaju wniosku prawniczego należy tu się odwołać?

- a) logicznego;
- b) z mniejszego na większe;
- c) instrumentalnego zakazu;
- d) z większego na mniejsze.

- 3) **Art. 23 k.r.o. zobowiązuje małżonków do współdziałania dla dobra rodziny. Sąd orzekając o rozwodzie stwierdził, że przynależność do sekty jednego ze współmałżonków uniemożliwia zrealizowanie powyższej normy. Do jakiego wniosku odwołał się sąd?**
- a) logicznego;
 - b) z mniejszego na większe;
 - c) instrumentalnego zakazu;
 - d) z większego na mniejsze.
- 4) **Istnieje norma N1, która ze względów ekologicznych zabrania porzucania na zwykłych składowiskach śmieci odpadów toksycznych. Pracownicy pewnego przedsiębiorstwa porzucili toksyczną substancję na terenie rzadko uczęszczanego parku. Zostali za to ukarani. Do jakiego rodzaju wniosku należy tu się odwołać?**
- a) logicznego;
 - b) z mniejszego na większe;
 - c) instrumentalnego zakazu;
 - d) z większego na mniejsze.
- 5) **Która z poniższych norm wynika instrumentalnie z normy: Wynagrodzenie należy wypłacać w jego pełnej wysokości najpóźniej do 20 dnia miesiąca?**
- a) Tym bardziej należy wypłacać pełną wysokość wynagrodzenia do 10 dnia miesiąca.
 - b) Należy do 20 dnia miesiąca obliczyć pełną wysokość wynagrodzenia.
 - c) Należy do 10 dnia miesiąca obliczyć pełną wysokość wynagrodzenia.
 - d) Tym bardziej należy wypłacać część wynagrodzenia do 20 dnia miesiąca.
- 6) **Z normy zakazującej sprzedawać piwo osobom nieletnim logicznie wynika norma:**
- a) Nakazująca sprzedawać piwo osobom powyżej 15 roku życia.
 - b) Nakazująca zapytać sprzedawcy każdej osoby kupującej piwo o wiek.
 - c) Zakazująca sprzedaży piwa osobom poniżej 18 roku życia.
 - d) Zakazująca sprzedaży piwa osobom poniżej 18 roku życia bez okazania dokumentu tożsamości.
- 7) **W jednej ze swoich decyzji Sąd Najwyższy uznał, że obowiązująca w postępowaniu karnym reguła, iż termin do wniesienia pisma procesowego jest zachowany, gdy osoba uwięziona przed upływem terminu złożyła pismo**

w zarządzie więzienia, stosuje się do postępowania cywilnego. Do jakiego rodzaju wnioskowania prawniczego odwołał się Sąd Najwyższy?

- a) logicznego,
- b) z mniejszego na większe,
- c) instrumentalnego nakazu,
- d) *analogii legis*.

8) Wskaż przykład *analogii legis*:

- a) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.
- b) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania.
- c) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony.
- d) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

9) Wskaż przykład *analogii iuris*:

- a) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.
- b) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w cza-

sach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania.

- c) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony.
- d) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego .

10) Wskaż przykład *argumentum a fortiori*:

- a) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.
- b) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania.
- c) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony.
- d) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

11) Wskaż przykład *argumentum a contrario*:

- a) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.
- b) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania.
- c) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony.
- d) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

12) Wskaż przykład *argumentum a minori ad maius*:

- a) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.
- b) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż skoro walne zgromadzenie może nawet w ogóle nie przeznaczyć żadnej części zysku rocznego do podziału, to może ustalić stosunkowo odległy termin wypłaty dywidendy za dany rok, mając na uwadze aktualną sytuację finansową spółki.
- c) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż jeśli przepis prawny zabrania pociągania do odpowiedzialności osób, które nieumyślnie wyrządziły szkodę przy wykonywaniu powierzonych im obowiązków, to tym bardziej wyklucza on taką odpowiedzialność w wypadku, kiedy zachowanie tych osób nie nosiło znamion

winy, a cechowała je jedynie obiektywna nieprawidłowość postępowania w postaci bezprawności.

- d) Sąd Najwyższy uznał, iż jeśli organy władzy ustawodawczej są na mocy art. 10 ust. 2 Konstytucji generalnie uprawnione do dokonywania zmian i uchylania przepisów wszystkich obowiązujących ustaw, to są także konstytucyjnie legitymowane do decydowania o czasowym zakresie ich obowiązywania i stosowania.
- 13) Sąd Najwyższy uznał, iż jeśli organy władzy ustawodawczej są na mocy art. 10 ust. 2 Konstytucji generalnie uprawnione do dokonywania zmian i uchylania przepisów wszystkich obowiązujących ustaw, to są także konstytucyjnie legitymowane do decydowania o czasowym zakresie ich obowiązywania i stosowania. Jaki rodzaj wniosku prawniczego zastosował Sąd Najwyższy?**
- a) *analogię legis*;
 - b) wnioskowanie instrumentalne;
 - c) *argumentum a minori ad maius*;
 - d) *argumentum a maiori ad minus*.
- 14) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż jeśli przepis prawny zabrania pociągania do odpowiedzialności osób, które nieumyślnie wyrządziły szkodę przy wykonywaniu powierzonych im obowiązków, to tym bardziej wyklucza on taką odpowiedzialność w wypadku, kiedy zachowanie tych osób nie nosiło znamion winy, a cechowała je jedynie obiektywna nieprawidłowość postępowania w postaci bezprawności. Jaki rodzaj wniosku prawniczego zastosował Trybunał Konstytucyjny?**
- a) *analogię legis*;
 - b) wnioskowanie instrumentalne;
 - c) *argumentum a minori ad maius*;
 - d) *argumentum a maiori ad minus*.
- 15) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż skoro walne zgromadzenie może nawet w ogóle nie przeznaczyć żadnej części zysku rocznego do podziału, to może ustalić stosunkowo odległy termin wypłaty dywidendy za dany rok, mając na uwadze aktualną sytuację finansową spółki. Jaki rodzaj wniosku prawniczego zastosował Trybunał Konstytucyjny?**
- a) *analogię legis*;
 - b) wnioskowanie instrumentalne;
 - c) *argumentum a minori ad maius*;
 - d) *argumentum a maiori ad minus*.

16) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania. Jaki rodzaj wniosku prawniczego zastosował Sąd Najwyższy?

- a) *analogię iuris*;
- b) *analogię legis*;
- c) wnioskowanie instrumentalne;
- d) *argumentum a fortiori*.

17) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony. Jakim rodzajem wniosku prawniczego posłużył się Sąd Najwyższy?

- a) *argumentum a minori ad maius*;
- b) *argumentum a contrario*;
- c) *argumentum a simili*;
- d) *argumentum a maiori ad minus*.

18) Sąd antymonopolowy w jednym ze swych wyroków wskazuje, że skoro ustawa z 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym zobowiązuje Urząd Monopolowy do sprawowania kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców rzeczonyj ustawy, to tym samym przyjąć należy, iż przedsiębiorcy mają obowiązek udostępniania podstawowych danych i informacji obrazujących działalność podmiotu gospodarczego. Jakim rodzajem wniosku prawniczego posłużył się Sąd antymonopolowy?

- a) wnioskowaniem instrumentalnym;
- b) wnioskowaniem przez analogię;
- c) wnioskowaniem *a fortiori*;
- d) wnioskowaniem logicznym.

19) Wskaż przykład wniosku prawniczego z celu na środki:

- a) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż skoro walne zgromadzenie może nawet w ogóle nie przeznaczyć żadnej części zysku rocznego do podziału, to może

ustalić stosunkowo odległy termin wypłaty dywidendy za dany rok, mając na uwadze aktualną sytuację finansową spółki.

- b) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.
- c) Sąd antymonopolowy w jednym ze swych wyroków wskazuje, że skoro ustawa z 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym zobowiązuje Urząd Monopolowy do sprawowania kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców rzeczony ustawy, to tym samym przyjąć należy, iż przedsiębiorcy mają obowiązek udostępniania podstawowych danych i informacji obrazujących działalność podmiotu gospodarczego.
- d) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.

20) Z normy nakładającej na strażnika obowiązek strzeżenia określonego obiektu wynika norma zakazująca strażnikowi spać lub oddalać się w trakcie służby od tego obiektu:

- a) logicznie;
- b) w drodze wniosku z większego na mniejsze;
- c) przez analogię;
- d) instrumentalnie.

21) Norma: Student Nowak powinien chodzić na ćwiczenia ze wstępu do prawnictwa – wynika z normy: Studenci powinni uczestniczyć w zajęciach przewidzianych w programie studiów:

- a) instrumentalnie;
- b) inferencyjnie;
- c) logicznie;
- d) interpretacyjnie.

22) Norma zakazująca ściągania wyniku z normy nakazującej uczciwe współzawodnictwo na egzaminie:

- a) logicznie;
- b) instrumentalnie;

- c) w oparciu o założenie konsekwencji ocen prawodawcy;
- d) inferencyjnie.

23) *Argumentum a fortiori*

- a) odnosi się do systematyki zewnętrznej i wewnętrznej aktu;
- b) to wnioskowanie z uzasadnienia słabszego na silniejsze;
- c) wnioskowanie z przeciwieństwa;
- d) wnioskowanie z podobieństwa, które występuje w dwóch wariantach.

24) *Analogia legis* jest regułą inferencyjną odwołującą się do:

- a) zawierania się zakresów zastosowania norm prawnych;
- b) doskonałej kompetencji językowej prawodawcy;
- c) założenia o konsekwencji ocen prawodawcy, który z podobnymi stanami faktycznymi wiąże podobne konsekwencje prawne;
- d) założenia o normatywności tekstu prawnego.

Literatura:

- Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Wydawnictwo Oficyna Ars Magna, Wrocław 1997.
- Bator A. [et al.], *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2006.
- Borucka-Arctowa M., Woleński J., *Wstęp do prawoznawstwa*, „Monografie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1995.
- Dobrzeńcki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Dybowski M. (red.), *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa. Materiały do ćwiczeń*, Wydawnictwo Ars boni et aequi, Poznań 2003.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, dostęp online: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/67006>.
- Jabłońska-Bonca J., *Podstawy prawa dla ekonomistów*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2002.
- Kaźmierczyk S., Pulka Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo Korab, Wrocław 1999.
- Morawski L., *Wykładnia w orzecznictwie sądów*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2002.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 10, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.

- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 4, Wydawnictwo Naukowe Oficyna Wydawnicza, Katowice 1999.
- Pleszka K., *Wykładnia rozszerzająca*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Winczorek P., Stawecki T., Chauvin T., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2011.
- Sulikowski A., *Wstęp do prawoznawstwa: krótki kurs*, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, Wałbrzych 2007.
- Wróblewski J., *Rozumienie prawa i jego wykładnia*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1990.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2012.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. Wnioskowanie logiczne: c, d;
Wnioskowanie instrumentalne: a, e;
Wnioskowanie aksjologiczne: b, f, g.
- II. a) *analogia legis* b) *analogia iuris* c) *analogia legis* d) *analogia legis*
- III. Wnosząc *a contrario*: „Nie można dochodzić roszczeń majątkowych, jeżeli nie dochodzi się jednocześnie ustalenia ojcostwa”.
- IV.
- a) *Argumentum a contrario*;
b) *Analogia iuris*;
c) *Analogia legis*; [...] ustalenie, że określony fakt nie został unormowany przez przepisy prawa; [...] powiązanie z faktem prawnym nieunormowanym podobnych lub takich samych konsekwencji prawnych, co z faktem bezpośrednio uregulowanym przez przepisy prawne;
d) Wnioskowanie instrumentalne;
e) Logicznym;
f) *A maiori ad minus* (z większego na mniejsze); [...] temu tym bardziej wolno jest mniej”;
g) *A minori ad maius* (z mniejszego na większe); [...] jeżeli zakazane jest mniej [...].
- V. a) prawda b) fałsz c) prawda d) prawda e) fałsz f) fałsz g) prawda
- VI. Wnioskowanie instrumentalne: e;
Analogia iuris: a;

- Wnioskowanie *a contrario*: c;
Argumentum a maiori ad minus: d;
Argumentum a minori ad maius: b.
- VII. *Argumentum a maiori ad minus*: a, b, d, g
Argumentum a minori ad maius: e, c, f, h.
- VIII. Wnioskowanie instrumentalne
- IX. Uczeń
- X. Tymoteusz – wydzierżawiający; rozważ *a contrario*.
- XI. Logiczne
- XII. Instrumentalne
- XIII. Perelman – tak, można, wnioskowanie instrumentalne
- XIV. SN – można mówić o wnioskowaniu
- XV. Wnioskowanie logiczne
- XVI. Z większego na mniejsze
- XVII. „zakazuje się przewozu psów bez [...]”
„Zakazuje się przewozu przez granicę zwierzęcia bez książeczki zdrowia”.
- XVIII. Wnioskowanie logiczne
- XIX. Wnioskowanie instrumentalne – zakazane jest czynienie czegokolwiek
- XX. Wnioskowanie *a fortiori*
- XXI. np. zakazane jest trzymanie psa na łańcuchu dłużej niż 12 h.
- XXII. a) tak b) nie
- XXIII. Wnioskowanie logiczne – „zakazuje się urządzania prywatek na Ursynowie po północy”.
- XXIV. 1A 2D 3C 4B 5B 6C 7D 8A 9B 10D 11A 12C 13D 14C 15 16A 17B 18A 19C
20D 21C 22B 23B 24C

Rozdział 8

Stosowanie prawa

I. Scharakteryzuj typ sądowy, typ administracyjny i typ kierowniczy przy użyciu poniższych twierdzeń, zwracając uwagę na cechy wspólne:

- a) Niepozostawanie podmiotu stosującego prawo w relacji nadrzędności organizacyjnej z adresatami wydanej decyzji stosowania prawa;
- b) Podmiot stosujący prawo nie jest niezależny od stron postępowania, jest zwykle zainteresowany decyzją, jednakże tylko jako organ, nie zaś jako konkretny podmiot. Wydanie decyzji rodzi zwykle prawa / obowiązki dla organu;
- c) Podmiot stosujący prawo działa na wniosek stron albo z urzędu;
- d) Decyzja stanowi w istocie przekształcenie normy generalnej i abstrakcyjnej w normę indywidualną i konkretną – rola ewentualnej swobody decyzyjnej jest w znacznym stopniu ograniczona;
- e) Stosowany w warunkach kierowania organizacją;
- f) Decyzja stosowania prawa podejmowana jest wyłącznie w sytuacji sporu prawnego lub nieustalenia sytuacji prawnej;
- g) Podmiot stosujący prawo działa na podstawie i w granicach kompetencji wyznaczonej przez tzw. przepisy o właściwości (miejscowej, rzeczowej);
- h) Istotą stosowania prawa jest zestawienie faktów i prawa;
- i) Istotą stosowania prawa jest zestawienie zewnętrznego wobec sędziego i apriorycznie istniejącego prawa z ustalonym na podstawie racjonalnych reguł (prawnych i pozaprawnych) stanem faktycznym;
- j) Decyzja stosowania prawa jest normą indywidualną i konkretną;
- k) Oparty na prawnym i osobistym zainteresowaniu podmiotu stosującego prawo rozstrzyganą sprawą;
- l) Zwiększona rola uznania i zwyczaju.

Typ sądowy:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

Typ administracyjny:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

Typ kierowniczy:

- 1)
- 2)
- 3)

II. Uporządkuj w odpowiedniej kolejności podane poniżej etapy stosowania prawa:

subsumcja

decyzja interpretacyjna

ustalenie konsekwencji i wydanie finalnej decyzji

decyzja walidacyjna

decyzja dowodowa

Następnie dokonaj ich charakterystyki w oparciu o przytoczone twierdzenia:

- a) dokonuje się tutaj wykładni, ustala dokładnie zakresy norm – ich treść, w relatywizacji do konkretnej, rozstrzyganej sprawy;
- b) podciągnięcie ustalonego stanu faktycznego pod normę prawną;
- c) ustalenie stanu faktycznego;
- d) określenie konsekwencji, które norma prawna wiąże z ustalonym w sprawie stanem faktycznym;
- e) rozstrzyga się o obowiązywaniu norm, które znajdują zastosowanie w rozstrzyganej sprawie.

Etapy stosowania prawa:

- I.
- II.
- III.
- IV.
- V.

VI. Korzystając z podanych poniżej twierdzeń wymień w kolumnach cechy charakterystyczne dla ideologii decyzji związanej i ideologii decyzji swobodnej:

<i>Cecha</i>	<i>Ideologia decyzji związanej przez prawo</i>	<i>Ideologia decyzji swobodnej</i>
Relacja procesu tworzenia prawa do procesu stosowania prawa		
istota ustawy		
charakter stosowania prawa		
metoda dokonywania rozstrzygnięcia		

- decyzje opierane są na interpretacji przepisów prawnych;
- logiczny charakter stosowania prawa;
- proces tworzenia i proces stosowania prawa tworzą całość;
- decyzja opiera się na działaniach mechanicznych;
- twórczy charakter stosowania prawa;
- oddzielenie procesu tworzenia prawa od procesu stosowania prawa;
- częściowa niezależność organu stosującego prawo od ustawy;
- ustawa jako samodzielne źródło danego rozstrzygnięcia.

VII. Uzupełnij podane poniżej zdania:

- a) Naczelnymi wartościami ideologii decyzji związanej przez prawo są: wolność obywatelska i.....
- b) Naczelne wartości ideologii decyzji swobodnej to: celowość wydawanych decyzji, ich słuszność, i
- c) Koncepcjaopiera się między innymi na założeniu, że norma generalna ma charakter obiektywny, ponadto w sposób obiektywny można ustalić stan faktyczny.
- d) Model sylogistyczny stosowania prawa opiera się na dwóch przesłankach:..... i
- e) Skutek stosowania prawa może być analizowany w trzech rozumieniach:, normatywnym i
- f) Mamy dwie teorie dowodowe: legalna teoria dowodowa i

- g) to podciągnięcie stanu faktycznego pod normę prawną.
- h) są to normy, które zabraniają przeprowadzania określonych dowodów oraz brania pod uwagę związanych z tymi dowodami ustaleń, np. wypowiedź księdza spowiednika objęta jest tajemnicą spowiedzi.

VIII. Przesłanka większa: *Każdy obywatel polski posiada czynne prawo wyborcze w wyborach samorządowych, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat; przesłanka mniejsza: Jan Kowalski jest obywatelem polskim i ukończył przed dniem głosowania 18 lat. Czy wedle modelu sylogistycznego Jan Kowalski ma prawo do głosowania w wyborach samorządowych? Uzasadnij swoją odpowiedź.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

IX. Na podstawie podanych norm Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz podanego stanu faktycznego napisz wyrok.

Normy prawne:

art. 56

§ 1. Jeżeli między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia, każdy z małżonków może żądać, ażeby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód.

§ 2. Jednakże mimo zupełnego i trwałego rozkładu pożycia rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli wskutek niego miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków albo jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Rozwód nie jest również dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

art. 57

§ 1. Orzekając rozwód sąd orzeka także, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia.

§ 2. Jednakże na zgodne żądanie małżonków sąd zaniecha orzekania o winie. W tym wypadku następują skutki takie, jak gdyby żaden z małżonków nie ponosił winy.

art. 58

§ 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 1a. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka. Sąd może pozostawić władzę rodzicielską obojgu rodzicom na ich zgodny wniosek, jeżeli przedstawili porozumienie, o którym mowa w § 1, i jest zasadne oczekiwanie, że będą współdziałać w sprawach dziecka.

§ 2. Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

§ 3. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

§ 4. Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Stan faktyczny:

Powód Jan Kowalski jest pracownikiem naukowym, zatrudnionym na pełnym etacie w jednej z wyższych szkół prywatnych w Warszawie. Pozwana Janina Kowalska pracuje jako przedstawiciel handlowy w firmie farmaceutycznej. Z uwagi na charakter pracy, wyjazdy służbowe, szkolenia, często jest nieobecna w domu. Małżonkowie mają jedno dziecko – córkę Cecylię lat 6, uczennicę I klasy rejonowej SP. Ze względu na niezgodność charakterów, trwający od ponad roku zanik więzi duchowej, fizycznej i ekonomicznej pomiędzy małżonkami powód Jan Kowalski wnosi pozew o rozwód

bez orzekania o winie, powierzenie jemu władzy rodzicielskiej nad małąletnią córką Cecylią oraz alimenty na jej rzecz. Małżonkowie posiadają wspólne trzypokojowe mieszkanie na Bemowie. Powód wykazuje, iż pozwana, z uwagi na częste wyjazdy, nieobecność w domu, nie wykonywała bieżącej opieki nad córką, która pozostawała pod opieką ojca, sporadycznie dziadków. Ponieważ matka chce wyjechać w inną część Polski, opieka naprzemienna nie będzie możliwa. Pozwana zamierza się wyprowadzić i zabrać córkę do innego miasta. Badania psychologiczne potwierdziły więc z jednym i z drugim rodzicem.

Wzór wyroku w sprawie rozwodowej:

SYGN. AKT

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dniar.

Sąd Okręgowy w,

Wydział.....

w składzie:

Przewodniczący:

Ławnicy:

.....

Protokolant:

po rozpoznaniu w dniu w na rozprawie

sprawy z powództwa

przeciwko

o rozwód

orzeka:

.....

.....

.....

.....

X. Na podstawie posiadanej wiedzy na temat stosowania prawa wskaż, na czym polegało naruszenie procesu stosowania prawa przez organ administracji publicznej w danym przypadku? Uzasadnij swoją odpowiedź.

W sprawie I SA/Wa 1854/09 (wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2010 roku) skarżącym jest dyrektor szkoły X, który domaga się przede wszystkim uchylecia zarządzenia wydanego przez Wójta Gminy. Zarządzenie w części merytorycznej odwołuje z pełnionego dotychczas stanowiska dyrektora szkoły. Jako główny powód odwołania zarządzenie wskazuje, iż dyrektor powodował konflikty pomiędzy nauczycielami oraz rodzicami uczniów. Wójt wydając swoje zarządzenie powołał się na art. 38 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, który stanowi, że: „Organ, który powierzył nauczycielowi stanowisko kierownicze w szkole lub w placówce: w przypadkach szczególnie uzasadnionych, po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty, [...] może odwołać nauczyciela ze stanowiska kierowniczego w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia”. Dyrektor podniósł zarzut, iż przy wydaniu zarządzenia nie ustalono wszystkich istotnych okoliczności sprawy oraz wójt nie pozwolił mu na złożenie swoich wyjaśnień, tym samym naruszył zasadę czynnego udziału w postępowaniu administracyjnym. Do niewyjaśnionych okoliczności sprawy należał sam sposób ustalenia stanowiska Rady Pedagogicznej co do rzekomego konfliktu między dyrektorem a organem (brak konfrontacji protokolanta, który uczestniczył w posiedzeniu Rady Pedagogicznej). Odwołany dyrektor stwierdził także, że zarzucany przez wójta konflikt, między nim a rodzicami uczniów, nie istnieje; wręcz przeciwnie relacja pomiędzy dyrektorem a rodzicami uczniów zawsze układała się dobrze, bez zarzutów. Wójt odpowiadając na skargę dyrektora argumentował, iż naganne zachowanie dyrektora objawiało się poprzez nękanie, dyskryminowanie, upokarzanie pracowników placówki. Dyrektor jako skarżący, twierdzi, że informacje na temat jego relacji z pracownikami szkoły również nie są prawdziwe. Ponadto organ administracji publicznej dokonał rozszerzającej wykładni i źle zastosował przepis art. 38 ust. 1 pkt. 2 ustawy o systemie oświaty. Dyrektor podniósł ponadto, iż w orzecznictwie utrwalili się poglądy, iż przepis art. 38 ust. 1 pkt. 2 ustawy o systemie oświaty ma charakter szczególny, wobec tego nie może być dowolnie interpretowany. Dyrektor przywołał także argument, że wójtowi brakuje dowodów na jego rzekome naganne zachowanie, czy na nieodpowiednie funkcjonowanie placówki, a ocena jego pracy na stanowisku dyrektora była zawsze pozytywna. W swojej skardze dyrektor stwierdził także, iż wójt naruszył zasadę prawdy obiektywnej oraz dopuścił się naruszenia art. 77 k.p.a., który nakłada na organ administracji publicznej obowiązek zebrania i rozpatrzenia całego materiału dowodowego. Sąd uwzględniając skargę zaznaczył, że powoływany przepis prawny, na którym swoje zarządzenie oparł wójt, zawiera zwrot niedookreślony – „szczególnie

uzasadnione przypadki”. Orzecznictwo sądów administracyjnych określiło pewne wyznaczniki, jakimi trzeba się kierować, ażeby zastosować ów przepis w praktyce. Orzecznictwo sądowe wskazuje, że odwołanie dyrektora ze stanowiska w trybie art. 38 ust. 1 pkt 2 ma charakter szczególny, nadzwyczajny oraz powinno być szczegółowo uzasadnione. Odwołanie dyrektora może nastąpić dla przykładu, gdy naruszył on znacząco swoje obowiązki pracownicze, a pełnienie przez niego tego stanowiska w dalszym ciągu naruszyłoby interes szkoły. Takie naruszenie prawa powinno być wyczerpująco udokumentowane oraz uargumentowane. Sąd stwierdził, że zarządzenie wydane przez wójta znacząco narusza przepis ustawy o systemie oświaty.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

XI. Biorąc za punkt wyjścia stan faktyczny, treść wskazanych przepisów ustawy o systemie oświaty, oceń poprawność poniższej decyzji administracyjnej.

Rodzice 10-letniej Ani wystąpili do dyrektora szkoły z wnioskiem o zezwolenie na realizację obowiązku szkolnego poza szkołą. Do wniosku dołączyli potrzebne dokumenty. Ustawa o systemie oświaty dopuszcza możliwość edukacji pozaszkolnej (nauczanie domowe) po spełnieniu kilku warunków formalnych. Art. 16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty stanowi, iż: „Na wniosek rodziców dyrektor odpowiednio publicznego lub niepublicznego przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić, w drodze decyzji, na spełnianie przez dziecko odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą”.

Z kolei w ustępie 10 wskazano, że: „Zezwolenie, o którym mowa w ust. 8, może być wydane przed rozpoczęciem roku szkolnego albo w trakcie roku szkolnego, jeżeli do wniosku o wydanie zezwolenia dołączono:

- 1) opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- 2) oświadczenie rodziców o zapewnieniu dziecku warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie edukacyjnym;
- 3) zobowiązanie rodziców do przystępowania w każdym roku szkolnym przez dziecko spełniające obowiązek szkolny lub obowiązek nauki do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w ust. 11”.

Dyrektor właściwej Szkoły Podstawowej wydał decyzję następującej treści:

Szkoła Podstawowa X

Data X

Decyzja Nr X

Dyrektora Szkoły Podstawowej X
z siedzibą X

w sprawie zezwolenia na spełnienie obowiązku szkolnego poza szkołą

Na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku (Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 oraz z 2016 r., poz. 35, 64, 195, 668 i 1010).

zezwałam

na spełnienie od 1 września 2016 r. obowiązku szkolnego poza szkołą przez uczennicę Annę Kowalską urodzoną X w X reprezentowaną przez rodziców Elżbietę i Zdzisława Kowalskich

Uzasadnienie

W dniu 13 maja 2016 roku rodzice uczennicy Anny Kowalskiej złożyli pisemny wniosek o wydanie zezwolenia na odbywanie obowiązku szkolnego poza szkołą. Do złożonego wniosku zostały dołączone:

Oświadczenie rodziców o zapewnieniu uczennicy warunków umożliwiających realizację podstawy programowej obowiązującej na danym etapie kształcenia;

Zobowiązanie rodziców do przystępowania przez uczennicę w każdym roku do egzaminów klasyfikacyjnych o których mowa w art. 16 ust. 11 ustawy o systemie oświaty.

Stwierdzić należy, że złożony przez rodziców wniosek jest poprawny pod względem formalnym, zawiera wymaganą treść oraz wszystkie wymagane załączniki. Uznać zatem należy, że zostały spełnione wszystkie przesłanki przewidziane w art. 16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty do wydania zezwolenia na spełnienie obowiązku szkolnego poza szkołą. W takim stanie rzeczy należało postanowić jak w sentencji.

Pouczenie

Od niniejszej decyzji przysługuje prawo złożenia odwołania do X Kuratora Oświaty z siedzibą w X, za pośrednictwem Dyrektora Szkoły Podstawowej X w terminie 14 dni od otrzymania przedmiotowej decyzji.

Podpis Dyrektor SP X

.....
.....
.....
.....
.....
.....

XII. Dokonaj subsumcji, czyli podciągnij podane poniżej stany faktyczne pod stosowne normy prawne.

Stany faktyczne:

- A) Powódka w 2008 roku przysposobiła pozwaną, wówczas ośmioletnie dziecko, i zajmowała się jej wychowywaniem, opieką, łożąc na utrzymanie córki. W lutym tego roku pozwana opuściła mieszkanie i zamieszkała u biologicznej matki. Pomimo nalegań powódki nie zamierza powrócić do jej domu ani też kontynuować nauki. Ponadto pozwana prowadzi hulaszczy tryb życia, czym wyrobiła sobie negatywną opinię wśród znajomych matki adopcyjnej, także wśród swoich znajomych. Po opuszczeniu domu powódki, w wyniku prowadzenia negatywnego trybu życia, który doprowadził do degradacji jej moralności, więź rodzinna zawiązana przez przysposobienie wygasła. Wobec tego powódka nie chce być związana przysposobieniem z osobą, której postępowanie uwłącza jej opinii.
- B) Oskarżony nie mógł przewidzieć, że po uderzeniu dłonią w twarz ofiara przewróci się i uderzy potylicą w beton. Ofiara po kilku dniach zmarła w szpitalu.
- C) Janika K., matka trójki nieletnich dzieci, przebywających od dwóch lat w placówce opiekuńczo-wychowawczej w miejscowości W., wywodząca się ze środowiska patologicznego, rodząc samotnie w domu, pod wpływem stresu, po porodzie udusiła swoje nowo narodzone dziecko.
- D) Małżonkowie Kowalscy, nauczyciele zatrudnieni w technikum mechanicznym w Zawierciu, w 2015 roku ukończyli kurs adopcyjny w OA w Częstochowie. W lutym 2016 roku wystąpili do właściwego sądu z wnioskiem o przysposobienie 7-letniego Jakuba, z którym nawiązali kontakt za pośrednictwem znajomych z Warszawy. Matka biologiczna chłopca zmarła trzy miesiące wcześniej,

pozostałe dzieci przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Kowalscy nie posiadają biologicznych dzieci, nie mogą ich mieć, nie są dotknięci żadnymi chorobami, które by uniemożliwiały im wychowanie dziecka. W swoim otoczeniu cieszą się nienaganną opinią. Warunki materialne Kowalskich są dobre, posiadają duże własnościowe mieszkanie i dostateczne środki finansowe, by zapewnić dziecku wychowanie i odpowiednie wykształcenie. Między małżonkami a chłopcem nawiązała się więź.

- E) Strony zawarły w dniu 7 sierpnia 1999 roku związek małżeński w Urzędzie Stanu Cywilnego w miejscowości X numer aktu 156. Od pięciu lat małżeństwo stron jest w rozkładzie. Pozwany interesuje się inną kobietą, z małżonką generalnie nie przebywa, nie chce też łożyć na utrzymanie ich wspólnego własnościowego mieszkania oraz działki. Mieszkanie i działka to jedyne wspólne rzeczy, które małżonkowie razem posiadają. Mąż zaciąga kredyty, rzekomo na remont mieszkania. Pieniądze z kredytów przeznacza na własne cele i przyjemności. Żona musiała spłacić kredyt w kwocie 4000 zł, za które mąż miał przeprowadzić remont kuchni. Niestety żadne prace remontowe nie zostały wykonane. Żona sama musiała pomalować kuchnię i zakupić nowe meble.
- F) Arkadiusz D., były sportowiec, od trzech lat sparaliżowany, przebywający w domu opieki społecznej, w związku ze swoją sytuacją życiową stracił chęć do życia. Poprosił swojego kolegę Piotra K. o pomoc. Ten na skutek współczucia, spełniając żądanie kolegi, podał mu silne środki nasenne, po których nastąpiło zatrzymanie akcji serca i zgon Arkadiusza D.
- G) W dniu 27 kwietnia 2016 roku Andrzej K. dowiedział się, że jego żona Sylwia K. w dniu 23 kwietnia 2016 r. urodziła syna Mateusza. W Urzędzie Stanu Cywilnego podała, że Andrzej K. jest ojcem. Andrzej K. twierdzi, że nie jest ojcem Mateusza, gdyż w minionym roku przebywał w Anglii, przez okres roku nie przyjeżdżał do Polski, żona Sylwia w tym czasie nie odwiedzała go w Anglii. Stosunki między małżonkami od prawie dwóch lat nie były dobre, co też między innymi było powodem wyjazdu do pracy do Anglii. 20 kwietnia 2016 roku Andrzej K. przyjechał do Polski celem odwiedzenia starszych już rodziców. Od kolegi dowiedział się, iż żona urodziła syna.

Normy prawne:

- a) art. 149 k.k. Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- b) art. 155 k.k. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

- c) art. 63 k.r.o. Mąż matki może wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o urodzeniu dziecka przez żonę.
- d) art. 114 k.r.o. Przynosić można tylko osobę niepełnoletnią i tylko dla jej dobra. Może przynosić osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych.
- e) art. 150 k.k. § 1. Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- f) § 2. W wyjątkowych wypadkach sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.
- g) art. 125 § 1 k.r.o. Z ważnych powodów zarówno przynosić, jak i przynosić mogą żądać rozwiązania stosunku przynosić przez sąd. Rozwiązanie stosunku przynosić nie jest dopuszczalne, jeżeli skutek niego miałoby ucierpieć dobro małoletniego dziecka. Orzekając rozwiązanie stosunku przynosić sąd może, stosownie do okoliczności, utrzymać w mocy wynikające z niego obowiązki alimentacyjne. § 2. Po śmierci przynosić lub przynosić rozwiązanie stosunku przynosić nie jest dopuszczalne, chyba że przynosić zmarł po wszczęciu sprawy o rozwiązanie stosunku przynosić. W wypadku takim na miejsce przynosić w procesie wstępuje kurator ustanowiony przez sąd.
- h) art. 52 k.r.o.
 - § 1. Z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej.
 - § 1a. Ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej może żądać także wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków
 - § 2. Rozdzielnosc majątkowa powstaje z dniem oznaczonym w wyroku, który ją ustanawia. W wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielnosc majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności, jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu.
 - § 3. Ustanowienie rozdzielnosci majątkowej przez sąd na żądanie jednego z małżonków nie wyłącza zawarcia przez małżonków umowy majątkowej małżeńskiej. Jeżeli rozdzielnosc majątkowa została ustanowiona na żądanie wierzyciela, małżonkowie mogą zawrzeć umowę majątkową małżeńską po dokonaniu podziału majątku wspólnego lub po uzyskaniu przez wierzyciela

zabezpieczenia, albo zaspokojenia wierzytelności, lub po upływie trzech lat od ustanowienia rozdzielności.

XIII. Uporządkuj podane poniżej akty, przypisując je odpowiednio do aktów stosowania prawa i aktów tworzenia prawa:

- a) mandat za wykroczenie w ruchu drogowym;
- b) wyrok zasądający karę pozbawienia wolności w sprawie karnej;
- c) ustawa;
- d) wyrok nakazujący wypłacenie odszkodowania w sprawie cywilnej;
- e) ratyfikowana umowa międzynarodowa;
- f) rozporządzenie;
- g) wyrok rozwodowy w sprawie rodzinnej;
- h) decyzja o wydaniu prawa jazdy;
- i) układy zbiorowe pracy;
- j) zarządzenie prezydenta RP;
- k) uchwały Rady Ministrów;
- l) zarządzenia ministrów;
- m) decyzja administracyjna o wymiarze podatku.

AKTY STOSOWANIA PRAWA:.....

AKTY TWORZENIA PRAWA:.....

XIV. Opisz różnice pomiędzy tworzeniem a stosowaniem prawa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XV. Połącz następujące kategorie luzów decyzyjnych z ich opisem:

- a) luz wyboru przepisu prawnego;
- b) luz interpretacyjny;
- c) luz dowodowy;
- d) luz wyboru konsekwencji prawnych.

Opis:

- A) – sytuacja, gdy na gruncie dostępnych środków dowodowych i reguł dowodowych nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć, czy określony fakt sprawy miał miejsce, czy też nie. Sędzia w oparciu o zebrany materiał dowodowy będzie musiał samodzielnie zadecydować o tym, czy dany fakt sprawy miał miejsce, czy też nie.
- B) – sytuacja, gdy określenie konsekwencji prawnych danego stanu faktycznego nie jest do końca wyznaczone przez przepisy prawa. Konsekwencją prawną faktu popełnienia przestępstwa jest zwykle nakaz wymierzania oskarżonemu kary, ale przepisy prawne rzadko wskazują, jaką dokładnie karę należy wymierzyć oskarżonemu i jedynie określają jej dolny i górny próg.
- C) – sytuacja, gdy przepisy prawne są niejasne, nieostre i wieloznaczne i gdy wskutek tego można im przypisywać wiele różnych znaczeń, a ani tekst prawny, ani dyrektywy wykładni nie wskazują jednoznacznie, które z tych znaczeń jest właściwe. W takiej sytuacji o dokonaniu wyboru musi zadecydować sędzia, po rozważeniu wszystkich argumentów, które przemawiają za taką czy inną decyzją interpretacyjną.
- D) – sytuacja, gdy jeden stan faktyczny może podpadać pod kilka różnych norm prawnych. W wielu sytuacjach o tym, pod jaką normę zaklasyfikować stan faktyczny, decydują przepisy prawne. W wielu jednak innych sytuacjach decyduje o tym sąd.

XVI. Uporządkuj rozsypane elementy w ten sposób, ażeby powstał pozew/wniosek/porozumienie:

A) Pozew o eksmisję po wyroku rozwodowym

– Załączniki:

- 1) odpis pozwu;
- 2) odpis wyroku;
- 3) wypis z księgi wieczystej;
- 4) pisma powołane w uzasadnieniu;
- 5) dowód uiszczenia opłaty sądowej w wysokości X.

– Pozwany od momentu orzeczenia rozwodu wszczyna systematycznie awantury domowe, stosuje przemoc fizyczną i psychiczną, głównie pod wpływem alkoholu. Kilkakrotnie interweniowała Policja i sąsiedzi. W przypiływie agresji zniszczył rzeczy należące do powódki (ubrania, uszkodzony monitor komputera). Kopnął psa powódki.

- Wrocław, 15 października 2016 r.
 - Pozew o eksmisję
 - Uzasadnienie
 - Warunkiem takiego ustępstwa było partycypowanie w połowie kosztów utrzymania mieszkania i nienaganne zachowanie pozwanego.
 - Dowód: wypis z księgi wieczystej lokalu
 - Na mocy zawartego porozumienia powódka, będąca jedynym właścicielem mieszkania przy ul. Wałbrzyskiej 7 m. 5 we Wrocławiu, użyczyła pozwanemu jeden średni pokój. Zgodnie z porozumieniem pozwany może z niego korzystać na czas poszukiwania innego miejsca zamieszkania, jednakże nie dłużej aniżeli do dnia 31 grudnia 2016 r.
 - W dniu 15 maja 2016r. został orzeczony rozwód pomiędzy powódką a pozwanym (sygn. akt XY).
 - Dowód: odpis wyroku
 - Wnoszę o:
 - 1) orzeczenie eksmisji pozwanego Jana Kowalskiego z należącymi do niego przedmiotami z lokalu mieszkalnego przy ul. Wałbrzyskiej 7 m. 5 we Wrocławiu;
 - 2) zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych;
 - 3) rozpoznanie sprawy także pod nieobecność pozwanego;
 - 4) przesłuchanie świadków – Klaudii Nowak, zam. we Wrocławiu 53–147, ul. Wałbrzyska 7 m. 6 oraz Tadeusza Nowaka, zam. we Wrocławiu 50–142, ul. Klimasa 17/ 20.
 - Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków Wydział I Cywilny
 - Wartość przedmiotu sporu XY.
 - Dowód: notatki policyjne, zeznania świadków Klaudii Nowak i Tadeusza Nowaka
 - Z uwagi na powyższe niniejsze powództwo jest uzasadnione i konieczne.
 - Maria Kowalska
(własnoręczny podpis)
 - pozwany: Jan Kowalski
ul. Wałbrzyska 7 m. 5
53-147 Wrocław
 - powód: Maria Kowalska
ul. Wałbrzyska 7 m. 5
53-147 Wrocław
-

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

B) Porozumienie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej i sposobu utrzymywania kontaktów z dzieckiem

- Postanawiamy, że:
 - Wrocław, 4 listopada 2015 r.
 - Jan Kowalski
(własnoręczny podpis)
 - Maria Kowalska
(własnoręczny podpis)
1. Matce i ojcu będzie przysługiwała władza rodzicielska nad wspólnym dzieckiem Leną Kowalską.
 2. Dziecko będzie mieszkało wraz z matką, w miejscu jej zamieszkania.
 3. Ojciec będzie mógł bez ograniczeń kontaktować się z dzieckiem telefonicznie, listownie i mailowo.
 4. Ojciec ma prawo do trzech trzygodzinnych spotkań z dzieckiem w tygodniu w miejscu zamieszkania matki, po wcześniejszym uprzedzeniu jej telefonicznie i ustaleniu terminu spotkania.
 5. Ojciec może przebywać z dzieckiem poza miejscem zamieszkania matki:
 - a) w każdy drugi weekend miesiąca, poczynając od miesiąca, w którym zostanie ogłoszony wyrok rozwodowy od piątku (godz. 15.00) do niedzieli (godzina 21.00);
 - b) przez całą drugą połowę wakacji letnich i ferii zimowych;
 - c) w co drugie Święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy, przy czym pierwsze z wymienionych Świąt po ogłoszeniu wyroku rozwodowego dziecko spędzi z ojcem.
 6. Matka dziecka poinformuje ojca dziecka o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania dziecka.

– My niżej podpisani, Maria i Jan Kowalski, rodzice Leny Kowalskiej, ur. 27 kwietnia 2010 r., decydujemy się zawrzeć porozumienie w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz utrzymywaniu kontaktów z naszym dzieckiem po zakończeniu toczącej się między nami sprawy rozwodowej.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

C) Wniosek o zabezpieczenie spadku

- Teresa Nowak
- Załączniki:
 1. odpis skrócony aktu zgonu,
 2. odpis skrócony aktu urodzenia i małżeństwa,
 3. oświadczenie pisemne Wojciecha Kowalskiego,
 4. odpis wniosku i załączników.
- Wniosek o zabezpieczenie spadku
- Sieradz, 13.08.2015 r.
- Wnioskodawczyni: Teresa Nowak, krawcowa, zam. w Sieradzu, ul. Kwiatowa 8/12.
Uczestnik: Bernard Kozerski, mechanik, zam. w Poddębicach, ul. Bydgoska 5.
- Uzasadnienie
- Do Sądu Rejonowego
w Łasku
- Wnoszę o:
 1. Zabezpieczenie spadku po Franciszku Kozarze, zmarłym dnia 10 kwietnia 2015 r., zamieszkałym w ostatnim czasie w Poddębicach, przez spisanie i oddanie pod nadzór majątku ruchomego, należącego do spadku, a znajdującego się w Poddębicach, ul. Bydgoska 5;
 2. Zlecenie Komornikowi Sądu Rejonowego w Łasku wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu spadku.
- Franciszek Kozera, mój i uczestnika ojciec, ostatnio zamieszkały w Poddębicach, ul. Bydgoska 5, zmarł dnia 10 kwietnia 2015 r. nie sporządzając testamentu.

Spadkobiercami ustawowymi są:

1. Wnioskodawczyni, córka Franciszka Kozery,
2. Uczestnik, syn Spadkodawcy.

Dowód: odpis aktu zgonu, wyciąg z aktów urodzenia i małżeństwa wnioskodawczyni.

– Spadek po Franciszku Kozерze, to przedsiębiorstwo ogrodnicze wraz z trakto-rem, kombajnem, specjalistyczną kosiarką i innymi urządzeniami do uprawy gruntu rolnego. Uczestnik wezwany przeze mnie do wykonania podziału masy spadkowej pismem z dnia 30 maja 2015 r. w ogóle do tego wezwania się nie ustosunkował. Ostatnio dowiedziałam się, że uczestnik zbywa niektóre urządzenia należące do spadku.

Dowód: oświadczenie pisemne świadka Wojciecha Kowalskiego.

- W tych warunkach uzasadniony jest wniosek o zabezpieczenie spadku.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wymyśl własny stan faktyczny i napisz wedle uznania *Pozew o eksmisję po wyroku rozwodowym, Porozumienie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej i sposobu utrzymywania kontaktów z dzieckiem, Wniosek o zabezpieczenie spadku.*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

III. Wybierz właściwą odpowiedź:

1) Stosowaniem prawa jest:

- a) każdy akt prawny wydany przez organ posiadający odpowiednie kompetencje;
- b) każde zachowanie adresata zgodne z dyspozycją normy;
- c) działanie kompetentnego podmiotu, które określa indywidualno-konkretne skutki w oparciu o normę prawną;
- d) konwencjonalna czynność podmiotu kompetencji, która aktualizuje obowiązek adresata normy.

2) Przykładem aktu stosowania prawa jest:

- a) ustawa;
- b) wyrok sądowy;
- c) rozporządzenie rządowe;
- d) przejście przez ulicę z rowerem zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

3) Legalna teoria dowodowa to:

- a) uznane przez prawodawcę techniki empirycznej oceny dowodów;
- b) przyjęta w prawoznawstwie teoria ważności dowodów;
- c) zespół reguł wiążących organy w postępowaniu dowodowym;
- d) przyjęta w orzeczeniu wersja zdarzeń, które miały miejsce w sprawie.

4) Subsumcją nazywamy:

- a) szczególny rodzaj wiedzy i umiejętności posiadanych przez określoną osobę w zakresie stosowania prawa;
- b) rodzaj delegacji upoważniającej organ wykonawczy do wydania aktu prawnego;
- c) ujęcie danego przypadku jako rodzajowo określonego przez normę prawną zachowania się;
- d) wykonanie aktu stosowania prawa.

5) Sylogizm prawniczy to:

- a) wnioskowanie prawnicze;
- b) zbliżona do wnioskowania logicznego reguła, w oparciu o którą w procesie stosowania prawa wyprowadza się konsekwencje prawne z określonego zachowania;
- c) zdania opisujące normy prawne;
- d) sztuka argumentacji przydatna w sporach prawniczych.

6) Niepozostawanie podmiotu stosującego prawo w relacji nadrzędności organizacyjnej z adresatami wydanej decyzji stosowania prawa jest charakterystyczne dla:

- a) typu administracyjnego stosowania prawa;
- b) typu sądowego stosowania prawa;
- c) typu kierowniczego stosowania prawa;
- d) wszystkich trzech typów stosowania prawa.

7) Ideologia decyzji związanej przez prawo – wskaż fałsz:

- a) jej naczelnymi wartościami są: wolność obywatelska i pewność prawa;
- b) nie jest to ideologia jednolita, występuje w wersji skrajnej i umiarkowanej;
- c) normy prawne są przedmiotem oceny w kategoriach słuszności, celowości i sprawiedliwości;
- d) ideologia ta charakterystyczna jest dla koncepcji pozytywistycznych.

8) *Lex to:*

- a) prawo sprawiedliwe, słuszne, choć nie obowiązujące w sensie obowiązywania formalnego;
- b) akt prawa stanowionego przez państwo, prawo pozytywne;
- c) synonim *ius*;
- d) bywa utożsamiane z prawem natury.

9) Model sylogistyczny stosowania prawa – wskaż fałsz:

- a) w tym modelu podmiot stosujący prawo podciąga stan faktyczny pod normę prawną;
- b) najważniejsza jest argumentacja i swoboda podmiotu stosującego prawo;
- c) to typ wnioskowania oparty na dwóch przesłankach;
- d) opiera się między innymi na założeniu, że norma prawna ma charakter obiektywny.

10) Typ kierowniczy stosowania prawa cechuje:

- a) niepozostawanie podmiotu stosującego prawo w relacji nadrzędności organizacyjnej z adresatami wydanej decyzji stosowania prawa;
- b) zestawienie zewnętrznego wobec sędziego i apriorycznie istniejącego prawa z ustalonym na podstawie racjonalnych reguł stanem faktycznym;
- c) prawne i osobiste zainteresowanie podmiotu stosującego prawo rozstrzyganą sprawą;
- d) brak roli uznania i zwyczaju.

11) Decyzja interpretacyjna:

- a) rozstrzyga o obowiązywaniu norm, które znajdują zastosowanie w rozstrzyganej sprawie;
- b) stosuje się tutaj koncepcję obowiązywania systemowego;
- c) dokonuje się tutaj wykładni, ustala dokładnie zakresy norm – ich treść, w relatywizacji do konkretnej, rozstrzyganej sprawy;
- d) określa konsekwencje prawne, które wiążą się z ustalonym stanem faktycznym.

12) Skutek normatywny stosowania prawa to:

- a) językowa postać decyzji stosowania prawa;
- b) oznaczone uprawnienie lub obowiązek podmiotu wskazanego w decyzji;
- c) określone przysporzenie, uzyskanie pewności w zakresie stanu prawnego;
- d) uzyskanie pewności w zakresie dolegliwości dotyczącej określonego adresata.

13) Swobodna ocena dowodów:

- a) zakłada, że katalog dopuszczalnych dowodów, sposób ich przeprowadzenia i wzajemne relacje różnych środków dowodowych określa prawo;
- b) zakłada, że podmiot prowadzący postępowanie dowodowe określa wzajemne relacje dowodów, sposób ich przeprowadzenia;
- c) przyjmuje, że podmiot stosujący prawo nie decyduje, które dowody dopuszcza, które odrzuca;
- d) przyjmuje, że podmiot stosujący prawo nie podejmuje decyzji o tym, którym twierdzeniom wierzy, którym zaś nie wierzy.

14) Zakazy dowodowe – wskaż fałsz:

- a) są to normy, które zabraniają przeprowadzania określonych dowodów oraz brania pod uwagę związanych z tymi dowodami ustaleń;
- b) zakazane jest uznawanie za dowód wypowiedzi księdza spowiednika objętych tajemnicą spowiedzi;
- c) funkcjonują na etapie decyzji walidacyjnej w procesie stosowania prawa;
- d) związane z między innymi z tajemnicą adwokacką.

Literatura:

Bator A., Gromski W., Kozak A., *Wprowadzenie do nauk prawnych. Materiały dla studentów I roku prawa i administracji*, Wydawnictwo Oficyna Ars Magna, Wrocław 1997.

Bator A. [et al.], *Wprowadzenie do nauk prawnych. Leksykon tematyczny*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2006.

- Dobrzeńcki K., Korycka-Zirk M., *Wstęp do prawoznawstwa. Ćwiczenia i materiały*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2010.
- Dybowski M. (red.), *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa. Materiały do ćwiczeń*, Wydawnictwo Ars boni et aequi, Poznań 2003.
- Helios J., Jedlecka W., *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, dostęp online: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/67006>.
- Jabłońska-Bonca J., *Podstawy prawa dla ekonomistów*, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2002.
- Korycki S. [et al.], *Zarys prawa*, wyd. 8, Wydawnictwo Lexis Nexis, Warszawa 2010.
- Leszczyński L., *Pewność i jednolitość sądowego stosowania prawa a odesłania pozaprawne*, „Rejent” 2000, nr 4.
- Leszczyński L., *Zagadnienia teorii stosowania prawa. Doktryna i tezy orzecznictwa*, Podręcznik UMCS, Zakamycze 2003.
- Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 10, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2006.
- Nowacki J., Tobor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, wyd. 4, Wydawnictwo Naukowe Oficyna Wydawnicza, Katowice 1999.
- Nowak W., *Wybrane zagadnienia wiedzy o prawie*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2010.
- Popielarski Kazimierz, *Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych*, wyd. 3 poprawione, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1997.
- Winczorek P., Stawecki T., Chauvin T., *Wstęp do prawoznawstwa*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2011.
- Sarkowicz R., Stelmach J., *Teoria prawa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2001.
- Sulikowski A., *Wstęp do prawoznawstwa: krótki kurs*, Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości, Wałbrzych 2007.

Wskazówki do odpowiedzi:

- I. Typ sądowy: a, f, g, h, i, j;
Typ administracyjny: b, c, j, d,
Typ kierowniczy: e, k, l.
Zwróć uwagę na j.
- II. 4 b) 2 a) 5 d) 1 e) 3 c)
Etapy stosowania prawa:
I. decyzja walidacyjna

- II. decyzja interpretacyjna
 - III. decyzja dowodowa
 - IV. subsumcja
 - V. ustalenie konsekwencji i wydanie finalnej decyzji.
- III. *Ideologia decyzji związanej przez prawo*
- a) Oddzielenie procesu tworzenia prawa od stosowania prawa;
 - b) Ustawa jako samodzielne źródło danego rozstrzygnięcia;
 - c) Logiczny charakter stosowania prawa;
 - d) Decyzja opiera się na działaniach mechanicznych.
- Ideologia decyzji swobodnej*
- a) Proces tworzenia i proces stosowania prawa tworzą całość;
 - b) Częściowa niezależność organu stosującego prawo od ustawy;
 - c) Twórczy charakter stosowania prawa;
 - d) Decyzje opierane są na interpretacji przepisów prawnych.
- IV. a) pewność prawa;
- b) sprawiedliwość, moralność;
 - c) sylogizmu;
 - d) większej (norma generalna i abstrakcyjna) i mniejszej (związanej z ustaleniem stanu faktycznego);
 - e) językowym, realnym;
 - f) swobodna ocena dowodów;
 - g) Subsumcja;
 - h) Zakazy dowodowe.
- V. Zgodnie z modelem sylogistycznym Jan Kowalski ma prawo do głosowania w wyborach samorządowych. Model ten sprowadza się do mechanistycznego stosowania prawa: przesłanka większa – każdy obywatel polski, przesłanka mniejsza – Jan Kowalski; podciągamy przesłankę większą pod mniejszą i wyciągamy wniosek.
- VI. *Podpowiedź*: podciągnij stan faktyczny pod wskazane normy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego; zastanów się, czy rozwód jest dopuszczalny; jak powinna wyglądać władza rodzicielska przy ewentualnym orzeczeniu rozwodu.
- Przykładowe rozwiązanie*
- Sąd Okręgowy [...] orzeka:
- 1) Rozwiązuje przez rozwód związek małżeński [...] bez orzekania o winie;
 - 2) Władzę rodzicielską nad małoletnią Cecylią, urodzoną xy w Warszawie powierza obojgu rodzicom, ustalając miejsce zamieszkania dziecka każdorazowo przy matce;

- 3) Kosztami utrzymania małoletniej Cecylii Kowalskiej obciąża oboje rodziców, ustalając udział Jana Kowalskiego na 700 zł miesięcznie płatnych z góry do 10 dnia każdego miesiąca do rąk matki Janiny Kowalskiej z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi płatności;
 - 4) O kontaktach Jana Kowalskiego z małoletnią Cecylią Kowalską w ten sposób, że [...];
 - 5) Nie orzeka o sposobie korzystania z mieszkania;
 - 6) Nakazuje zwrócić Janowi Kowalskiemu ze Skarbu Państwa kwotę 500 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej.
- VII. Organ administracji publicznej dokonał błędnej wykładni. Wynik wykładni rozszerzającej był niewskazany, nie wzięto pod uwagę wcześniejszego orzecznictwa sądów administracyjnych regulujących przedmiotową kwestię. Jeden z etapów stosowania prawa, a konkretnie etap ustalania stanu faktycznego został przeprowadzony w sposób niewłaściwy. Obowiązek przeprowadzenia postępowania dowodowego spoczywa na organie stosującym prawo, ustalenie prawdy obiektywnej jest bardzo ważnym aspektem w całym postępowaniu, gdyż prowadzi ono do wydania aktu stosowania prawa zgodnie z prawem przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności mających związek dla sprawy.
- VIII. Powyższa decyzja administracyjna jest niepoprawna, gdyż zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty do wydania zezwolenia na spełnienie obowiązku szkolnego poza szkołą konieczna jest opinia psychologiczno-pedagogiczna.
- IX. A) f B) b C) a D) d E) g F) e G) c
- X. Akty stosowania prawa: a, b, d, g, h, t;
Akty tworzenia prawa: c, e, f, i, j, k, l.
- XI. Przykład różnicy między tworzeniem a stosowaniem prawa: akty stosowania prawa zawierają normy indywidualne i konkretne; akty tworzenia prawa normy generalne i abstrakcyjne.
- XII. A) luz dowodowy;
B) luz wyboru konsekwencji prawnych;
C) luz interpretacyjny;
D) luz wyboru przepisu prawnego.
- XIII. Przykład:
Porozumienie dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej i sposobu utrzymywania kontaktów z dzieckiem

Data

Porozumienie

My niżej podpisani, Maria i Jan Kowalski, rodzice Leny Kowalskiej, ur. 27 kwietnia 2010 r., decydujemy się zawrzeć porozumienie w sprawie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz utrzymywaniu kontaktów z naszym dzieckiem po zakończeniu toczącej się między nami sprawy rozwodowej.

Postanawiamy, że:

1. Matce i ojcu będzie przysługiwała władza rodzicielska nad wspólnym dzieckiem Leną Kowalską.
2. Dziecko będzie mieszkało wraz z matką, w miejscu jej zamieszkania.
3. Ojciec będzie mógł bez ograniczeń kontaktować się z dzieckiem telefonicznie, listownie i mailowo.
4. Ojciec ma prawo do trzech trzygodzinnych spotkań z dzieckiem w tygodniu w miejscu zamieszkania matki, po wcześniejszym uprzedzeniu jej telefonicznie i ustaleniu terminu spotkania.
5. Ojciec może przebywać z dzieckiem poza miejscem zamieszkania matki:
 - a) w każdy drugi weekend miesiąca, poczynając od miesiąca, w którym zostanie ogłoszony wyrok rozwodowy od piątku (godz. 15.00) do niedzieli (godzina 21.00);
 - b) przez całą drugą połowę wakacji letnich i ferii zimowych;
 - c) w co drugie Święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy, przy czym pierwsze z wymienionych Świąt po ogłoszeniu wyroku rozwodowego dziecko spędzi z ojcem.
6. Matka dziecka poinformuje ojca dziecka o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania dziecka.

Maria Kowalska

Jan Kowalski

XIV. 1C 2B 3C 4C 5B 6B 7D 8B 9B 10C 11C 12B 13B 14C

Rozdział 9

Przykładowe testy z prawoznawstwa

Test 1

- 1) **Źródłem tetycznego uzasadnienia obowiązywania normy jest:**
 - a) akceptacja wartości aksjologicznych, które norma wyraża;
 - b) prognoza skuteczności normy;
 - c) autorytet lub władza normodawcy nad adresatem normy;
 - d) to, że norma stanowi w skali społecznej pewien standard zachowania się.

- 2) **W art. 394 k.c.: „W braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczajaj zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej” – zawarty jest przepis:**
 - a) *ius cogens*;
 - b) semiimperatywny;
 - c) *ius dispositivum*;
 - d) bezwzględnie wiążący.

- 3) **Uchwała NSA w Warszawie z dnia 1 lipca 2002 roku: „Budynek letniskowy będzie mieścił się w pojęciu budynku mieszkalnego tylko wówczas, gdy będzie faktycznie użytkowany przez właściciela (jego bliskich), służąc tym samym zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkaniowych (nierekreacyjnych, wypoczynkowych), bądź w celu lokaty kapitału” – to przykład wykładni:**
 - a) rozszerzającej;
 - b) zwążającej;
 - c) literalnej;
 - d) restryktywnej.

- 4) **Uchylenie lub zmiana tymczasowego aresztowania, o którym mowa w art. 253 § 1 k.p.k., następuje nie tylko wówczas, gdy po jego zastosowaniu powstały okoliczności, o których mowa w tym przepisie, ale - - także wówczas, gdy środek ten zastosowano z naruszeniem prawa.**
 - a) *a maiori ad minus*;
 - b) *analogia legis*;

- c) *a minori ad maius*;
 - d) *analogia iuris*.
- 5) **Art. 73 ust. 1 Prawa budowlanego:** „Katastrofą budowlaną jest niezamierzone, gwałtowne zniszczenie obiektu budowlanego lub jego części, a także konstrukcyjnych elementów rusztowań, elementów urządzeń formujących, ścianek szczelnych i obudowy wykopów”. Artykuł ten stanowi przykład:
- a) przepisu przejściowego;
 - b) fikcji prawnej;
 - c) definicji legalnej;
 - d) przepisu odsyłającego systemowo.
- 6) **Akt wykonawczy związany jest z ustawą relacją:**
- a) kompetencyjną;
 - b) derogującą;
 - c) nowelizującą;
 - d) *lex specialis – lex generalis*.
- 7) **Uchwała Sejmu powołująca J. Kowalskiego na przewodniczącego Sejmowej Komisji Śledczej jest rezultatem aktu:**
- a) stanowienia;
 - b) kształtowania się normy zwyczajowej;
 - c) umową;
 - d) żadną z wymienionych form.
- 8) **Wypowiedź: „Jeśli nie chcesz naruszyć uchwały Rady Wydziału, to nie pal papierosów na terenie Uniwersytetu” – jest:**
- a) wypowiedzią oceniającą;
 - b) dyrektywą celowościową;
 - c) normą postępowania;
 - d) żadną z przytoczonych odpowiedzi.
- 9) **Kto jest adresatem normy kompetencyjnej:**
- a) organ władzy wykonawczej;
 - b) podmiot, który na podstawie normy kompetencyjnej upoważniony jest do dokonywania czynności konwencjonalnej;
 - c) podmiot mający obowiązek określonego zachowania się, gdy podmiot upoważniony dokonuje określonej czynności konwencjonalnej;
 - d) parlament.

10) W podanym niżej przepisie wskaż, na czym mogłoby polegać takie naruszenie reguł dokonywania czynności konwencjonalnej, których skutkiem byłyby nieważność tych czynności. Paragraf 1 Rozporządzenia MON z dnia 30 stycznia 1965 r. w sprawie testamentów wojskowych: „Testament wojskowy może być sporządzony tylko w czasie mobilizacji lub wojny albo przebywania w niewoli”:

.....
.....
.....
.....

11) Które z poniższych twierdzeń jest prawdziwe?

- a) prawodawca faktyczny to sędzia wydający precedensowe orzeczenie;
- b) rozporządzenie albo akt wykonawczy do ustawy nie jest źródłem prawa w RP;
- c) prawo inicjatywy ustawodawczej to kompetencja do przedłożenia organowi wskazanemu w konstytucji projektu aktu normatywnego;
- d) *opinio iuris* jest oficjalnym źródłem prawa w RP.

12) Art. 15 k.p.a.: „Postępowanie administracyjne jest dwuinstancyjne” – to przepis:

- a) blankietowy;
- b) semiimperatywny;
- c) domniemanie faktyczne;
- d) zawierający zasadę prawną.

13) Klauzule generalne to tyle co:

- a) zasady ogólne (części) systemu prawa;
- b) normy konstytucyjne;
- c) przepisy odwołujące się wprost do ocen interpretatorów prawa;
- d) normy skierowane do nieoznaczonych rodzajowo adresatów.

14) Domniemaniem prawnym nazwiemy:

- a) specyficzną, nie wymagającą dowodu tezę nauki prawa;
- b) sposób rozumowania, w którym, dzięki potocznemu doświadczeniu, możliwe jest ustalenie faktu poszukiwanego w oparciu o stwierdzenie jakiegoś innego, nieposzukiwanego faktu;
- c) pogląd prawniczy, w którym formułuje się tylko stwierdzenia prawdopodobne;
- d) przepis, który z wystąpieniem jednego faktu łączy nakaz uznania istnienia jakiegoś faktu innego.

15) Wypowiedź kreująca to:

- a) przepisy określające wymiar czasowy, personalny i terytorialny obowiązywania aktu prawnego;
- b) tyle co czynności prawotwórcze;
- c) to samo co wypowiedzi performatywne;
- d) przepisy określające treść obowiązków prawnych.

16) Fikcja prawna to:

- a) norma zagrożona sankcją nierealną;
- b) założenie, że nieistniejący fakt istnieje i wywołuje określone przepisami skutki prawne;
- c) norma nakazująca zachowanie niemożliwe do wykonania;
- d) orzeczenie (decyzja) oparta na błędnych ustaleniach faktycznych.

17) Przepisy regulujące kwestie zdolności prawnej są:

- a) przepisami bezpośrednio wyznaczającymi postępowanie adresatów;
- b) przepisami pośrednio wyznaczającymi postępowanie adresatów;
- c) ocenami charakteryzującymi;
- d) przepisami względnie obowiązującymi.

18) Luka *tetyczna* to tyle co:

- a) luka logiczna;
- b) brak unormowania doniosłej prawnie czynności o charakterze konwencjonalnym;
- c) norma nieegzekwowalna, ze względu na nieskuteczność władzy państwowej;
- d) brak normy prawnej dla doniosłej aksjologicznie sytuacji.

19) Reguła walidacyjna to tyle co:

- a) reguła w oparciu o którą uznajemy określone fakty za fakty prawotwórcze;
- b) reguła, w myśl której przeprowadzamy wykładnię;
- c) zasada ogólna systemu (gałęzi) prawa;
- d) norma proceduralna.

20) W przepisie stanowiącym, że: „Praca osoby przyłapanej na ściąganiu nie podlega ocenie” – wyraża się norma zagrożona sankcją:

- a) kary;
- b) egzekucji;
- c) nieważności;
- d) nierealną.

- 21) Rota ślubowania składanego przez radcę prawnego ma następujące brzmienie: „Ślubuję uroczyście w wykonywaniu zawodu radcy prawnego przyczyniać się do ochrony i umacniania porządku prawnego RP, obowiązki zawodowe wypełniać sumiennie i zgodnie z przepisami prawa, zachować tajemnicę zawodową, postępować godnie i uczciwie, kierując się zasadami etyki radcy prawnego i sprawiedliwości”. Stanowi ona przykład:
- przepisu odsyłającego systemowo;
 - przepisu odsyłającego pozasystemowo;
 - przepisu blankietowego;
 - przepisu o przepisach.
- 22) Wyowiedź o postaci : „Jeżeli student I roku prawa zamierza ubiegać się o dopuszczenie do egzaminu komisyjnego, to powinien złożyć podanie do dziekana” – wyraża:
- dyrektywę celowościową;
 - normę w postaci rozkazującej;
 - normę w postaci kategorycznej;
 - normę w postaci hipotetycznej.
- 23) Więzy kompetencyjne – wskaż fałsz:
- łączące normy systemu określane są inaczej jako dynamiczne;
 - wyrażają się w tym, że jedne normy powstają na podstawie norm, które jakiegoś podmiotowi udzieliły kompetencji (upoważnienia) do ich ustanowienia;
 - norm systemu przejawiają się tym, że normy, które do niego należą, znajdują uzasadnienie aksjologiczne w uporządkowanym systemie wartości;
 - w przypadku tych więzi system nie jest dany w jakimś jednym akcie prawotwórczym, ale kształtuje się poprzez kolejne akty tworzenia prawa.
- 24) Skoro pracodawca wyraźnie zakazał czynów C jako niebezpiecznych czy szkodliwych, to jest skłonny zakazać też czynów, które są bardziej niebezpieczne i bardziej szkodliwe niż czyn C. Jest to przykład na wnioskowanie:
- argumentum a minori ad maius*;
 - argumentum a maiori ad minus*;
 - logiczne;
 - instrumentalne.
- 25) Wykładnia w sensie *pragmatycznym* ma miejsce wówczas, gdy:
- mówimy, że nie zgadzamy się z wykładnią jakiegoś organu administracji, bo wyrażamy myśl, że z jakichś względów nie odpowiada nam wynik wykładni;

- b) mówi się o wykładni jako procesie zmierzającym do zrozumienia przepisów prawnych;
 - c) mówimy o rezultacie tego procesu;
 - d) twierdzimy, że wykładnia Trybunału Konstytucyjnego miała kiedyś charakter wiążący prawnie, bo twierdzimy coś o rezultacie wykładni.
- 26) Uzyskanie takiego poziomu precyzji znaczeniowej stosowanego tekstu prawnego, który jest niezbędny dla potrzeb rozstrzygnięcia indywidualnej sprawy, jest celem wykładni:**
- a) autentycznej;
 - b) legalnej;
 - c) doktrynalnej;
 - d) operatywnej.
- 27) Zasady prawa w znaczeniu *dyrektywalnym*:**
- a) są wyprowadzane z tekstów prawnych za pomocą zabiegów argumentacyjnych;
 - b) są wyraźnie określone w tekście prawnym w postaci przepisów prawnych;
 - c) występują tylko w aktach prawnych o wysokiej mocy prawnej;
 - d) mają określony zakres zastosowania.
- 28) Jaką rolę semiotyczną spełnia zawołanie „gaz” skierowane do żołnierzy na froncie?**
- a) ekspresyjną;
 - b) sugestywną;
 - c) opisową;
 - d) performatywną.
- 29) Art. 81 § 3 k.c., brzmiący: „W razie śmierci jednej z osób podpisanych na dokumencie datę złożenia przez tę osobę podpisu uważa się za pewną od daty śmierci tej osoby” – zawiera:**
- a) domniemanie prawne;
 - b) domniemanie faktyczne;
 - c) wypowiedź kreująca;
 - d) fikcja prawna.
- 30) Metodą wykładni nie jest:**
- a) wykładnia celowościowa;
 - b) wykładnia rozszerzająca;
 - c) wykładnia systemowa;
 - d) wykładnia językowa.

Test 2

- 1) **W art. 22 ust. 7 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych: „Prezes GUS ogłasza w Dzienniku Urzędowym RP «Monitor Polski» wskaźniki przeliczeniowe i określa sposób ich stosowania w aktualizacji wyceny środków trwałych” – zawarty jest przepis:**
 - a) odsyłający wewnątrzsystemowo;
 - b) blankietowy;
 - c) przejściowy;
 - d) programowy.

- 2) **Wyrażenia zawarte w akcie prawotwórczym, za pomocą których objaśnia się cele aktu, motywy jego wydania, miejsce w systemie prawnym itp., to:**
 - a) klauzule generalne;
 - b) wypowiedzi kreujące;
 - c) oceny charakteryzujące;
 - d) definicje legalne.

- 3) **Wypowiedzi kreujące to:**
 - a) rodzaje przepisów prawnych określających zakres obowiązywania określonego aktu prawodawczego w wymiarze podmiotowym, przedmiotowym i terytorialno-czasowym;
 - b) wyrażenia zawarte w akcie prawotwórczym, za pomocą którego objaśnia się cele aktu, motywy jego wydania, miejsce w systemie prawnym itp.;
 - c) przepisy określające wprost elementy uznawane za konieczne składniki struktury normy;
 - d) rodzaje przepisów prawnych formułujących nakaz uznania pewnego faktu za istniejący, istotny w procesie stosowania prawa.

- 4) **Akt prawotwórczy jest aktem o charakterze:**
 - a) zawsze konstytucyjnym;
 - b) wyłącznie deklaracyjnym;
 - c) konstytucyjnym, ale tylko wtedy, gdy powstaje przez stanowienie;
 - d) deklaracyjnym, ale tylko wtedy, gdy powstaje przez stanowienie.

- 5) **W art. XV: „Jeżeli kodeks cywilny lub ustawa niniejsza przewidują wydanie przepisów szczególnych lub wykonawczych, pozostają w mocy aż do chwili wydania tych przepisów przepisy dotychczasowe, które tego przedmiotu dotyczą” – zawarty jest przepis:**
 - a) odsyłający;

- b) przejściowy;
- c) uchylający;
- d) derogacyjny.

6) „Pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat 18” to przykład przepisu:

- a) bezpośrednio wyznaczającego zachowanie adresata;
- b) pośrednio wyznaczającego zachowanie adresata;
- c) dostosowującego;
- d) przejściowego.

7) *Fontes iuris cognoscendi* to:

- a) źródła prawa w znaczeniu instytucjonalnym;
- b) źródła poznania prawa;
- c) źródła powstania prawa;
- d) fakty prawotwórcze;

8) Wskaż przykład *argumentum a fortiori*:

- a) Sąd antymonopolowy uznał, że ustawę z 24 lutego 1990 roku o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym stosuje się do podmiotów gospodarczych, a takim gmina nie jest. W sytuacji jednak, w której gmina prowadzi działalność gospodarczą noszącą znamiona praktyk monopolistycznych, to należy do niej zastosować przepisy wskazanej ustawy.
- b) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania.
- c) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony.
- d) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

- 9) **Teoria relacji między znakami a ich użytkownikami, tj. tymi, którzy je wytwarzają lub odbierają, to:**
- a) semantyka;
 - b) semiotyka;
 - c) pragmatyka;
 - d) syntaksa.
- 10) **Elementem porządku prawa wewnątrznie obowiązującego jest:**
- a) ratyfikowana umowa międzynarodowa;
 - b) ustawa zwykła;
 - c) rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów;
 - d) zarządzenie Prezesa Rady Ministrów.
- 11) **Przepisy odsyłające do ocen interpretatorów prawa, w szczególności do ocen organów stosujących prawo, to:**
- a) fikcje prawne;
 - b) definicje legalne;
 - c) domniemania prawne;
 - d) klauzule generalne.
- 12) ***Kodeks niniejszy reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi – jest to przykład na:***
- a) definicję terminu „kodeks”;
 - b) wypowiedź kreującą;
 - c) przepis odsyłający;
 - d) przepis nadający zdolność osobom fizycznym i prawnym.
- 13) **Norma N1 nakazuje osobie X zamieszkałej we Wrocławiu stawiennictwo w sądzie we Wrocławiu dn. 10.02.2006, norma N2 zaś całkowicie zakazuje jej jazdy samochodem. Normy N1 i N2 są:**
- a) sprzeczne;
 - b) przeciwne;
 - c) niezgodne prakseologicznie;
 - d) nie ma między nimi niezgodności.
- 14) **Zasady prawa w znaczeniu opisowym:**
- a) są wyprowadzane z tekstów prawnych za pomocą zabiegów argumentacyjnych;
 - b) są wyraźnie określone w tekście prawnym w postaci przepisów prawnych;
 - c) występują tylko w aktach prawnych o wysokiej mocy prawnej;

d) mają określony zakres zastosowania.

15) Proceduralna niekompletność regulacji, która utrudnia lub uniemożliwia podjęcie decyzji, to:

- a) luka pozorna;
- b) luka techniczna;
- c) sprzeczność;
- d) niezgodność prakseologiczna.

16) Sąd Najwyższy, wskazując w jednym ze swych postanowień, że „umieszczenie przepisu art. 21 kkw w części ogólnej Kodeksu Karnego Wykonawczego przesądza o tym, iż przewidziany w nim obowiązek zawiadomienia prokuratora oraz obrońcy skazanego o posiedzeniu sądu odnosi się zarówno do sądu pierwszej, jak i drugiej instancji” – powołuje się na dyrektywę wykładni:

- a) systemowej;
- b) funkcjonalnej;
- c) językowej;
- d) celowościowej.

17) Wskaż przykład *argumentum a minori ad maius*:

- a) Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń uznał, że jeśli ustawodawca w przepisie art. 535 k.p.k. wprost przewidział, iż oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga w ogóle pisemnego uzasadnienia, to tym bardziej pozwala na sporządzenie go formie uproszczonej, wskazującej jedynie na istotę rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.
- b) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż skoro walne zgromadzenie może nawet w ogóle nie przeznaczyć żadnej części zysku rocznego do podziału, to może ustalić stosunkowo odległy termin wypłaty dywidendy za dany rok, mając na uwadze aktualną sytuację finansową spółki.
- c) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż jeśli przepis prawny zabrania pociągania do odpowiedzialności osób, które nieumyślnie wyrządziły szkodę przy wykonywaniu powierzonych im obowiązków, to tym bardziej wyklucza on taką odpowiedzialność w wypadku, kiedy zachowanie tych osób nie nosiło znamion winy, a cechowała je jedynie obiektywna nieprawidłowość postępowania w postaci bezprawności.
- d) Sąd Najwyższy uznał, iż jeśli organy władzy ustawodawczej są na mocy art. 10 ust. 2 Konstytucji generalnie uprawnione do dokonywania zmian i uchylania przepisów wszystkich obowiązujących ustaw, to są także konstytucyjnie

legitymowane do decydowania o czasowym zakresie ich obowiązywania i stosowania.

- 18) Sąd Najwyższy uznał, iż jeśli organy władzy ustawodawczej są na mocy art. 10 ust. 2 Konstytucji generalnie uprawnione do dokonywania zmian i uchylania przepisów wszystkich obowiązujących ustaw, to są także konstytucyjnie legitymowane do decydowania o czasowym zakresie ich obowiązywania i stosowania. Jaki rodzaj wnioskowania prawniczego zastosował Sąd Najwyższy?
- a) *analogię legis*;
 - b) wnioskowanie instrumentalne;
 - c) *argumentum a minori ad maius*;
 - d) *argumentum a maiori ad minus*.
- 19) W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy rozważał kwestię, w jaki sposób można wzruszyć orzeczenie kończące postępowanie przed funkcjonującymi w czasach stalinowskich Komisjami Specjalnymi do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Problem zaś polegał na tym, że postępowanie przed tą Komisją było jednoinstancyjne i nie przewidywało żadnych środków odwoławczych. Zdaniem Sądu w sprawie tej konieczne jest zastosowanie przepisów o rewizji nadzwyczajnej i o wznowieniu postępowania. Jaki rodzaj wnioskowania prawniczego zastosował Sąd Najwyższy?
- a) *analogię iuris*;
 - b) *analogię legis*;
 - c) wnioskowanie instrumentalne;
 - d) *argumentum a fortiori*.
- 20) Sąd Najwyższy w jednym ze swych orzeczeń uznał, że skoro art. 688 k.c. przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy najmu lokalu zawartej na czas nieoznaczony, to należy przyjąć, że jest niedopuszczalne wypowiedzenie umowy o najem lokalu, która została zawarta na czas oznaczony. Jakim rodzajem wnioskowania posłużył się Sąd Najwyższy?
- a) *argumentum a minori ad maius*;
 - b) *argumentum a contrario*;
 - c) *argumentum a simili*;
 - d) *argumentum a maiori ad minus*.

- 21) Z normy nakładającej na strażnika obowiązek strzeżenia określonego obiektu, wynika norma zakazująca strażnikowi spać lub oddalać się w trakcie służby od tego obiektu:**
- a) logicznie;
 - b) w drodze wnioskowania z większego na mniejsze;
 - c) przez analogię;
 - d) instrumentalnie;
- 22) Trybunał Konstytucyjny argumentował, iż „w przypadku konfliktu zasady ochrony praw nabytych z innymi zasadami konstytucyjnymi organ powinien poszukiwać przede wszystkim takiego rozwiązania, które pozwoli zrealizować zasadę ochrony praw nabytych bez potrzeby naruszania innych zasad”. Jest to przykład wykładni:**
- a) autentycznej;
 - b) językowej;
 - c) legalnej;
 - d) systemowej.
- 23) Szczególną rolę w okresach głębokich przemian społecznych i ustrojowych, które często stawiają prawników przed zadaniem interpretacyjnego przewartościowania istniejącego materiału prawnego, ma do spełnienia wykładnia:**
- a) systemowa;
 - b) operatywna;
 - c) legalna;
 - d) funkcjonalna.
- 24) W jednym ze swych orzeczeń Sąd Najwyższy konstatuje, „iż pojęcie przestępstwa w pracy, które wprowadził kodeks pracy z 1974 roku, nie może być obecnie interpretowane tak jak w czasach komunizmu, w warunkach gospodarki nakazowo – rozdzielczej i musi brać pod uwagę doniosłe zmiany, do których doszło wskutek wprowadzenia gospodarki rynkowej”. Sąd Najwyższy posłużył się w cytowanym orzeczeniu wykładnią:**
- a) statyczną;
 - b) historyczną;
 - c) dynamiczną;
 - d) komparatystyczną.
- 25) Opinie zawarte w różnego rodzaju materiałach przygotowawczych, takich jak sprawozdania z obrad Sejmu, czy innych instytucji uchwalających akty**

normatywne, a także sprawozdania różnego rodzaju komisji legislacyjnych lub innego rodzaju instytucji biorących udział w przygotowaniu aktów normatywnych, to przykład wykładni:

- a) autentycznej;
- b) legalnej;
- c) operatywnej;
- d) żadna z odpowiedzi nie jest prawidłowa.

26) Powinno się kolejno używać dyrektyw językowych, systemowych i funkcjonalnych, kończąc wykładnię wówczas, gdy znaczenie interpretowanego tekstu przestanie budzić wątpliwości – jest to wariant dyrektyw interpretacyjnych:

- a) pierwszego stopnia;
- b) drugiego stopnia – preferencji;
- c) drugiego stopnia – procedury;
- d) żadna z ww. odpowiedzi nie jest prawidłowa.

27) Wykładnia prawa (*wskaz fałsz*):

- a) W znaczeniu apragmatycznym jest to świadoma aktywność intelektualna mająca na celu ustalenie znaczenia tekstu prawnego.
- b) W znaczeniu apragmatycznym jest to produkt wykładni, ustalone znaczenie tekstu prawnego, treść decyzji administracyjnej.
- c) W znaczeniu pragmatycznym przeciwstawiana jest bezrefleksyjnemu bezpośredniemu rozumieniu tekstu.
- d) W znaczeniu pragmatycznym jest to ciąg czynności mających na celu ustalenie znaczenia tekstu prawnego.

28) Dyrektywy interpretacyjne pełnią rolę uzasadniającą, tzn. (*wskaz fałsz*):

- a) Pełnią rolę wskazówek ułatwiających rozstrzygnięcie wątpliwości związanych ze znaczeniem tekstów prawnych.
- b) Pełnią funkcję racjonalizującą już podjętą decyzję interpretacyjną.
- c) Stanowią argument uzasadniający dokonane rozstrzygnięcie interpretacyjne.
- d) Są eksponowane przez formułę decyzji interpretacyjnej, która jest elementem modelu wykładni operatywnej: „Przepis P ma znaczenie Z ze względu na zastosowane dyrektywy interpretacyjne D1, D2...Dn”.

29) Ustalenie dokładnego sensu terminów występujących w zrekonstruowanej z przepisów wypowiedzi o cechach normy to:

- a) pierwsza faza wersji szczególnej derywacyjnej koncepcji wykładni;
- b) druga faza wersji szczególnej derywacyjnej koncepcji wykładni;

- c) wersja ogólna derywacyjnej koncepcji wykładni;
 - d) sens klaryfikacyjnej koncepcji wykładni.
- 30) Na normatywną koncepcję źródeł prawa składają się reguły dwojakiego rodzaju:**
- a) horyzontalne i wertykalne;
 - b) klaryfikacyjne i derywacyjne;
 - c) pionowe i poziome;
 - d) walidacyjne i egzegezy.
- 31) System norm prawnych usystematyzowanych ze względu na zależności wertykalne, oparte na więziach kompetencyjnych, to system:**
- a) poziomy;
 - b) pionowy;
 - c) konkretny;
 - d) typ.
- 32) Określ rodzaj przepisu prawnego w podanym przykładzie: „Sejm może powołać Komisję Śledczą do zbadania określonej sprawy”:**
- a) nakazujący;
 - b) zakazujący;
 - c) zezwalający;
 - d) odsyłający.
- 33) „Na podstawie uchwały nr[...] rady miejskiej w [...] właściciele psów corocznie uiszczają podatek w wysokości [...] zł” – to przykład:**
- a) zdania anankastycznego;
 - b) zdania deontycznego;
 - c) dyrektywy celowościowej;
 - d) oceny absolutnej.
- 34) Termin „norma podstawowa” został wprowadzony do literatury teoretycznoprawnej przez:**
- a) H. Kelsena;
 - b) R. Dworkina;
 - c) H.L.A. Harta;
 - d) J. Austina.
- 35) Akty prawa miejscowego (np. uchwały rady gminy) są aktami:**
- a) stosowania prawa;

- b) prawa powielaczowego;
 - c) prawotwórczymi powszechnie obowiązującymi;
 - d) prawotwórczymi wewnątrznie obowiązującymi.
- 36) Elementami koniecznymi każdego aktu normatywnego, określanymi jako minimum jego treści, są:**
- a) tytuł aktu, przepisy przejściowe oraz przepisy o wejściu aktu normatywnego w życie;
 - b) tytuł aktu, przepisy przejściowe oraz przepisy uchylające;
 - c) tytuł aktu, przepisy merytoryczne oraz przepisy uchylające;
 - d) tytuł aktu, przepisy merytoryczne oraz przepisy o wejściu aktu normatywnego w życie.
- 37) Ogólna teoria znaków językowych (semiotyka) dzieli się na trzy dyscypliny. Zaznacz element, który standardowo nie jest zaliczany do semiotyki:**
- a) semantyka;
 - b) syntetyka;
 - c) syntaktyka;
 - d) pragmatyka.
- 38) „W ujęciu historycznym termin ten używany był na określenie prawa uniwersalizowanego adresowanego do szerokiego kręgu ludzi średniowiecznej Europy, a będącego unifikacją prawa europejskiego opartego na silnej recepcji prawa rzymskiego”. Definicja ta dotyczy:**
- a) *ius particulare*;
 - b) *ius generale*;
 - c) *ius singulare*;
 - d) *ius commune*.
- 39) Stanowienie jako formę aktywności prawotwórczej charakteryzuje:**
- a) brak sformalizowania;
 - b) perspektywność;
 - c) wyłącznie deklaratywność;
 - d) brak ogólności.
- 40) Norma sankcjonowana to tyle co:**
- a) norma zagrożona sankcją;
 - b) norma zagrożona sankcją nierealną;
 - c) norma spełniająca wobec innej normy funkcję sankcji;
 - d) norma sankcjonująca.

[...] praca ma w założeniu charakter subsydiarny względem monografii tych samych Auterek (*Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa dla ekonomistów*, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015). [...] *Materiały do ćwiczeń* stanowią nie tylko cenne źródło ilustrujące zawarty w monografii materiał, ale zarazem poszerzają wiedzę tam zaprezentowaną. Jak podkreślają Autorki, praca może być skierowana nie tylko do osób studiujących ekonomię, czy też zajmujących się ekonomią, ale również do tych, którzy studiują i uprawiają szeroko rozumiane kierunki (nauki) humanistyczne, gdzie wiedza z zakresu prawoznawstwa stanowi element wykształcenia. Tego rodzaju prace, czyli mające na celu pomoc w nauce i opanowaniu podstawowej wiedzy z prawoznawstwa oraz mające charakter subsydiarny do podstawowego wykładu, niewątpliwie zasługują na wysokie uznanie ze względu na ogromny obszar prawoznawstwa stanowiący bardzo rozległą dziedzinę poznania, a jego choćby elementarne opanowanie wymaga sporego wysiłku intelektualnego.

Z recenzji wydawniczej dr. hab. Tomasza Bekrychta

ISBN 978-83-65431-44-8 (druk)
ISBN 978-83-65431-45-5 (online)